

Diskusjons-bulletin

---

om

---

prinsipp-programmet

Februar 1984 — Nr. 3

AKP(m-l)
Kr 20,-

INNHold

Del 1: Innrettinga på programmet

Redaksjonelt	s. 1
AKP må ikke bygge på historisk moralisme — men politisk økonomi. Av Hedmarx	s. 3
Materialisme eller idealisme. Av Pål Steigan	s. 4
Prinsippprogram — vitenskap eller åpenbaringsreligion? Av Øyvind	s. 5

Del 2. Revolusjon

Åpner prinsippprogram-forslaget for en fredelig overgang? Av en menig	s. 7
Om revolusjonær vald/krig. Av Abbe	s. 8

Del 3. Sosialisme-diskusjonen

Hvordan etableres reelle maktstrukturer for arbeiderklassen og folket under sosialismen? Av Abel	s. 9
Kritikk av kap. 5. Av Lag i Nittedal	s. 11
Vedtak om kap. 5. Av avd. i Oslo Sporveier	s. 12
Sosialismens utvikling. Av Tollef	s. 12
Hvordan organisere proletariatet som herskende klasse. Av Gunnar	s. 13
Prinsippprogrammet; sosialismen i Kardemomme by. Av I.h.m.	s. 14
Prinsippprogram-debatt. Av Faglig lag	s. 17

Del 4. Diverse kommentarer

Bruk det gamle kapittel 3! Av P.avd. Vestfold	s. 18
Kvinnekamp. Av Trønderavd.	s. 18
Internasjonal politikk. Av Trønderavd.	s. 18
Om arbeideraristokratiet og reformismen. Av Jan Solberg	s. 19

Del 5. Heilheten i programmet

Uttalelse om utkast til prinsippprogram. Av Bondeavd.	s. 21
Tre tradisjoner og utkastet til prinsippprogram. Av Brigit Kristensen	s. 22
I hovedsak et bra programutkast. Av Finn	s. 25
Revisjonisme er revisjonisme uansett språkdrakt. Av Olav Svorstøl	s. 27
Vedtak fra Hammerfest AKP	s. 28
Kontrarevolusjon i Kina og revisjonismen i AKP(m-l). Av Erik Strøm	s. 29
Svar til R.I. Vi er Arbeidernes Kommunistparti — ikke Arbeidernes Krigsparti. Av Pål Steigan	s. 33
Nytt utkast kap. 3. Av P.G. Gabrielsen og T. Øgrim	s. 36

REDAKSJONELT

Diskusjonsbulletin nr. 3 kommer noe seinere enn opprinnelig annonsert. Den viktigste grunnen til det er at vi oppsummerte før jul at de aller fleste av våre lesere snøtt nok hadde fått tak i bulletin nr. 2, og de færreste hadde lest den. Da fant vi ut at det ikke hadde noen hensikt å komme ut med enda en bulletin før jul. Vi utsatte fristen noe, med det resultatet at flere fikk deltatt.

Vi har mottatt en del kritikk for at debattinnlegga er for lange og at debatten blir for uoversiktlig for leserne. Dette er vi enige i. Noen har oppfordra oss til å redigere debatten strengere, forkorte innlegg osv. Dette har vi nølt med å gjøre, fordi det jo er meninga at folk skal kunne bruke litt plass og vi ønsker heller ikke å bli oppfatta som noen sensurinstans. Derfor vil vi i stedet oppfordre enkelte av debattantene om å fatte seg noe mer i korthet.

Det som preger dette nummeret er sosialismediskusjonen:

- Debatten om klassealliansen fortsetter. Skal arbeiderklassen herske aleine, eller skal arbeiderklassens allierte også ha del i makta under sosialismen?

Vårt nåværende program sier: "Forfatninga må slå fast at dette er staten til arbeidarklassen og det arbeidande folket og at han skal tene deira interesser." Står vi fortsatt på dette standpunktet?

- Diskusjonen om de demokratiske rettighetene og demokratiets rolle under sosialismen fortsetter for fullt. Skal faren for at borgerskapet kan utnytte de demokratiske rettighetene føre til innskrenkninger i demokratiet? Hvem skal nyte godt av demokratiet?

- Hvordan skal arbeiderklassen reelt utvikle sin makt og sin styring av samfunnet?

- Hvilken rolle spiller klassekampen og hvilken rolle spiller kampen for å utvikle produktivkreftene under sosialismen? Et område der debatten foreløpig er kommet kort: Hvordan analysere klassene etter at de viktigste produktivkreftene i en god del tid har vært på samfunnets hender?

Men det er også andre motsigelser oppe til debatt:

- En debatt dreier seg om det filosofiske grunnlaget for programmet. Hva betyr det å ha et materialistisk program? Hvordan skal vi se på forholdet mellom produktivkrefter og produksjonforhold?

- Den nyutmeldte "Erik Strøm" har et lengre innlegg i dette nummeret der han hevder at det har foregått en kontrarevolusjon i Kina. Folk bør se på hvilke argumenter han legger fram og vurdere dem.

NYTT UTKAST TIL KAPITTEL 3

Det opprinnelige utkastet til kapittel 3 har med rette blitt utsatt for hard kritikk. Politisk Utvalg i SK vedtok at det skulle forkastes og at diskusjonen i stedet burde bygge på P.G. Gabrielsens forslag. Nå har Øgrim og Gabrielsen i felleskap utarbeida et nytt kapittel 3 og siste del av kapittel 1 (kap. 1.4).

Den viktigste uenigheten som i øyeblikket er markert i forhold til kapittel 3, slik det nå er består i: Noen kamerater ønsker at det skal stå i programmet at det eneste som kan forhindre den konkrete krigen mellom USA og Sovjet er sosialistiske revolusjoner i minst ett av disse landa. Samtidig ønsker de at programmet skal si noe om hovedmotsigelsen i verden, og antyder at det er motsigelsen mellom de to supermaktene.

Redaksjonen avslutta 3. januar,

Den redaksjonelle artikkelen ajourført 22. januar.

Del I

Innrettinga på programmet

AKP må ikke bygge på historisk moralisme – men politisk økonomi

Når vi skal bruke PPU for å lage et offensivt program for kommunisme i Norge, må vi ikke se på alle tilleggforslag som fæle greier, fordi teksten blir lenger. PPU har alt for mange gjentakelser både innen og mellom kapitler, så det er mye som kan kortes inn. *Endringsforslag: Kutt ut kap 2. Mesteparten av gjentakelser av kap 1 og 5. Dersom det faktisk er noe spesielt og nytt i kap 2, bør det evt. inn i kap. 1 eller 5.*

ENDRINGSFORSLAG OM KAPITALISMENS POLITISKE ØKONOMI

Til PPU kap. 1, s. 8, spalte 2, avsnittet som starter med «Kapitalismen er ei samfunnsform...»:

Marx viser i sitt hovedverk «Kapitalen» at kjerna i den kapitalistiske produksjonen er varens dobbeltkarakter. Alle varer er både bruksverdi, noe nyttig – og verdi, noe samfunnsmessig, at de kan byttes. Produksjonen skjer direkte for private interesser, og bare indirekte for å dekke samfunnets behov. For å dekke folks behov, blir produksjonen først vurdert ut fra om det lønner seg. Dette er den grunnleggende motsetningen for kapitalismen som uunngåelig må produsere bl.a. flg. problemer og kriser:

Anarkistiske disproporsjonskriser mellom bruksverdi og verdi

1) Kapitalismens konkurranse mellom private produsenter fører til mangelfulle avtaler og en overkapasitet av produktivkrefter i forhold til bruksverdi behovet.

2) Profittjakt gjør at det ikke blir produsert det som det ikke er kjøpekraftig verdietterspørsel etter, enda bruksverdi behovet kan være skrikende stort.

Verdikriser mellom ulike verdiformer.

1) De enkelte kapitalene jakter på relativ mervædi ved å senke verdien og lønna til arbeidskrafta. Da blir det samla resultatet at den kjøpekraftige verdietterspørselen, som til sjuende og sist skal kjøpe det som blir produsert, også reduseres. Dermed må resultatet bli overproduksjonskriser.

2) Enkeltkapitalene jakter på teknologisk fortrinn for å innkassere ekstra profitt. Bl.a. pga. naturstofflige forskjeller, lar ikke dette seg gjøre likt i alle bransjer. Det fører til en systematisk verdidrenning og prissaksutarming fra teknologisk tilbakeliggende til høyautomatiserte kapitaler. Resultatet er en ujamn utvikling både innen og mellom bransjer.

3) I jakta etter å gjøre produksjonen billigere, erstatter kapitalistene levende arbeid med automatisert maskineri. Maskinene overfører sin verdi til produktene, mens det bare er arbeiderne som skaper ny verdi. Dermed blir det skapt mindre ny verdi i forhold til den totale investerte kapitalen og profittrente synker. Også dette framstår som investeringsvegring og overproduksjonskriser.

Så følger PPU: «Dette driv heile tida osv.»

ENDRINGSFORSLAG OM OVERGANGEN FRA FRIKONKURRANSE TIL MONOPOLKAPITAL

Til kap. 1, s. 8, spalte 2, erstatter setningen: «Samtidig kom en ny industriell revolusjon...»:

Frikonkurranskapitalismen der de enkelte kapitalene konkurrerte på lik linje, måtte uunngåelig føre til sin motsetning. De svakeste ble utkonkurrert mens de sterkeste vant, gjennom å bli monopoler. Den andre teknologiske revolusjon med elektrifisering, bilmotoren og spredning av jernbanenettet, gjorde det nødvendig å slå sammen industrikapital og bankkapital. Imperialismen oppsto, der noen få finansgrupper dominerer økonomien og produserer for verdensmarkedet.

TILLEGGSFORSLAG OM HVORDAN VERDILOVA SLÅR GJENNOM PÅ DET IMPERIALISTISKE VERDENSMARKEDET

Til UPP kap. 1, s. 9, før «Ei ovsterk utvikling...»:

Verdensmarkedet har av ulike historiske grunner delt seg i tre hovedmarkeder:

1) De kapitalistiske sentrene, OECD-landa, med høyt utvikla teknologi og kvalitet. Frihandelssonene eller eksportsonene i den 3. verden er en direkte del av OECD-markedet.

2) 3. verden-land har egne innbyrdes markeder med mye lavere utvikla produktivkrefter.

3) Comeconlanda har et eget marked, med egne utbyttingsmekanismer.

– På OECD-verdensmarkedet har det først danna seg et internasjonalt valutasystem der alle lands valutaer kan byttes mot hverandre.

– Dermed er det en tendens til utjamning av renteprosenten på lånekapital mellom land.

– Men siden nasjonalstaten er en skranke som hindrer fri bevegelse av arbeidskraft og kapital mellom land, har utjamning av profittrente til en gjennomsnittsprifitt aldri kunnet slå skikkelig gjennom på verdensmarkedet.

– Dessuten har monopolene nettopp en maktstilling så de kan ta monopolpris. Utkonkurrerte andre ved å selge billig og erobre markedsandeler. Eller presse prisene ned for råstoffer fra 3. verden og opp for ferdigvarer. Dette kommer i tillegg til den teknologiske ekstraprofitten. Tendensen til utjamning av profittrente forstyrres innen det enkelte land, men spesielt i forholdet mellom fiernasjonale monopoler og den 3. verden. Dette slår hardt ut som valutaproblemer når landa med lav teknologi og monopolisering skal betale utenlandsgjeld.

Den nåværende krisa for den internasjonale kapitalismen skyldes en kombinasjon av anarkistisk overproduksjonskapasitet og fall i profittrente pga. dataautomatisering. 32 millioner arbeidsløse i OECD-landa er ett resultat.

Nasjonalstatenes krisestrategi er som nasjonale enkeltkapitaler å minske virkningene av krisa på «hver sin» totalkapital. Regjeringene fører en hard kamp for lønnsnedslag og sosiale innstramninger, for å skyve arbeidsløshet og avsetningsvansker over på andre land.

En annen krisestrategi er internasjo-

nalisering av arbeiderklassen. Land som Norge blir finansstater der arbeiderklassen reduseres. En økende del av verdens verdiskaping overføres til frihandelszoner i 3. verden med masser av billig arbeidskraft. For at utenlandsk storkapital skal investere, garanterer statene gjerne for grunnlagsinvesteringer, billige råvarer, skattefrihet, en bil-

lig og kua arbeiderklasse gjennom streikeforbud, forbud mot fagorganisering osv.

Når er dette «som er naturlig» for norsk eksportindustri og hjemmekonkurrerende industri «å sammenlikne seg med», er det ikke rart at Norge «priser seg ut av verdensmarkedet». Arbeidsløsheten og overproduksjonen

vil fortsette å øke, men forskyves mellom land. De norske arbeiderne som mister jobbene og den økende arbeiderklassen i den 3. verden, vil stå overfor de samme internasjonale monopolene. Solidariteten blir satt på en hard prøve, og behovet for revolusjon i hele verden, ikke bare i ett land, vil øke.

Hedmarx

Pål Steigan:

Materialisme eller idealisme

En kommentar til Erik Strøms artikkel om produktivkrefter og produksjonsforhold.

I en artikkel i forrige bulletin har Erik Strøm tatt opp spørsmålet om produktivkrefter og produksjonsforhold. Dette er en viktig diskusjon, kanskje ikke fordi den vil føre til så mange setninger fra eller til i programmet, men fordi den er avgjørende for hva slags historiesyn som skal legges til grunn for programmet.

Strøm tar utgangspunkt i en uttalelse fra meg i kulturrevolusjonsdebatten: «Jeg har sagt at produktivkreftene allment spiller hovedrolla i forhold til produksjonsforholda, og at den som ikke anerkjenner dette ikke er marxist.»

Strøm innrømmer at det finnes «en viss dekning» for mitt syn i Marx' skrifter som «Den tyske ideologi» og «Filosofiens elendighet» og i «Om motsigelsen» av Mao og «Den dialektiske og historiske materialismen» av Stalin. Så langt er vi altså enige. Jeg har «en viss dekning» for å hevde det synet som er referert. For å antyde hva slags dekning dette er, vil jeg bare kort sitere Mao fra «Om motsigelsen»: «Det er riktig at produktivkreftene, praksis og den økonomiske basis allment spiller den viktigste og avgjørende rollen. Den som fornektet dette er ikke materialist. Men det må også erkjennes at slike sider som produksjonsforholdene, teorien og overbygninga under visse vilkår i sin tur framtrer i den viktigste og avgjørende rollen.» (Skrifter i utvalg, s. 85.)

Altså: Mao mente tydeligvis også at produktivkreftene allment spiller den viktigste rollen. Og han mente også at dette er et så sentralt spørsmål i hele den historiske materialismen at han slo fast at den som ikke mener dette, heller ikke kan være materialist. Samtidig avgrensar han seg fra den mekaniske materialismen ved å peke på at under bestemte vilkår, unntaksvis, vil produksjonsforholda innta den viktigste rollen. Legg merke til at jeg sa at produktivkreftene allment spiller hovedrollen, ikke alltid. Striden står om hva som er det allmenne. Og der kan det ikke nektes for at Mao i «Om motsigelsen» tok et klart standpunkt for at produktivkreftene spiller den rollen. Og

derfor må man være enig med Strøm i at jeg har «en viss dekning» hos Mao i å hevde det samme standpunktet.

Men Strøm mener at saka ikke er avgjort med dette. Han lanserer følgende: «Saken er at klassikerne også har lagt fram analyser med stikk motsatt innhold.» I korthet mener han at Marx endra syn på dette i arbeidet med Kapitalen, og at Stalin og Mao også endra syn seinere i sitt livsverk. «De synspunkter hvor begge disse framheva produktivkreftene som det mest aktive, revolusjonære element, ble framlagt forholdsvis tidlig i deres liv. Når de kom til motsatte konklusjoner temmelig mange år etterpå, (Stalin i 1952, Mao i 1960) var det på et tidspunkt hvor begge hadde lange erfaringer med bygginga av sosialismen.»

Før jeg går inn på dette, vil jeg oppsummere enda en enighet mellom Strøm og meg. Jeg har hevda at et konsekvent forsvar for den kulturrevolusjonære teorien vil føre til at en kommer i konflikt med f.eks. Maos uttalelse i «Om motsigelsen». Det mener tydeligvis også Strøm, bare at han velger det motsatte standpunktet, og mener at han har dekning i Maos seinere arbeider.

Så til teorien om at Mao gikk fra teorien om at produktivkreftene allment er det mest revolusjonære elementet. For å dokumentere dette viser Strøm til en piratutgave av Maos kritikk av Sovjetøkonomien fra rundt 1960. Jeg skal medgi at det finnes elementer i den som kan tolkes i den retninga Strøm gjør, om ikke så entydig.

Men samtidig vil jeg peke på følgende: Det Mao-skriftet som Strøm viser til, er aldri utgitt offentlig med Maos samtykke, og sjøl om det er overveidende sannsynlig at det stammer fra hans hånd, så er det ikke gjennomgått av forfatteren for utgivelse. Det betyr i det minste at vi må vise en viss forsiktighet. Og særlig på punkter der det eventuelt står i motsetning til ting som er utgitt av Mao sjøl.

Videre. Det som derimot er gitt ut offentlig, og gjenuttgitt med forfatterens samtykke etter 1960 er nettopp «Om motsigelsen». I den kinesiske utgaven fra 1965 står det til og med i en fotnote at forfatteren hadde gjennomgått artik-

kelen på nytt og gjennomarbeidet den før nyutgivelse. Hvis Mao virkelig hadde snudd 180° i et så vesentlig spørsmål som å definere skillelinja mellom idealisme og materialisme er det lite sannsynlig at han ville gjenuttgitt setningen uten noen merknad.

Videre: Hvis vi leser bind 5 av Maos verker ser vi at han gjentar sitt gamle standpunkt så seint som i 1956: «Den mest revolusjonære faktoren er produktivkreftene» (s. 349). Maos teoretiske vending som Strøm snakker om, må altså ha foregått fra 1956 til 1960. Og fem år etter det gjenutgir Mao sitt gamle standpunkt uten endringer! Og Strøms holdepunkt for en slik teori er ei nokså vidtrekkende tolkning av et skrift Mao sjøl ikke ville utgi. La oss være enige om at Strøms teori om Maos vending er forholdsvis tynt dokumentert. Sjøl står jeg fortsatt på Maos materialistiske tese fra 1935 og 1956 og nyutgaven av «Om motsigelsen» fra 1965. Hvis dette er å vandre «i Liu Shao Qi's fotspor», som Erik Strøm så poetisk uttrykker det, så får det heller stå sin prøve.

I debattbulletin nr. 2 skreiv jeg at «Det Erik Strøm kaller 'Maos linje' utelukker i virkeligheten mye av det Mao sjøl skreiv. Viktige elementer i så sentrale skrifter som 'Om motsigelsen' og 'Om praksis' blir stilltiende vist på gangen...». Dette bekreftes nå av Erik Strøm sjøl. Nå er det ikke engang stilltiende lenger. Sentrale punkter i «Om motsigelsen» og andre verker av Mao hører ikke til innafør det Strøm kaller «maoismen».

Jeg mener denne motsigelsen om materialismen får vidtrekkende og dramatiske virkninger på hele vår teoribygning. Hvis vi går over til Strøms posisjon, så betyr det så viddt jeg kan skjønne at produktivkreftene ikke representerer noen hindring for hvor høyt nivå vi vil organisere samfunnet på. Vi bestemmer oss for en høyt utvikla kommunistisk samfunnsorganisering (produksjonsforhold) og dermed vil produktivkreftene følge etter. Jeg trur at det vil vise seg uheldig hvis dette får danne grunnlag for den sosialistiske femårsplanen!

Hvis vi ser på forholdet mellom produktivkrefter og produksjonsforhold i

dag, så ser vi at produktivkreftene gjør kjempesprang framover; dataevolusjonen, genemanipulasjon, etc. mens produksjonsforholda fortsatt holder igjen. Vi ser hvordan datateknologi tvinger nye samarbeids- og samkvensforhold på menneskene. Det er ikke endringa av samarbeidsforholda som har tvingi fram en dataevolusjon. Det som skjer er jo at det blir stadig større misforhold mellom produktivkreftene og produksjonsforholda. De nye produktivkreftene skaper muligheter for kommunistisk organisering på et høyere nivå enn noe samfunn har hatt tidligere. Men produksjonsforholda er fortsatt kapitalistiske. Dette skjerper de objektive motsigelsene i samfunnet. Klassemotsigelsene skjerpes, og vi får ei utvikling i retning av det Mao snakker om når han sier: «Når verktøy krever revolusjon, vil de tale gjennom mennesker, gjennom arbeidere som vil ødelegge de gamle produksjonsforholda og de gamle samfunnsforholda.» (B. 5, s. 349.)

Dette er altså ikke bare en abstrakt diskusjon om begrepene produktivkrefter og produksjonsforhold. Jeg mener, at dagens verden viser at Mao hadde rett i «Om motsigelsen», og at Marx hadde rett i «Den tyske ideologi». Det er et slikt materialistisk syn som bør ligge til grunn for vårt program og ikke en eller annen form for idealistisk verdensoppfatning.

LIU SOM SKREMSEL

Strøm har nå bidratt med to artikler, under titlene: «Gjennom Deng Hsiaopings brillen» og «I Liu Shao Qi's fotspor». Etter min mening bruker han

Deng og Liu som en slags retoriske fugleskremser. Folk er mot Liu, sjøl om de aldri har lest noe av det han skreiv, derfor er det opportunt å sette Liu-merkelappen på sine motdebattanter. Steigan går i Lius fotspor, altså er Steigan, om ikke revisjonist, så i hvert fall nokså suspekt. Jeg synes det er en usympatisk debatteknikk. Særlig når det eneste Strøm har «tatt meg i» er å gjenta Maos uttalelse i «Om motsigelsen». Skulle en ta konsekvensen av en sånn kritikk, må jo konklusjonen være at Liu sto på Maos standpunkt fra 1935, mens Mao gikk over til motsatte standpunkt!

Strøm mener at landsmøtet må ta stilling til denne motsigelsen. Kanskje bør landsmøtet gjøre det. I så fall vil jeg foreslå at landsmøtet slutter seg til det synet på forholdet mellom produktivkrefter/produksjonsforhold og produksjon/samfunn som er uttrykt ikke bare i «Om motsigelsen», men også i «Om praksis». Den stiller seg uttrykkelig på samme standpunkt som «Om motsigelsen», og hva mer er: Da Edgar Snow under kulturrevolusjonen spurte Mao hvilken artikkel han så på som sin viktigste, så svarte han: «Om praksis». En «maoisme» som fornektet noen av de mest sentrale tesene i disse artiklene, vil bli en merkelig skapning.

HVA MED MARX?

Strøms henvisninger til Kapitalen beviser for øvrig ikke det han er ute etter å bevise. Når Strøm sier at «revisjonistene skyr stort sett Kapitalen», så er det bare en påstand. Det er ikke lite revisjonisme og subjektivismen som er grodd opp av den «Kapital-logiske»-skolen,

og de kan i hvert fall ikke beskyldes for å «sky Kapitalen». Det finnes to mulige avvik fra den dialektiske materialismen. Strøm er bare opptatt av faren fra den mekaniske materialismen. Men det finnes også en fare fra den andre kanten, fra de som fornektet materialismen og går over i idealisme og subjektivismen. Både idealistene og mekanistene kan isolert sett si en del riktige ting, men det er i helhetsanalysen de tar feil. Derfor beviser Strøm ingenting når han kommer med enkelte sitater fra ei sovjetisk lærebok.

Dette blir kanskje vel filosofisk, men det får våge seg: Det er ikke i spørsmålet om materien som det grunnleggende at den dialektiske materialismen skiller seg fra den mekaniske materialismen. På det punktet vil vi være enige, mot idealismen. Men vi skiller oss på spørsmålet om det aktive elementet, motsigelsens rolle. Her vil vi, *isolerert sett*, ha en del punkter hvor vi vil være enige med en del av idealistene.

Den dialektiske materialismen til Marx tar opp i seg dialektikken slik den var utforma av Hegel. Men Marx renska den hegelske dialektikken for idealisme og stilte den på materialistisk grunn. Den filosofiske utforminga av den dialektiske materialismen blei gjort i verker som «Den tyske ideologi» og «Filosofiens elendighet», verker som Strøm nå mener tok feil på et nokså sentralt punkt. Jeg synes det er vel dristig å invitere landsmøtet til å støtte opp om ei slik vurdering av Marx sine filosofiske skrifter. Det ville vel være *revisjonisme* ordets egentlige betydning.

Prinsippprogram — vitenskap eller åpenbaringsreligion?

Utkast til nytt prinsippprogram (UPP-83) må forkastes, da det ikke er noen forbedring/forandring av de svakheter prinsippprogrammet av 1980 (PP-80) hadde. Målsettingen for UPP-83 var å gjøre det knappere, mer presist og mer lettlest enn PP-80 (fra innledningen i UPP-83 av Tron Øgrim, s. 5). Vi mener at ingen av delene er oppnådd, og vi vil forklare hvorfor. En del av kritikken vi tar opp her vil også ramme PP-80.

KNAPPERE, MER PRESIST, MER LETTLEST

Knappere: Ved en grov opptelling av antall anslag på skrivemaskinen er UPP-83 ca. 15% lenger enn PP-80. Knappere har det i hvert fall ikke blitt. **Mer presist:** Dette er en lengre diskusjon som vi tar opp i resten av denne artikkelen. Men konklusjonen vår er i hvert fall negativ. Presist var ikke PP-80, men UPP-83 er verre.

Mer lettlest: Tilsynelatende ja. Stilen er mer muntlig, inndelingene enklere med 3 hovedkapitler mot PP-80s 7 hovedkapitler. På den andre siden betyr mangelen på presisjon at teksten får mange flere fortolkningsmuligheter og dermed blir mer krevende å pløye seg igjennom. Leser du UPP-83 som en røverroman, er den mer lettlest enn PP-80. Leser du den som et partidokument, er den helt ugjennomtrengelig. Hvorfor???

«VITENSKAPELIG HOLDNING»

Vi i AKP(m-l) har en vitenskapelig holdning (T.Ø.), i motsetning til alle andre som slenger rundt seg med udokumenterte påstander. Fint — la oss nærme oss UPP-83 (og for så vidt PP-80) ut fra en slik holdning for å se om det fører til en vitenskapelig *praksis*.

Vitenskapsfilosofi (dvs. betraktninger rundt hva som er vitenskapelig)

er ikke vår spesialitet, så folk som har bedre vett enn oss får korrigere det vi nå skriver. Vi synes allikevel det er riktig å hive inn disse synspunktene i og med at andre ikke gjør det — så får andre gjøre det bedre siden.

KRITERIER FOR DET SOM ER VITENSKAPELIG

Det fins sikkert en god del kriterier, men vi synes det er rimelig å nevne følgende:

— At gyldighetsområdet for det man behandler avgrenses, og at de referanser man bygger på blottlegges — filosofi, aksiomer, tro, åpenbaringsreligion, etc. (f.eks. — hvor er det blitt av *den dialektiske materialismen* i programmet?).

— Krav til kildehenvisninger og dokumentasjon slik at de kan gåes etter i sømmene (hvor er det blitt av *litteraturhenvisningene*, *teorireferanse*ne?).

- Metodisk gjennomsiktighet og konsekvens (kfr. kritikken av redigeringsiden i artikkelen).
- Presis omgang med begreper (som f.eks. «vitenskapelig» og «prinsipp») og definisjoner (som i dag må etterlyses som helt fraværende).
- At det som er tenkt eller gjort kan tenkes gjort om igjen og derved bli etterprøvet. (Hvem — som ikke er midt inne i de helt sentrale sirkler i partiet — kan etterprøve noe som helst ut fra UPP-83 uten selv å sette i gang temmelig store forskningsprosjekter?)

Det kunne være fristende å henge på flere kriterier, men i denne sammenheng får det være nok til å påpeke følgende: Prinsippprogrammet er ikke uttrykk for noen vitenskapelig praksis. Og vi ser på det som et meget alvorlig trekk i partiet.

TEORI — PRINSIPPPROGRAM — ARBEIDSPROGRAM

Den vitenskapelige praksis er svært grunnleggende for våre teorier — først og fremst når det gjelder det materialistiske historiesyn og den politiske økonomien. Teoriene og teoriarbeidet er hjelpemidler for politisk handling, og del av de politiske handlingene.

Prinsippprogrammet ligger mellom teorien og arbeidsprogrammet. Prinsippprogrammet er for partiet AKP(m-l), mens teorien brukes av hvem som helst.

Prinsippprogrammet må, på bakgrunn av teori og analyser av dagssituasjonen og dagens utviklingstrekk, angi hva som er det overordnede grunnlag for partiets virksomhet — i dag, under revolusjonen og etter revolusjonen.

Dette gir igjen et perspektiv for arbeidsprogrammet som er en konkretisering for dagens arbeid.

Av dette kan vi trekke et par konklusjoner:

- Sosialismedebatten er en *teori*-debatt som ikke bør blandes sammen med *prinsippprogram*-debatten. De kan godt gå parallelt, men bør holdes klart adskilt.
- Redigeringen av prinsippprogrammet bør avspeile forholdet teori-prinsippprogram-arbeidsprogram mye klare.

Verken PP-80 eller UPP-83 er synnerlig klare på dette punktet. Dette gjør det bortimot umulig å forstå sammenhengen, men før vi kommer med konkrete forslag om hva som kan gjøres med dét, vil vi se på begrepet «prinsipp».

PRINSIPP — HVA ER DET?

Partiet *kanne* f.eks. ha stilt opp et langsiktig handlingsprogram og et kortsiktig handlingsprogram. Nå diskuterer vi imidlertid et *prinsipp*-program (og et arbeidsprogram). Og da får vi ta dette med *prinsipp* alvorlig.

Leksikon sier at prinsipp er «grunnsetning», «leveregel», «grunnbegrep», «grunnlag», «(innerste) vesen» osv. Det er tydeligvis mange slags prinsipper vi har med å gjøre i denne diskusjonen (partiets mål, arbeidsmåte, teoretiske referanser, rolle i forhold til samfunnet og massene — før, under og etter revolusjonen, prinsipielle sider ved det sosialistiske samfunnet, osv. osv.).

Prinsipp må være noe som ikke uten videre forandres, noe som har en viss varighet (i motsetning til taktiske manøvre, f.eks.). Prinsipper vil tjene som den referansen man handler ut ifra og som man vurderer partiets handlinger i forhold til. Prinsipper er m.a.o. viktige, og derfor må en forlange at de er så tydelig (og helst kort) formulert at alle lett kan sette seg inn i grunnlaget vårt.

HVOR ER PRINSIPPENE I UPP-83 (OG I PP-80)?

Noen er lette å få tak i, andre er bakt sammen med bakgrunnsstoff, eksempler, dagskrav, teoriebatt, argumentasjon osv. Og dette gjør det vanskelig å behandle programmet — bl.a. vitenskapelig.

FORSLAG:

Fortsetter vi med dette rotet, er det en neglisjering av teoretisk arbeid som raskt setter oss tilbake til de ureflekterte, men velmenende aktivistene som verden er full av, og som slett ikke er noen trussel for borgerskapet. Vi foreslår følgende:

A) Sett ned to grupper, én til å ta for seg PP-80 og én UPP-83. La dem trekke ut det som er *prinsipper* av disse to programmene og la 2×2 A4-ark med enkle setninger og formuleringer bli resultatet av dette arbeidet.

B) Lag et nytt utkast til prinsippprogram som redigeres slik:

Del 1. Referanse til teorigrunnlaget (m.a.o. hvilke deler av Marx, Lenin, Stalin, Engels, Mao, evnt. andre, vi fortsatt bygger på — hvilke konklusjoner av sosialismediskusjonen vi bygger på).

Del 2. Verden og Norge. En analyse av dagssituasjonen og utviklingstrekkene i dag.

Del 3. Prinsipper for AKP(m-l)s rolle og handlinger
a. i dag
b. under revolusjonen
c. under sosialismen

(Under dette punktet settes de 2×2 A4-arkene nevnt under punkt A opp mot hverandre.)

Øyvind

Del 2

Revolusjonen

Åpner prinsipp-programmet forslaget for en fredelig overgang til sosialismen? Er programmet revisjonistisk på dette punktet?

Først sitat fra programmet 1973 side 26: III kapittel: Kamper som må føres før sosialismen kan vinnes.

— Den norske revolusjonen trenger 3 våpen for å beseire monopolkapitalen, knuse dens diktatur.

— Enhetsfront.

— En arbeiderklasse beredt til å forsvare revolusjonen og sosialismen med våpen i hånd.

— Et revolusjonært kommunistisk parti.

Sitat fra programmet 1980, side 90 Del 5. Den sosialistiske revolusjonen.

b) revolusjonen kan bare sikre med støtte av våpenmakt.

— Ingen sosialistisk revolusjon har sigrat uten at arbeidsfolk har knust den reaksjonære voldsmakta med væpna opprør. Den sosialistiske revolusjonen i Norge kan berre seire når det arbeidende folket er førebudd på å gjennomføre han med våpenmakt.

d) Dei tre våpna som er naudsynt for at revolusjonen kan sikre,

— Et revolusjonært kommunistparti.

— Ein folkehær.

— Ein einskapsfront.

I diskusjonsbulletinen er prinsipp-programforslaget kritisert på dette punktet. Side 50, Lenin: «Staten og revolusjonen» sier bl.a. at det er nødvendig å propagandere for den voldelige revolusjonen.

— Det er ikke direkte feil det som står i forslaget, men de *unnskyldende formuleringene* som utvalget har satt på papiret mobiliserer hverken arbeiderklassen eller dens fortropp til å forberede seg på noen væpna revolusjon.

— Samme bulletin side 58.

Væpna revolusjon har alltid vært en av de skarpe prinsipielle skillelinjene mellom kommunister og revisjonister. At forslaget behandler dette *såpass overfladisk nærmest i forbifarten*, er sterkt kritikkverdig i seg sjøl. Er virkelig dette spørsmålet så underordna eller så avklara at det ikke trenger breiere plass? Har komiteen gjort det *så tynt som mulig* med overlegg, sånn at det skulle være lettere å få igjennom de *politiske endringene* forslaget representerer med overlegg?

Det nye prinsippprogramforslaget sier:

1. kapittel del 1 s. 8; Imperialismens siste tid på jorda.

«Med den moderne arbeiderklassen fins det no ei kraft som er samla, denne krafta har evne til å organisere seg og skaffe seg kunnskap, og ho kan samle det store flertalet som arbeider rundt seg. Derfor kan arbeiderklassen gjera *revolusjon på ein måte* der makta til kapitalistene blir erstatta av arbeiderklassens eige makt.» (Burde det her stått revolusjon med våpen i hånd i stedet for på ein måte?)

S. 11. Vegen fram til kommunismen, sosialistiske revolusjoner.

— «Først må kapitalistene og imperialistene i hele verda veltast.»

— «Oppgava for den proletariske verdsrevolusjonen no er difor å gjennomføre sosialistiske revolusjoner.»

S. 13 2. kapittel. Løysinga: Sosialisme og kommunisme i heile verda.

— «Dessuten lyt det være ei revolusjonær våpenmakt som kan vinne over våpenmakta åt herskarane.» «Og avgrensing mot at parlamentsval ikke kan kome i staden for revolusjon.» Dessuten; «Arbeiderklassen må være villige til å forsvare sosialismen med våpen i hånd.» Så avgrensing igjen, «— sosialismen veks ikkje fram av kapitalistisk statsdrift.» Avgrensing — «revolusjonen kan ikkje kome ved ut-landske invasjon.»

Del 11 kapittel 5 s. 16.

«Den historiske oppgava for den norske arbeiderklassen er å *velte* kapitalismen.» (Velte betyr ikke å snu forsiktig rundt.) «Folket som vil innføre sosialisme i Norge må difor være førebudde på å føre militær kamp for å sikre over våpenmakta til herskerklassen og ut-landske åtak.»

Del III side 26. Om kor nødvendige kommunistiske parti er.

— «Det trengs under kapitalismen, fordi det berre er slike parti som kan leie klassekampen under kapitalismen, under dei mest skiftande tilhøva. Det er berre det som kan leie den økonomiske, politiske og teoretiske kampen som trengs for å *førebu folket på revolu-*

sjon. Det trengs i ein revolusjonær situasjon fordi berre slike parti kan leia den væpna revolusjonen som det arbeidende folket må gjennomføre for å ta statsmakta frå kapitalistene.»

Til slutt kapittel 8 s. 28.

— «AKP(m-l) er skapt for å mobilisere folket til å styrte kapitalismen.»

KONKLUSJON

Jeg kan ikke finne de unnskyldende formuleringene. Jeg kan ikke finne at spørsmålet om væpna revolusjon er behandla overfladisk eller i forbifarten. Men hvis det er sånn at et prinsipp-program er revisjonistisk hvis man ikke har ei lang regle med at Mao, Marx, Lenin, Stalin, osv. har sagt, for man skriver prinsippene eller væpna revolusjon, ja da er det revisjonistisk, sjøl trodde jeg revisjonisme var å revidere teori. De tre formene for kamp (våpen) står bl.a. på side 16.

a) Revolusjonen må tuftast på fleirtalet av folket (enhetsfront).

b) Må kunne forsvare seg mot militær-åtake (våpen). Man forsvare seg ikkje mot militæråtak med strikkepinner.

c. Revolusjonen må være førebudd og organisert (det kommunistiske partiet). Men det står ikke at dette står å løse i Lenin: Staten og revolusjonen, etc. Jeg kan ikke se revisjonismen på dette punkt i prinsippforlaget.

Jeg klarer ikke finne politiske endringer på dette punktet i prinsippforlaget, eller at det er gjort så tynt som mulig. Programforslaget avgrensar seg også mot ideer om fredelig overgang etc. side 16.

Jeg har et konkret endringsforslag på dette punktet. Det gjelder kapittel 1 s. 8. I stedetfor: «gjere revolusjon på ein måte», vil jeg det skal stå: «gjere revolusjon på ein måte, som betyr med våpen i hand.»

Endringsforslag fordi det står såpass tidlig i lesinga av programmet, og blir forklart skikkelig ved videre lesning.

Hilsen en av de menige

Om revolusjonær vald/krig

UPP legg stor vekt på demokrati, diskusjonar og oppslutnad gjennom overtyding. Vel og bra.

Spreitt utover er også våpenmakta nemnd fleire stader, side 13, 15, 17, 19, 22, 23, 25, 29.

Revolusjon er kamp om statsmakta. Mao skriv i «Problem i krig og strategi» at:

1. Politisk makt veks ut av gevær-løpet.
2. Ifølgje den marxistiske teorien om staten er hæren den viktigaste delen av statsmakta.
3. Alle som ønskjer å gripe og halde på statsmakta, må ha ein sterk hær.

Det er ei sunn haldning å ikkje sjå sitat frå klassikarane som endeleg «gudsens sanning». Men er her i partiet usemje om desse 3 punkta??

UPP side 13: «(ved revolusjonen) Dessutan lyt der vere ei revolusjonær våpenmakt som kan vinne over våpenmakta åt herskarane.»

UPP side 22: «Ein sosialistisk revolusjon kan ikkje sigre over kapitalismen utan at eit kommunistisk parti leier revolusjonen.»

UPP side 25: «(dersom Noreg vert drege inn i 3. verdskrig) Der er difor nødvendig å utvikle ein folkekrig heilt frå starten.»

UPP nemner fleire stader at arbeidarklassen/folket må vere villeg til å forsvare seg med våpen/føre militær kamp. Når folket/arbeidarklassen brukar vald, framhevar UPP det defensive. Beklagelegvis må vi bruke vald fordi kapitalistane gjer det. Dette er, sjølv sagt rett. Vi ønskjer ikkje vald. Tvert om.

Men den viktigaste sida ved revolusjonær vald er ikkje at den er valdeleg, men at den er ei veldig og nødvendig progressiv kraft.

Der det er revolusjonær vald, er der også reaksjonær vald. Spørsmålet er kven av dei skal skulle sigre.

UPP sier ikkje noko om revolusjonær

vald/militær kamp som er feil. Men det nye prinsipp-programmet må tydeleg understreke den offensive, progressive sida ved revolusjonær vald/krig. Dette gjer ikkje UPP godt nok.

FEIL I TENKINGA?

UPP side 25: «Vi (partiet) vil prøve å utvikle klassekampen etter (mi utheving) sigeren (i folkekrigen), slik at dette kan bli startfasen for den sosialistiske revolusjonen i Noreg.»

UPP side 17: «Dessutan vil utsjånaden åt sosialismen til slutt bli fastsett av det dei klassane og politiske røyslene som er med i revolusjonen meiner og ønskjer. Røyslene viser at den politikken som til sist vert sett ut i livet, er eit kompromiss mellom krava frå ymse retningar, bygd på økonomisk og politisk (mi utheving) styrkeforhold i sjølve revolusjonstida.»

Kva med det militære styrkeforholdet?? Har UPP «gløymt» Mao her, for UPP markerer ikkje usemje med Mao?

Slik UPP skriv om politisk og militær makt kan ein byrje å lure på om her er ein klikk i filosofien. Mao har også formulert klare tankar om vekselverknaden mellom krig og politikk i «Om den langvarige krigen», kapittel 63.

Denne vekselverknaden ligg ikkje under som ei grunnleggjande forståing i sitata frå UPP side 17 og 25. Prinsipp-programmet må byggje på ei tydeleg forståing av vekselverknaden mellom militær framgang og politisk framgang, eller tilbakegang. Denne samanhengen startar ikkje å virke først etter folkekrigen, men gjeld sjølv sagt også under folkekrigen.

Kapitalismen finst!

Imperialismen finst!

Alle statar er klassestatar.

Hæren er den viktigaste delen av statsmakta.

Lat ikkje prinsipp-programmet opne det aller minste for illusjonar om at det

kanskje ikkje er slik i alle høve.

Prinsipp-programmet må handsame langt grundigare enn UPP spørsmålet med kontrollen med hæren.

UPP side 22: «Ein sosialistisk revolusjon kan ikkje sigre utan eit kommunistisk parti i leiinga.»

UPP side 19: «Hæren må stå under kommando av folk som er lojale mot sosialismen.»

Prinsipp-programmet må slå fast at:

1. Kommunistpartiet må spele den leiande rolla i hæren.
2. Hæren må medvite byggjast opp som eit revolusjonært maktmiddel med rekruttering frå dei styrkane som har kjempa fram den sosialistiske revolusjonen.
3. Politisk skulering og demokrati i hæren må sikrast.

Same kva som står i prinsipp-programmet om partiet si leiande rolle i hæren og staten, så må vi i ein revolusjonær situasjon slåst for tillit og oppslutnad for å bli leiande. Prinsipp-programmet kan ikkje avgjere om partiet verkeleg blir leiande.

Prinsipp-programmet skal innehalde kva vi ser som avgjerande for at ein sosialistisk revolusjon skal kunne gjennomførast og konsoliderast. Er der usemje i partiet om at: partiet må vere leiande a) i hæren, b) i staten?

Kan vi leie ein revolusjon utan å halde fast på dette?

Strukturen i UPP (og i prinsipp-programmet når så langt lir?) gjer at revolusjonær vald/krig vil høyre heime fleire stader.

Utan ei samla grundig framstilling kan dette punktet reviderast utan at det kjem tydeleg fram. Prinsipp-programmet må formulast så tydeleg at her ikkje kan kostast usemje under teppet ved at prinsipp-programmet kan bli tvitydig.

ABBE

DEL 3

Sosialismediskusjonen

Hvordan etableres reelle maktstrukturer for arbeiderklassen og folket under sosialismen?

I spørsmålet om det proletariske demokratiet = proletariatets diktatur, er det reist en debatt om demokratiske rettigheter og fordelene/farene ved dem.

I debatten rundt sosialismen i Norge og PPU har det vært hevdet at borgerskapets maktutøvelse i dag ikke i hovedsak skjer gjennom voldsapparatet, men gjennom et utall av utvikla herskerteknikker. Dette er synspunkter jeg er enig i.

Makt og innflytelse i dag sikres ikke gjennom de formelle demokratiske rettigheter, men gjennom reelle maktstrukturer.

Kjernespørsmålet under sosialismen/proletariatets diktatur må da også bli: *Hvordan knuse borgerskapets maktstrukturer og organisere arbeiderklassen som herskende klasse? Hvordan kan arbeiderklassen bygge sine maktstrukturer reelt og formelt?* Dette må få et formelt uttrykk, men starter ikke der. Kapittel 5 i PPU starter i feil ende (den formelle).

Allment påstår vi om kapitalismen i vår tid at produksjonsforholda står i motsetning til produktivkreftenes utvikling.

Mer spesifisert er det motsigelsen mellom den private disposisjonsretten og tilegnelsen på den ene sida og produksjonens samfunnsmessige karakter på den andre.

Denna motsigelsen kommer ikke bare til uttrykk i samfunnet som helhet, men gjør seg gjeldende på hver enkelt bedrift og hindrer videreutvikling av produksjon/produktivitet.

På min arbeidsplass har vi bare sida ferien hatt flere saker som har vært et uttrykk for detta.

Bedriften gikk inn for å slå sammen 2 vaktmesterstillinger til 1. Den frigjorte skulle overføres til produksjonen.

Bedriften ville slå sammen bad og garderobeanlegg som en del av modernisering — 2 vaktmesterstillinger ville blitt overflødig.

Bedriften ville unnlate å besette en ledig reparatørstilling på ei avdeling.

Alle disse sakene blei tatt opp av fagforeninga og bedriften blei hindra i å gjennomføre planer. I dag er det sjøl-

sagt å gå imot sånne rasjonaliseringer. Det sender folk ut i arbeidsledighet og øker arbeidspresset på dem som er igjen. Under sosialismen ville jeg gått inn for alle tre forslaga. Under sosialismen må det være ei viktig oppgave å frigjøre krefter til produksjonssektoren for å øke produksjonen av bruksverdier. Sosialismen vil kunne sikre en sterk ekstensiv økning av bruksverdi-produksjon basert på eksisterende teknologi. Det må være ei prioritert oppgave å frigjøre folk til produksjon eller anna samfunnsmessig virksomhet. Samtidig legger sosialismen grunnlaget for en sterk umiddelbar intensivering av produksjonen gjennom en revolusjonering av styringssystemene på arbeidsplassene som er mer i overensstemmelse med den teknologi som allerede finnes.

MAKTSTRUKTUREN PÅ ARBEIDSPLASSEN

Makt- og ledelsesstrukturen i dagens industri er grovt sett den samme som for 100 år sida. Sterkt sentralisert, all makt gitt fra toppen, militært pyramidisk i kommandolinjene og med skille mellom linje og stab.

Dette var en tjenlig organisering i kapitalismens tidlige utvikling hvor industriproduksjonen besto av relativt enkle arbeidsoperasjoner. Ledelsens oppgaver besto i å lede og fordele arbeidet på ulike nivå.

Dagens industriproduksjon er annerledes.

Den er høgt sammensatt. Hver arbeidsoperasjon er komplisert i betydninga det skjer mye under innflytelse av hver arbeider og produksjonen krever høyere utdanning og aktiv deltaking. Til dels er produksjonen så sammensatt at den enkelte arbeidsleder sjøl ikke har innsikt i produksjonen.

Makt-/ledelsesstrukturen på industriarbeidsplassene er i dag en bremse og en hemsko for videreutviklinga av produksjonen. Et hierarkisk system — all makt gitt fra toppen — samtidig som produksjonen krever aktivt engasjement intellektuelt og fysisk fra arbeideren for at det skal gå. Arbeidsledera

er i stor grad redusert til timeskrivere og kun det.

Til daglig oppleves denne arbeidssituasjonen frustrerende for den enkelte. Samtidig som en får styrka sjølfølelse gjennom å mestre vanskelige arbeidsoperasjoner samt at en ser hvordan ting kan forenkles og forbedres gjennom omorganiseringer og bedre planlegging støter en på veggen i et maktapparat som ikke skjønner noe samt at en veit at foreslår en forbedring, kan det ende opp med ens egen eller arbeidskameraters oppsigelse. Bedriftseiera har forstått noe av detta og forsøker med organisatoriske endringer. Den økte bruk av driftsmøter — avdelingsutvalg o.l. er uttrykk for to ting. Det ene som jeg mener at vi har lagt for stor vekt på er betydninga som skuebrød. En metode for å lure folk til å tru at dem har innflytelse over sin egen arbeidssituasjon. Den andre er den mest vesentlige. Bedriftseiera ser at dem har problemer i produksjonen som dem sjøl ikke klarer å løse. Organisering av driftsmøter, sjølstyrte grupper, kvalitetssirkler o.l. er tiltak for å øke arbeideras engasjement og interesse i å forbedre produksjonen og løse produksjonsproblemer.

Samtidig blir også disse tiltaka underlagt den samma ledelsesstrukturen på et eller anna nivå. Makta og avgjørelsene ligger og tas fortsatt på toppen. Undertrykkerstrukturen er også nødvendig som en del av den ideologiske undertrykkinga. Samtidig som arbeidera blir forsøkt trekt med for å bedre/øke produksjonen på grunnlag av sine erfaringer, må ikke folk tru at dem er noe eller at dem kan noe. Da kunne jo folk tru at dem kunne klare seg uten ledelsen — uten eiere.

Uansett møter effektiviseringstiltak av denna typen motstand fordi folk har erfart at rasjonaliseringer fører til innskrenkninger og arbeidsløshet. Først under sosialismen kan sånne rasjonaliseringsgevinster bli brukt til felles fordel. Enten gjennom styrking av bruksverdi-produksjon eller til nedkorting av arbeidstid o.l.

HVORDAN ORGANISERE ARBEIDERKLASSEN SOM HERSKENDE PÅ FABRIKKGOLVET?

Tron Øgrim sier i en debatt med Arnfinn Stigen i Røde Fane nr. 3 1980 at det var ei forutsetning for at de kinesiske massene skulle få sko at det var en direktør på skofabrikken (sikkert etter hukommelsen). Mitt utgangspunkt er at det er ei forutsetning for at noen får sko overhodet at det finnes arbeidere på skofabrikken.

Sosialismen må bryte ned den makt-/styringsstrukturen som finnes innafør industrien. Arbeidslederstrukturen er gitt fra makta og tilhører kapitalismen.

Styringssystemene i produksjonen må bygges opp fra golvet fra de nye herskerne — arbeiderklassen. Det gamle arbeidslederhierarkiet må erstattes av kollektive styringsformer i produksjonen. Det må organiseres sjølstyrte grupper, driftsmøter o.l. hvor produksjonsmål og produksjonsproblemer diskuteres og løses. Behovet for samordning og en ledelse for å dekke behov må skapes etter tillitsmannsprinsipper. I dag er utdanning og eksamener ikke bare kvalifikasjon for en jobb på et visst teknisk/administrativt/økonomisk nivå. Det gir også kvalifikasjon for en viss plass i den pyramidiske maktstrukturen.

Dette må skilles under sosialismen.

Den frigjøring av produktivkreftene som vil finne sted vil frigjøre ressurser til skoloring og teknologisk utvikling blant arbeidere som igjen vil virke tilbake på utvikling av produksjonen og gjør mulig å fjerne skillet mellom tekniker/arbeider — styrer og styrt — på stadig flere nivåer. Spørsmålet om å fjerne skillet mellom åndsarbeid og kroppsarbeid i produksjonen, er mer enn å få teknikeren til å jobbe ei viss tid i året som arbeider. Det er i større grad snakk om å utvikle arbeidere til teknikere sånn at det til slutt verken finnes arbeidere eller teknikere.

PARTIETS ROLLE UNDER SOSIALISMEN

Den beste gjennomgangen jeg har sett i partiets rolle som ledende kraft i revolusjonering er fortalt av William Hinton i boka «Fanshen». Finnes på dansk og engelsk.

Chiang Kai Chek og japanere var knust. Partiet sendte en komité til en landsby for å lede den revolusjonære omdanninga.

Partiet har ei analyse som sier at ei kollektivisering av jorda må til og sammenkaller landsbyboerne på det grunnlaget.

Jorda til de som samarbeidet med japanere er konfiskert, storbønda sin også i stor grad. Det blir store diskusjoner om hvordan jordfordelinga skal foregå, og flertallet av bønda går inn for at det skal være individuelle bruk og jordfordeling etter størrelsen på familien.

Partiets analyse er at hvis dette blir gjennomført så vil det gamle utbyttersamfunnet gjenoppstå.

Partiet får ikke oppslutning om sitt syn, og lar folk gjennomføre den jordfordelinga de ønsker. Etter hvert utvikler de nye klassemessige skillene seg som partiet advarte mot. Noe jord er mer produktiv enn anna. Noen er sterkere og flinkere enn andre. Noen får derved overskudd nok til å leie jord og arbeidskraft osv.

Når de nye skillelinjene er blitt klare for alle, når folk har fått erfart at det blir utvikla nye klasseskiller, griper partiet inn, innkaller til store møter, diskuterer problemene og krever ny jordoppdeling. Partiet propaganderer sin løsning med kollektivisering, men folk vil ikke ennå og prøver andre jordfordelingsprinsipper og andre styringssystemer.

Denne prosessen gjentas flere ganger. Til slutt gjennomføres kollektiviseringa som et resultat av at flertallet av bønda har erfart at utviklinga av feodalisme/kapitalisme i jordbruket lå i de private eiendomsforholda. Derfor var kollektiviseringa også et uttrykk for at bønda hadde gripi den politiske betydninga av den.

Partiet lot folk feile — vinne erfaringer — til dem greip de riktige linjene som sine egne. Partiets ledende rolle besto i å være et intellektuelt senter gjennom propaganda, skoloring og systematisering av folks erfaringer.

Partiets rolle som intellektuelt/politisk ledende senter var ei forutsetning for revolusjoneringa. Den andre var at arbeiderklassen hadde makta gjennom partiets autoritet, ei rød voldsmakt og at de reaksjonære organisasjoner var knust. Den andre forutsetninga er vesentlig. For å kunne skape en nødvendig atmosfære av frihet og debatt — prøving og feiling — må det ikke være anledning for borgerlige krefter å opptre på arenaen for å fiske i rørt vann.

Folk må kunne erfare og få lov å feile for å utvikle produksjonen og sine nye maktstrukturer. Partiets linje for sosialismen er ikke gitt en gang for alle, men vil bli omstøpt gang på gang som en del av prosessen fra og til massene. Dette betinger et parti som er skolert i den dialektiske materialismen og som evner å anvende dette på kampen for produksjonen og samfunnsstyringa. Når partiet finner det nødvendig å innkalle til møter og sette i gang kampanjer er partiets rett til å gjøre dette heva over debatt. Retten ligger i den autoriteten partiet har som leder for revolusjonen og partiets ledelse over voldsmakta som har knust reaksjonen.

Dette gir den nødvendige atmosfæren for fri debattavgjørelse — prøving og feiling.

Borgerlig ideologi vil i utgangspunktet gjennomsyre det nye samfunnet. Kapitalismens fødselsmerker vil prege menneskene i form av husmannsånd og borgerlig arroganse.

Den ideologiske undertrykkinga i form av manglende sjøltillit og tru på egne evner blant arbeidsfolk. Den sjølsikre tru på egen fortrefelighet, egne

kunnskaper og egne svar fra enhver borger med embedseksamen eller anna høyere utdanning som er så tydelig i dag.

Denne usikkerheten på den ene sida og den arrogante sjølsikkerheten på den andre er i dag et uttrykk for de eksisterende maktforholda. *Borgerskapet har makta og dem veit det.* Ikke i betydninga at noen sier det, men i betydninga at det er nedfelt i samfunnsstrukturen på tusen ulike måter.

Detta må under sosialismen snus på hue.

PARTIETS TO-DELTE ROLLE

Partiet vil så lenge det eksisterer ha ei todelt rolle. Intellektuelt som utvikler av politikk/teori osv. Maktmessig som apparat for å gripe inn/sikre innflytelse.

Med makt mener jeg ikke her bare fysisk/militær makt, men også politisk makt som posisjoner o.l. Under hele sin eksistensperiode, er partiets oppgave som intellektuelt ledende politisk senter den vesentligste, bortsett fra i revolusjonære situasjoner hvor maktsida vil være den dominerende. Allment er det viktig å skissere partiutviklinga fra kapitalismen til kommunismen på følgende måter: Under kapitalismen er det vesentlig for partiet å styrke sin innflytelse i størst mulig grad i form av posisjoner på grunnlag av den politiske kampen. Dette kulminerer i den sosialistiske revolusjonen hvor partiet *griper makta*. Under sosialismen er partiets oppgave å bygge ned sine posisjoner i takt med utviklinga av arbeiderklassens nye maktstrukturer.

PARTIETS OPPGAVER UNDERVEIS

En sosialistisk revolusjon vil komme som et resultat av en revolusjonær situasjon.

Borgerskapets styringsform og borgerskapets organisasjoner vil være politisk kompromittert og disse organisasjonene må oppløses.

Proletardemokratiet må sikres gjennom at borgerskapet (det gamle) må hindres i å organisere seg på nytt. Det betyr mer enn å oppløse deres organisasjoner, det betyr i like stor grad å bryte strukturene deres, forbindelseslinjene gjennom å fjerne dem fra posisjoner.

På kort sikt kan det sikres gjennom voldsmakta.

På lengre sikt må denne forma for kontroll erstattes av nye maktstrukturer med basis i arbeiderklassen og de store industriarbeidsplassene. Å hindre borgerskapet (det gamle) å reorganisere seg, er en forutsetning for å virkeliggjøre masselinja innafør produksjon/vitenskap/samfunnsstyring og derigjennom legga grunnlaget for å smelte dette sammen. Arbeiderklassens maktstrukturer vil erstatte borgerskapets maktstrukturer. De nye maktstrukturer vil samtidig som de er en del av produksjonsforholda være en del av samfunnets basis. De største bedriftene og industristedene er sentrale i en ny sosialistisk maktstruktur i Norge. Disse må bli ideologiske og politiske maktba-

stioner. Styrken til arbeiderklassen på disse stedene vil være større enn antallet i kraft av organiseringa og borgerskapets desorganisering.

Partiets makt må utvikles i takt med framveksten av de nye makt- og styringsstrukturer fra arbeiderklassen og folket. Dette betinger et parti som har hovedtyngden av medlemma sine ute på arbeidsplass og ikke i styringsfunksjoner i statsapparatet. Det betinger også et parti som legger ei helt anna vekt på skolering i den dialektiske materialismen enn det som finnes i dag.

EVOLUSJON – REVOLUSJON

Ut fra det jeg har skrivi kan det muligens oppfattes sånn at utvikling av nye maktstrukturer til erstatning for borgerskapets gamle, fjerning av klasse skillet gjennom å heve kroppsarbeidere opp til åndsarbeidere osv. er en fredelig – evolusjonær prosess.

Det mener jeg ikke. I stor grad vil motsetninger være av typen motsetninger i folket og kan løses gjennom debatt – prøving og feiling. Samtidig vil det bygges opp motsetninger som bare kan løses gjennom at det nye venter om på det gamle og organisering, ideologi og politikk når et nytt nivå. Disse omveltningene vil ha karakter av kulturrevolusjoner og vil gå på tvers gjennom partiet som samfunnet for øvrig. I tråd med disse omveltninger vil også partiets rolle forandres. Omveltningene trenger ikke å være voldelige, men vil sjølsagt være resultater av maktforandringer. Jeg har skrivi nok og skal ikke gå videre inn på dette her. Det fortjener et eige innlegg.

REALISERING/FORMALISERING

Meninga med innlegget mitt er at vi må begynne å se sosialismen i større grad fra mitt utgangspunkt – nedenfra.

Kjersti Ericsson har lagt fram en del viktig materiale om borgerskapets reelle maktstrukturer. Vi må stille spørsmålet: Hvordan etablere reelle maktstrukturer for arbeiderklassen og folket under sosialismen?

Dette er det vesentlige spørsmålet i sosialismediskusjonen etter mitt syn. Når det er avklara til et visst punkt, kan vi avgjøre hvilke *formelle* bestemmelser som skal gjelde.

Fellestrekket ved Ellen Pedersens syn på sosialismen som en evig unntakstilstand og Tron Øgrims borgerlig-demokratiske sosialisme er det statiske synet begge har på sosialismen – og at de ser sosialismen ovanfra. Derfor blir de formelle bestemmelsene for dem viktigere enn den reelle makt.

ABEL

Kritikk av kap. 5

Vi mener at første del av kap. 5 som behandler den sosialistiske økonomien, har store svakheter og må nyskrives. Det rosenrøde bildet som males av den sosialistiske økonomiens velsignelser har et preg av ønsketenkning, fjernt fra den konkrete virkelighet, de konkrete problemer som vi mener vil foreligge når sosialismen erstatter kapitalismen.

Vi får en beklemmende følelse av manglende vitenskapelig holdning hos UPP-forfatterne, dvs. mangel på konkret, marxistisk holdning til problemene. En henfaller i stedet til idealisme, med ønsketenkning og idyllisering som resultat.

Et prinsipp-program må, på marxistisk vis, konkret prøve å påvise hvordan situasjonen vil være i den første fasen av sosialismen, stikke fingeren i jorda på en måte, og nedenfor følger vårt forslag til hvordan en slik analyse kan gjøres.

For tida før revolusjonen fins hovedsakelig to muligheter:

1) Revolusjonen erstatter det nåværende systemet direkte, uten at landet har vært i krig. Teknologien er der høyt utvikla, det er massearbeidsløshet, de med jobb er gjort privilegerte. Kapitalen er samla på langt færre hender enn før, bredden i norsk produksjonsliv er utradert. Kapitaleksporten er sannsynligvis enorm – vi får en importøkonomi med enda dårligere sjølbergning – økende dyrtid vil føre til at selv de med jobb vil få vansker med å få penga til å strekke til. Arbeiderklassen skrumper inn til et minimum og er sterkt splitta i beinhard konkurranse om få jobber til elendig betaling. Arbeideraristokratets økonomiske grunnlag svikter (svikten de kontingenter). Parallelt til utarminga av folket vil det før revolusjonen komme en lengre periode med arbeideropp-

stander, demonstrasjoner osv. med påfølgende opprustning av voldsapparatet og fascisering av staten. Partiet har allerede lenge vært forbudt.

2) Revolusjonen kommer etter krigen. I dette tilfellet vil norsk industriproduksjon og næringsliv være diktert av og innretta på Sovjets behov. Det betyr at den teknologiske utviklinga stopper opp eller går tilbake. Produksjonen av nødvendige innenlandske varer er stoppa opp. Den produksjonen som er vil i stor grad bli rana av okkuperanter og aldri komme oss til gode. Eksport til og forbindelser med vestlige markeder blir borte. Strategisk viktig industri blir sønderbomba eller sabotert. I frigjøringsfasen vil enda mer bli ødelagt. Til gjengjeld kan vi regne med at en viss grad av småindustri kan etableres i frigjorte områder for å dekke folks behov. Under alle omstendigheter vil vi overta et samfunn i ruiner. En stor del av intelligensiaen, spesielt de fremste ekspertene, er flykta og kommer neppe tilbake til et sosialistisk Norge. En stor del av befolkninga – mange av de mest kampvillige – og store deler av arbeiderklassens mest framskredne er drept eller invalidisert.

Ved begge disse mulige alternativene vil vi overta en økonomisk ruin. Prinsipp-programmet må kunne redegjøre for bygginga av den sosialistiske økonomien ut i fra slike forutsetninger og ikke bygge slike rosenrøde luftslott som i UPP-83.

Gjenoppbygging blir i begge tilfelle det sentrale stikkordet. Hvordan bygge opp samtidig som å sikre den sosialistiske staten? Hvordan er den sosialistiske prioriteringa, hvilke prinsipper ligger til grunn? Gjenreiser vi f.eks. raske ved å gi folk frie hender til «næringsvirksomhet i det små»? Eller skal

den nye staten først komme med sin 5-års plan som av lokale organer er knekt ned i årsplaner for virksomhet på visse sektorer og sørge for at all innsats settes inn her?

Sosialismens første oppgaver kan skisseres slik:

- oppløsning av den gamle hæren og organisering av nytt forsvar med følgende oppgaver:
  - sikre landet mot angrep utenfra
  - sikre den sosialistiske staten mot væpna kontrarevolusjon i den første fasen
  - delta i gjenoppbygginga særlig på kommunikasjonssida
  - hjelp til i organiseringa av det nye samfunnet
- oppløse politikorpset, erstatte det med lojale frihetskjemper
- endre forfatninga, ny grunnlov og nytt lovverk innretta på den nye situasjonen.

Det er idealisme å tro at økonomien kan rettes opp og folks behov kan tilfredsstilles over kort tid. Reguleringer og bestemmelser må utformes sånn at det blir satsa i de viktigste sektorene for gjenoppbygginga: Kommunikasjon, våpenindustri, mat/klær, maskiner, el-forsyning, bygningsmaterialer, helsevesen, utdanning.

Samtidig overtar vi et samfunn der vareproduksjonen er minimal, folk har ingenting å kjøpe for og økonomien/ pengesystemet er brutt sammen. Folk flest vil ha mer enn nok med å prøve å holde sulten og kulda fra livet og den nye staten har lite eller ingenting å tilby. Vi kan her bli delvis avhengig av hjelp/støtte utenfra for å få hjula i gang. Utgangspunktet vil likevel være **SJØLBERGING**. Dette forutsetter spredt bosetting og gode kommunikasjoner, samt organisering av sam-

funnet i naturlige økonomiske enheter bygd rundt de ressursene som kan utnytted mest effektivt. Spesielt viktig i sjøbergingsammenheng er naturligvis matvareproduksjonen. Og sjølsagt, som en overbygning over det hele, trengs et effektivt og dyktig statsapparat med helhetlig oversikt, planlegging og styring.

Etter disse betraktningene vil vi hevde at *dette* er nærmere den formen for sosialisme som folk i Norge kommer til å oppleve de første tiåra etter revolusjonen. Ikke 6-timers dag. Ikke masse ny avansert og vidunderlig teknologi som vil ta seg av tungt og ensformig arbeid. Ikke reell frigjøring fra lønns-slaveri. Ikke en voldsom oppblomstring av produktivkreftene (i hvert fall ikke etter dagens målestokk). Vi tror ikke på T.Ø. når han framstiller sosialismen som en rosenrød tilværelse, i hvert fall

ikke i dens første fase. Derfor må kap. 5, første del, skrives om.

PROLETARIATETS DEMOKRATISKE DIKTATUR OG PARTIETS ROLLE

Vi er enige i at partiet ikke bør ha noen lovfesta særstilling i det sosialistiske samfunnet, men må lede i kraft av å være politisk ledende på alle plan, i egenskap av bevisst element i utviklinga av sosialismen mot kommunismen. I kraft av dette vil det få en særstilling. En formell særstilling innebærer imidlertid en fare for at partiet degenererer. UPP-83 er bra når det gjelder beskrivelsen av demokratiet under proletariatets diktatur, men er alt for svakt når det gjelder organiseringa av arbeiderklassen som herskende klasse. Det innebærer derfor ei undervurdering av det gamle borgerskapet og dets herskertechnikker. Konkrete forslag til posi-

tiv diskriminering av arbeiderklassen kommer bedre fram i forslag fra Morten og noen SK-medlemmer. Forslaget fra SK-medlemmene er også bedre når det gjelder forholdet mellom partiet og hæren. Det må utvikles mer teori på åssen proletariet skal beholde makta over hæren, og hærens oppgaver og organisering under sosialismen.

Avslutningsvis: UPP-83 representerer et bra framskritt i vårt syn på overbygninga under sosialismen. Men vi vil påpeke at en rekke nye spørsmål reiser seg i kjølvannet: — Hva med *statsforfatninga* under sosialismen? Hvordan skal generelle prinsipper utformes i praksis? Osv. Forskerarbeid må prioriteres framover for å skape *marxistiske statsvitere* i partiet.

Lag i Nittedal

Vedtak om kapittel 5

Vedtak fra en arbeidsplassavdeling innenfor transport om kapittel 5 i UPP:

Kapitlet er styrka i og med innledninga. («En revolusjonær situasjon vil oppstå i Noreg» og «Føresetnader for ein sosialistisk revolusjon».)

Avdelinga er uenig i at setninga «Den norske kapitalistklassen vil gripa til våpen og prøva å drukna sosialismen i blod, dersom han tror det går» skal stå.

Vi mener at AKP(m-l) som det eneste revolusjonære partiet klarere enn UPP må framheve og forberede arbeiderklassen på nødvendigheten av våpenmakt mot borgerskapet.

Vi ønsker ikke vold, men må uten forbehold slå fast at borgerskapet ikke vil gi fra seg makta frivillig.

Under gitte internasjonale/nasjonale historiske forhold kan det muligens tenkes at borgerskapet vurderer det

sånn at de ikke har en tjangs til militær motstand. Dette er bl.a. avhengig av hvor godt arbeiderklassen har rusta seg militært på forhånd.

Vedtak fra avdelinga ved Oslo Sporveier

Sosialismens utvikling

Jeg har sett to utkast til nytt prinsipp-program som behandler sosialismen. Det ene er originalforslaget, (heretter TØ) det andre står i diskusjonsbulletin nr. 1 -83 (heretter SK). Etter min oppfatning mangler begge disse forslagene for en stor del et viktig perspektiv, nemlig tidsperspektivet! Sosialismen blir i hovedsak beskrevet som en stillestående tilstand. I beste fall blir det skilt mellom ustabil periode (rett etter revolusjonen) og stabil periode (seine-re). Med det utgangspunktet blir det meget vanskelig, ja nesten umulig å analysere sosialismen som en historisk sammensatt prosess med mange motsigelser som utvikler seg.

TØs utkast bærer kanskje tydeligst preg av dette. I avsnittet om økonomi under sosialismen er det tendenser til en slik behandling. F.eks. motsigelsen statseiendom—privateiendom og plan-økonomi—anarki. Men når det gjelder avsnittet om klassekampen/det politiske liv er dette nesten helt fraværende. SK sitt utkast synes jeg er noe bedre.

De legger mer vekt på å skildre sosialismen som en tidsbegrenset epoke rent allment, men også der svikter det når en begynner med det rent konkrete.

Vel, hvordan kan dette stilles opp rent konkret? For det første mener jeg at en må studere motsigelsen mellom partiet og arbeiderklassen under sosialismen. Hva, vil mange si, der er det ingen motsigelse, der er det enhet. Ja, det også, men jeg skal forsøke å forklare hva jeg mener. Begge utkastene, både TØ og SK, mener at staten vil/skal forsvinne under den sosialistiske utvikling mot kommunisme. TØ i en bisetning på s. 22 og SK fremhever dette sterkt på s. 32. Et standpunkt jeg ikke kan finne så lett, er at også det kommunistiske partiet skal forsvinne under sosialismens utvikling. Eller for å si det med Mao (om Motsigelsen, Skr. i utv. s. 88). «Å opprette og bygge det kommunistiske partiet, er i virkeligheten å legge vilkårene til rette for avskaffelsen av det kommunistiske partiet og alle andre partier». Ja vel, men hvordan

skal dette skje. Det må vel da være motsigelser i den sosialistiske utviklingsprosess som muliggjør dette. Dette er etter min mening en av de viktigste motsigelsene under sosialismen. Hvis partiets makt på sikt skal svekkes må det jo komme en annet slags makt istedenfor, arbeidernes. På et tidlig stadium av den sosialistiske utvikling mener jeg denne motsigelsen vil arte seg som en motsigelse mellom arbeiderklassens organisering til politisk makt og partiets politiske makt. Det må være en historisk balanse her. Det kommunistiske partiet bør, etter min mening, bygge ned sin maktutøvelse til fordel for arbeiderklassens. Det vil være et viktig kriterium for å avgjøre hvordan sosialismen utvikler seg.

Under Pariserkommunen ble all vekt lagt på å organisere proletariet til statsmakten, partiet var altfor svakt. Det svekket kampen alvorlig. I Russland var det en vekselvirkning til å begynne med. Sovjetene ble bygd på den ene siden for å ivareta organiseringa av

arbeiderklassens direkte maktutøvelse. Partiet ble organisert på andre sida for å sikre revolusjonens seier. Selv om det også var sammenfallende oppgaver. Forslaget fra SK peker på disse to sidene i motsigelsen. Arbeiderklassens organisering på s. 34 øverst til venstre og partiets rolle øverst s. 34 til høyre.

Jeg tror at når revolusjonen blir gjennomført, må partiet ha en meget sterk stilling. Etter hvert som den sosialistiske prosessen utvikler seg bør denne stillingen svekkes, på bekostning av at arbeiderklassens direkte maktutøvelse øker. De konkrete formene for dette bør diskuteres nøye.

Samtidig som denne motsigelsen utvikler seg, bør også en annen motsigelse utvikle seg. Den som er skapt av arbeidsdelingen. Den mellom arbeiderklassen og folket. Ettersom arbeidsdelingen opphører vil arbeiderklassens rolle som herskerklasse oppheves. Resultatet av en utvikling innenfor disse to motsigelsene må vel være at sosialismen utvikler seg mot kommunisme. Følgelig må disse spørsmålene være av primær interesse for et kommunistisk parti.

TØ behandler ikke i det hele tatt

hvordan arbeiderklassen skal organiseres til makten. SK behandler dette relativt kort i et avsnitt i sitt utkast. Jeg mener en diskusjon om dette må være helt overordnet når en behandler sosialismen i en programdiskusjon. Jeg kan f.eks. vanskelig forstå hvordan en kan si noe særlig fornuftig om partiets særstilling uten å ha et gjennomdiskutert syn på arbeiderklassens organisering til makt. Så her er det mye upløyd mark.

Historisk sett er det svært interessant å studere utviklingen i Kina, Sovjet, Korea m.m. i lys av denne motsigelsen. I 1905 ble sovjetene dannet i Russland. De besto av delegater fra fabrikk og bedrifter. De var organisert til politisk makt. (Jfr. SUKPB's historie s. 84–85.) De levde ved siden av det kommunistiske partiet og var en organisasjon for arbeidere, bønder, soldater m.m. Under revolusjonen i 1917 spilte de en meget viktig rolle, og var den organisasjonen det nye statsapparatet skulle bygges rundt. (Jfr. SUKPB's historie s. 223.) Seinere gikk det sånn at sovjetenes innflytelse ble mindre og mindre, og partiets større og større. Rundt 1920 var sovjetenes reelle makt nesten fullstendig utradert.

I Kina fikk en noe tilsvarende i folkekommunene og revolusjonskomiteene. Det virker på meg som om disse organisasjonene ikke hadde samme innflytelse som sovjetene i sine velmaktsdager, men de hadde tross alt en viss innflytelse. I dag er revolusjonskomiteene ute av bildet, og folkekommunene på vei ut av det. Et tankekors! Det virker som om fagforeningene i Kina skal styrkes, men det er ikke en organisasjon som er eslet til politisk makt, de skal ivareta mer reformlignende saker.

For å konkludere:

- Sosialismen må sees som en historisk sammensatt *prosess*.
- Det vil være en motsigelse mellom arbeiderklassens maktutøvelse og partiets maktutøvelse.
- Det vil være en motsigelse mellom arbeiderklassen som herskerklasse og folket.
- Utviklingen tilsier at arbeiderklassens innflytelse må økes i forhold til partiets, og folkets innflytelse må økes i forhold til arbeiderklassens.
- Diskusjonen om hvordan arbeiderklassen kan organiseres til politisk makt bør få mye større plass i UPP.

Tollef

Hvordan organisere proletariatet som herskende klasse?

En kritikk av sosialisme-modellen i UPP.

Jeg er enig med UPP om 2 grunnleggende premisser for gjennomføringen av sosialismen i Norge.

1. En sosialistisk revolusjon kan ikke seire over kapitalismen uten at det kommunistiske partiet (kp) leder revolusjonen. Videre kan det sosialistiske samfunnet bare utvikles ved at kp, det bevisste element, spiller en ledende rolle i staten og leder klassekampen.

2. I mange tidligere sosialistiske land har kp degenerert til regjeringsparti for den statskapitalistiske overklassen. Dette er en viktig historisk erfaring som kp og arbeiderklassen må treffe tiltak for å unngå.

Så langt er vi altså enige, men jeg skiller lag med UPP i mange av utledningene og konklusjonene som trekkes opp på grunnlag av disse to premisserne. Slik jeg tolker UPP, og de som har sloss for denne linja de 3–4 siste åra, først og fremst Jørn Magdahl og Trond Andresen, så gir de feil svar på reelle problemer.

Vi er som nevnt enige i at kontrarevolusjonen i Sovjet, degenereringen i Øst-Europa, Vietnam og Albania viser at proletariatets diktatur og den leninistiske partimodellen har skjebnesvangre svakheter og at en kritisk gjen-

nomgang av de historiske erfaringene og ei nytenkning er påkrevd. Men, og her ligger en viktig avgrensning, å lete etter årsakene til kontrarevolusjon og degenerering bare i svakheter ved den leninistiske partimodellen og i organiseringen av proletariatets diktatur er en færlig forenkling.

For det første innebærer det en alvorlig undervurdering av klassekampen under sosialismen. De historiske erfaringene viser jo nettopp et verken revolusjonen eller sosialismen er noe selskap, men at det i lange perioder raser beinhard klassekamp. Videre viser erfaringene f.eks. fra Øst-Europa at et alvorlig problem var at kp var for svake, at de verken makta å skolere medlemmene eller massene i marxismen-leninismen og stoke ut en sjølstendig linje for oppbygginga av sosialismen. Videre peker både Marx, Engels og Lenin på at mangelfull undertrykkelse av borgerskapet og utøvelse av proletariatets diktatur har vært en viktig årsak til arbeiderklassens nederlag.

Her uttrykt i Engels' oppsummering av Pariserkommunen: «Ville Pariserkommunen ha vart mer enn en dag om den ikke hadde brukt autoriteten til det væpna folket mot borgerskapet? Kan vi ikke tvert om si at kommunen gjorde for lite bruk av denne autoriteten?»

DEN ØKONOMISKE BASISEN

For det andre mener jeg at en studie av de materielle forholda, den økonomiske basisen i tidligere sosialistiske land er svært viktig for å analysere årsakene til kontrarevolusjon. Felles for de aller fleste av disse landa var at de var svært tilbakesliggende, med en dominerende bondebefolkning og mye småproduksjon, en småproduksjon som spontant avla kapitalisme. Videre var store deler av det gamle byråkratiet kjøpt opp for å fylle viktige posisjoner i det nye statsapparatet.

PARTIETS MAKTMONOPOL OG KADERNS PRIVILEGIER

Dette at arbeiderklassen ikke har hatt andre maktmidler, organer, å ty til når kp svikta, eller trampa på folkets rettigheter, ser jeg som en av årsakene til at sosialismen har degenerert. Dette sammenholdt med at store deler av medlemmene i det statsbærende partiet har sitti i statsadministrasjonen eller jobba som partikader. Ettersom de dermed har hatt en anna sosial og materiell situasjon enn arbeidere flest, har dette skapt et grunnlag for degenerering og korrupsjon.

Spørsmålet om årsakene til kontrarevolusjon ser jeg som et av kjernepunk-

ta i diskusjonen om hva slags sosialisme-modell vi skal programfeste. Å hevde slik mange gjør i sosialisme-debat-ten, og slik jeg tror UPP-forfatterne må ha tenkt, at den avgjørende årsak til kapitalistisk restaurasjon i Sovjet og Øst-Europa skyldes kaderns privilegier og partiets maktmonopol er for enkelt.

Slik jeg ser det er hovedfaren for kontrarevolusjon den makt og innflytelsen klassefienden har. M.a.o. vil spørsmålet om undertrykkinga og diskrimineringa av borgerskapet være avgjørende for om sosialismen skal bestå.

Med dette som bakgrunn vil jeg gå løs på UPP og kritisere det jeg er uenig i.

PARTIETS LEDENDE ROLLE

Sjøl om UPP understreker partiets ledende rolle har jeg vanskelig for å se

hvordan partiet skal utøve sin ledende rolle når det samtidig stilles på lik linje med andre partier, uten noen særstilling verken i forhold til stats- eller voldsmakta. Sosialismen er ingen edel olympisk kappestråd og hvis vi skal ta teorien om at klassekampen fortsetter under sosialismen alvorlig, så mener jeg det er å spille hasard med sosialismen og proletariatets diktatur, å legge opp til en modell hvor partiets ledende rolle bare skal vinnes gjennom overbevisning og kamp om massenes gunst gjennom allmenne valg til en folkeforsamling.

PARTIET MÅ HA EN REELL OG FORMELL SÆRSTILLING

Partiet er arbeiderklassens høyeste klasseorganisasjon. Jeg synes det sier seg sjøl at arbeiderklassen må styre sin

stat gjennom denne klasseorganisasjonen og ikke kun gjennom en valgt folkeforsamling og en regjering utgått av denne. Men ettersom jeg tidligere på grunnlag av historiske erfaringer har påpekt faren med at partiet får uinnskrenket makt, mener jeg vi må trekke den historiske lærdommen at vi går inn for en strategisk og balansert makt-deling i samfunnet mellom de tre maktorganene, kp, fagforeningene og de folkevalgte forsamlingene. Denne makt-delinga må nedfelles i forfatninga.

Jeg skal i en seinere artikkel komme nærmere inn på hvordan jeg mener denne makt-delinga skal organiseres og bl.a. kommentere spørsmålet om vi skal tillate flere partier under sosialismen.

Gunnar

Prinsipp-programmet; sosialismen i Kardemomme by

Denne innledninga går ikke inn på en sammenlikning mellom tidligere program og UPP, det er gjort av andre som f.eks. TØ, R, og EP. Her vil jeg gå gjennom hele kapitlet, og komme med kommentarer, såvel enigheter som polemikk mot enkelte standpunkter og helheten.

Konklusjonen på innledninga er at kapitlet bryter med såvel bokstav som hovedinnhold (ånden) i det Lenin har skrevet. At proletariatets diktatur i UPP er endret til folkets demokratiske Kardemomme by, uten voldsapparat. At UPP i praksis legger opp til et valg i folkevalgte organer mellom sosialisme og kapitalisme etter en sosialistisk revolusjon.

Utgangspunktet for hele kapitlet gir inntrykk av at revolusjonen kommer som resultat av en økonomisk krise, ikke i forlengelsen av en folkekrig. Rammebetingelsene for denne sosialismen er ikke forsøkt trukket opp i kapitlet, men økonomien synes bare å kunne fortsette fra samme nivå som under dagens forhold. Bakgrunnen for min påstand er UPPs vage formulering i avsnittet om den internasjonale solidariteten, der det snakkes om «store internasjonale hendinger», at vi lever i ei førkrigstid er ikke nevnt med et ord.

Videre gis premissene for kapitlet i følgende sitat:

«Programmet bygger på analyser partiet vårt har gjort av den økonomiske situasjonen og klassesituasjonen, og det vi kan seia om utviklinga i nær framtid.»

Heller ikke her kommer partiets analyse av den internasjonale situasjonen med. Dette er naturlig som en konsekvens av endringen i kapittel 3 om militærpolitikken til partiet.

«Det gir uttrykk for vårt partisyn på

kva vi mener er ein ønskeleg politikk for oppbygginga av sosialismen. Vi tek ikkje stilling til kva for andre krefter som vil kome med andre krav i revolusjonen og kva for kompromiss som kan bli nødvendige.»

Jeg synes det er bra med ei ønskeliste. Det gir bl.a. uttrykk for en del av de positive sidene vi står for og slåss for. At jeg er uenig i en del av disse ønskene for sosialismen, kommer jeg tilbake til. Imidlertid er det verdt å merke seg utgangspunktet som programkomiteén her legger opp til. Det blir for snevert og for opportunistisk når det ikke vil ta stilling til andre krav for revolusjonen.

For det første avgrensar det ikke hvem de andre er, de defineres ikke, og det kommer heller ikke med klare avgrensninger i forhold til klassekampen under sosialismen. At det eksisterer klassekamp under sosialismen blir her redusert til «krav fra andre krefter» og nødvendige kompromiss. Borgerskapet — fienden — er redusert til en slags lojal opposisjon det gjøres kompromiss med.

Avsnittet om sosialistisk eige-dom og planøkonomi har jeg lite forutsetninger for å uttale meg om. Imidlertid synes det som det legges liten vekt på hvilke økonomiske problemer som dukker opp. Totalt sett virker avsnittet også her som en slags gloria og lett marsj fram til kommunismen. Det står i stil med premissene — en ønskeliste for sosialismen i Norge.

Det gjør i hvert fall neste avsnitt om proletariatets demokratiske diktatur. Innledningsvis vil jeg si at jeg er enig med Erik Strøm og R. i diskusjonsbulletinen i deres kritikk av rot med begreper som folket, folkehopen, arbeidende folket osv.

Spørsmålet om proletariatets diktatur har i alle år vært ansett som et avgjørende skille mellom revisjonisme og kommunistisk politikk. I UPP har vi fått definert en ny variant, det demokratiske diktaturet. Paradoksalt, men kan likevel være riktig i vår sammenheng, da under forutsetning av at disse to sidene blir knyttet sammen, at demokratiet er nødvendig for å utøve diktaturet.

UPP sier:

«Sosialismen kan ikkje ta over parlamentarismen.»

Enig. I stedet settes opp begrepet folkevalgte organer, uten nærmere konkretisering av hvordan disse skal bygges opp, sammensettes. (Skal det være partivalg, personvalg, direkte eller indirekte valg m.v.?) Regjeringa skal velges av denne folkevalgte forsamlinga, akkurat som i dagens Norge under borgerskapets diktatur i demokratiske klær.

«Systemet må gje arbeidarklassen føremøner og diskriminera borgerskapet.»

Hvilke føremøner, hvordan diskriminere borgerskapet? Å diskriminere er ikke det samme som å undertrykke — i hvert fall ikke i Lenins betydning av ordet, hvor trusselen om vold mot borgerskapet henger som et sverd som kan og vil bli brukt, dersom borgerskapet gjør noe aktivt for å omstyrte sosialismen.

Tankegangen er gjennomført også når det gjelder makta over voldsapparatet, hør bare:

«Hæren må stå i eit nært hopehav med vanlege folk. Hæren må stå under kommando av folk som er lojale mot sosialismen.»

Hva betyr dette? Hvor er arbeiderklassens, proletariatets diktatur, makta

over voldsapparatet? Hvem skal vurde-
re lojaliteten til sosialismen?

«Den nye staten må vera verkeleg demokratisk, av di føremålet med han må vera å tene interessene til folkefleirtalet.»

Bra! Men hvor er arbeiderklassens plass? Hvor er klasse-motsigelsene? Og det fortsetter like klasseløst:

«Samstundes må han undertrykkje det mindretallet av utbyttrar og agentar for utanlandsk imperialism som kjempar for å ta frå fleirtalet makta og setja kapitalismen inn att. Dei må den nye staten utøve diktatur imot.»

Her snakkes om et mindretall, ikke borgerskapet som klasse. Det er snakk om enkeltindivider. Sitatet fortsetter på denne måten:

«Dette er ei motsetning og ein av vanskene med utviklinga under sosialismen . . . Etter at sosialismen er skipa i Noreg fins det framleis klassar og klassekamp her i landet.»

Javel, riktig. Når kommer spørsmålet om diktaturet opp? Etter ovenstående sitat presenteres så bare privatkapitalister og statsbyråkrater som grupper med interesse av å omgjøre sosialismen til kapitalisme.

Det eneste snev av konkretisering av diktaturet — undertrykkelsesmidlet mot borgerskapet (rettelse: mindretal av utbyttrar) er demokratiske rettigheter — også for dette mindretallet. Med ett unntak:

«Samstundes er det ei plikt for det kommunistiske partiet å føra ein revolusjonær kamp mot borgerskapet, dersom utviklinga under sosialismen fører til at det er fare for at eit mindretal av utbyttrar atter kjem til makta. I så fall vil kommunistene alliera seg med andre som vil forsvare sosialismen og med alle middel hindra at kapitalismen vert attreist.»

Merk her blandinga av begreper: borgarskap og mindretall av utbyttere. For øvrig kan det jo bli vanskelig å få til ein skikkeleg revolusjonær kamp dersom de folkevalgte organa ikke er enige i partiets analyse. Spørsmålet om makta over voldsapparatet og partiets rolle kommer da skarpt til uttrykk.

Etter mitt syn er dette ét av nøkkel-spørsmåla i debatten. Skal vi la revolusjonen gli ut av henda på arbeiderklassen og oss sjøl ved en enkel avstemning i det folkevalgte organet?

Iflg. UPP kan denne nasjonalforsamlinga godt ha et flertall av småborgere, grønne sosialister, nasjonale sosialister, pasifister og andre grupperinger som i programmet ikke er for å styrte sosialismen. UPP avgrensar seg heller ikke mot å tillate partier som er åpent borgerlige og ønsker kapitalismen tilbake via «legal» vei gjennom det folkevalgte organet.

Hva skal partiet — arbeiderklassens organisasjon og fortropp — gjøre når all vennlig argumentasjon og linjekamp er over, og flertallet i demokratisk valgte organ sier seg uenig i partiets oppfatning av en krise-situasjon for den sosialistiske staten?

UPP gir svaret: bøye seg for flertallet!

Hele avsnittet drukner spørsmålet om klassesdiktaturet i problemstillinger om hvordan løse motsigelser i folket. Begrepet diktatur — og ikke minst innholdet — er erstattet med klasseløst demokrati. Og diktaturet blir sammenliknet med Sovjet, en «monolitisk stat», der:

«alle dei som då er usamde med dei (altså partiet) eller stiller spørsmål ved politikken deira er dermed fiender av folket. . . Vi meiner at statsmakta åt proletariatet har som føresetnad at det vert eit demokrati som er så omfattande som råd er for det store folkefleirtalet.»

Her synes jeg UPP vulgariserer spørsmålet om klassesdiktatur og partiets rolle. Jeg ser det nødvendig å undertrykke, om nødvendig med vold, borgerskapets forsøk på kontrarevolusjon. Dette har ingenting med monolitisk stat å gjøre, dersom det samtidig er sikra demokratiske rettigheter for arbeiderklassen og dens allierte. For øvrig merker jeg meg forbeholdet om et demokrati *så omfattende som råd er*, og stiller spørsmålet: hvem setter grensene her?

Hele avsnittet bærer preg av å beskrive proletariatets diktatur som demokrati for alle, uten diktatur over borgerskapet.

Dette er brudd på marxismen-leninismen-maoismen, for å holde meg til TØ-varianten. Klassikerne har riktignok ikke alltid rett, men UPP og andre har ikke tatt opp noen polemikk med klassikerne på dette punkt. F.eks. gått mot Lenins *argumenter* mot Kautsky. Innholdet i UPPs kapittel om sosialismen er da også merkbart likt det synet Lenin polemiserer mot hos Kautsky: nemlig det klasseløse demokratiet uten voldsanvendelse og undertrykking. UPP graver ned spørsmålet om at det fortsatt finnes *klasser* som ønsker å styrte sosialismen.

For at kritikken min ikke skal bli misforstått, la meg avgrense meg mot de som måtte tro at jeg er motstander av ytringsfrihet, diskusjon og kritikk mot regjeringa under sosialismen, jeg har heller ikke noe imot organisasjonsfrihet og streikere. Disse skal bare ikke gjøres gjeldende for alle, altfor mye står på spill til det. Jeg er ellers også enig med UPP i at hovedmetoden for å løse motsigelser under sosialismen er demokrati, at vi skal vinne oppslutning om vårt syn og vår kamp for kommunismen ved hjelp av argumenter. Jeg er enig i UPPs syn om at dette er det mest fornuftige.

Jeg er altså for demokrati, men også for diktatur mot sannsynlige kontrarevolusjonære — borgerskapet. Jeg er imot å la revolusjonen og sosialismen gå konkurs bare fordi partiet ikke klarer å selge analysene sine til flertallet i folkevalgte forsamlinger. (Her mener jeg sjølsagt analyser av kontrarevolusjonære situasjoner, og ikke avgift på alkohol.)

I avsnittet om klassekampen og utviklinga av sosialismen kunne programfetterne gjort all ovenstående kritikk til skamme. I dette avsnittet kunne spørsmålet om klasseundertrykking virkelig avklares.

UPP forsterker bare inntrykket av sosialismen i Kardemomme by, med en klassekamp hvor våpnene er begrensa til argumenter og føremoner for arbeiderklassen.

«Ytre og indre tilhøve vil føra til kriser under sosialismen. Situasjonen kan bli vanskeleg og kampen hard. . . Om sosialismen i Noreg overlever og korleis han utviklar seg er avhengig av denne klassekampen.»

Isolert sett kunne jeg gjerne skrevet under på dette. Så blir borgerskapets gamle privilegier og grunnlaget for klassekampen kort beskrevet, før:

«På den andre sida har også arbeiderklassen og det arbeidande folket mange fordelar. Krisa råkar kapitalismen stadig hardare sjølv i dei rikaste og mest utvikla landa. . .»

Deretter følger en utgreiing om sosialismens fordeler i Norge, hvorfor arbeiderklassen må stå i brodden for klassekampen, samt litt om kvinnekampens strategiske betydning. Her står en god del bra om en del frontavsnitt for kampen.

«... langvarig kamp mot freistnader på å attreisa den kapitalistiske økonomien» mot «særrettar, avgrensingar i det sosialistiske demokratiet, byråkratismen. . .», «mot reaksjonær borgarleg ideologi i tenkinga, politiken, kunsten og kulturen». «Mot dette må det arbeidande folket slåst for idear som er demokratiske og bygde på vitskapeleg kunnskap.»

Dette er greit, men hvor er klasseundertrykkinga mot hovedbærerne av reaksjonær ideologi m.m. Det fortsetter:

«Desse ideane må forsvare at alle har like rettar og høve til å greia seg i dette samfunnet.»

«Hovudmetoden for slik kamp må vera politisk mobilisering, diskusjon og overtyding. Men utan ein, *slik* klassekamp for revolusjonære idear vert det uråd for folkefleirtallet. (sic!) å hindra at organisasjonene deira og statsapparatet vert overteke av borgarlege byråkratar, som så kan lage seg eit nytt klasseherredømme» (min understreking, lhm)

Trygt og godt uten diktaturtendenser.

«Proletariatets diktatur er den mest krevende og skånselløse *krig* som den nye klassen fører *mot en mektigere fiende*, mot borgerskapet, hvis motstand er tidoblet etter at det blir styrket» . . . «Proletariatets diktatur er en hårdnakket kamp, en ublodig og blodig, voldelig og fredelig, militær og økonomisk, pedagogisk og administrativ kamp mot det gamle samfunns krefter og tradisjoner.»

Dette var et sitat av Lenin, Radikalismen s. 10 og s. 30.

Inntil våre hjemlige «klassikere» og

«fornyere» kan finne belegg for at sitatet over er feil i Norge, velger jeg å stole på Lenin. Utviklinga i Chile, Indonesia, opprørene i Finland og Tyskland har gitt verden tilstrekkelig med bevis for sannheten i Lenins påstand.

Jeg kan ikke tro at programkomiteén har glemt slike aspekter. Det må være ei bevisst valgt politisk linje, og den er helt i tråd med Kautsky som Lenin polemiserer mot i mer enn en bok.

Avsnittet om partiet under sosialismen åpner bra:

«I hele denne tidbolken treng klassekampen ei leiing.» «Denne krafta må vera eit revolusjonært kommunistisk parti. Dette partiet må vera den sentraliserte leiinga i striden mot klassefienden.»

Og det fortsetter med partiets oppgaver under sosialismen; det bevisste element, slåss for kommunismen m.m. Det er bra.

«Det kommunistiske partiet må spela ei leiande rolle i den sosialistiske staten. Det må kjempe for å få politisk makt og stå i brodden for regjeringa.»

Dette synes vanskelig å være uenig i. Inntil siste setning er jeg enig i alt. Den siste setningen derimot åpner fullstendig for den «olympiske øvelse» som Kjersti Ericsson karakteriserer valgkampen om regjeringsmakta under sosialismen som. Dette blir ytterligere understreket i fortsettelsen:

«Med dette meiner vi ikkje at eit revolusjonært kommunistisk parti skal ha

krav på å diktera over regjeringa og fastsetja politikken.»

Tankekorset er: hvem og hvordan skal klasseherredømmet til arbeiderklassen sikres? UPP gir ikke svar på dette. At partiet får en slik olympisk deltakerrolle er slett ikke merkelig når vi ser hva slags proletarietets demokratiske diktatur det skal arbeide innenfor.

Jeg tror ikke at norsk sosialisme vil være noen Kardemomme by. La oss ikke kaste blå i øya på oss sjøl og andre om at verden er slik. Tilfellene Chile, Sovjet og Nicaragua med kontrarevolusjonære krefter har vist oss noe annet, og gjør det fortsatt. Jeg ser ingen annen mulighet enn at partiet får en særstilling i den sosialistiske staten, først og fremst makta over voldsapparatet og i unntakslover.

Faren for revisjonisme og opprøring av dette partiet innafra etter revolusjonen, er naturlig nok kommet i forgrunnen de siste åra. I store trekk er jeg enig med UPP i dette. Riktignok under en del forutsetninger — at programets kap. 8 endres i tråd med forslagene/kritikken fra Torunn i bulletinen s. 56–57. Jeg ser også den ekstra farlige situasjonen som oppstår når partiet sitter med statsmakta og kontrollerer voldsapparatet og partiet er overtatt av revisjonister. Jeg er videre klar over at et uskolelt parti, med dårlig masselinje, elendig classesammensetning er svært utsatt for å bli revisjonistisk. UPP kan tyde på nettopp dette.

Tidligere ble kulturrevolusjonen stilt opp som en slags vaksine mot revisjonisme i kommunistpartiet. Etter mitt skjønn er dette en bedre metode, enn det borgerlige demokratiet som foreslås i UPP. Borgerlig fordi det ikke inneholder noe om undertrykking av nettopp borgerskapet. Kulturrevolusjonen parret med utstrakte rettigheter for arbeiderklassen og dens allierte, politisk skoloring av massene i og utenfor partiet, er såvidt jeg vet de eneste kjente midlene vi foreløpig kjenner til som våpen mot revisjonismens overtakelse av kommunistpartiet. Selvsagt også aktiv politisk kamp innad i partiet — som i disse dager.

Med utgangspunkt i det jeg oppfatter som et kjernespørsmål i den kommunistiske teorien — proletarietets diktatur, har jeg gått gjennom «sosialisme-kapitlet» i UPP. Etter gjennomgangen har jeg kommet til den konklusjon at såvel proletariet som diktaturet er så gravd ned, at jeg mener kapitlet er gjennomført revisjonistisk og bør omskrives totalt. Helheten i dette kapitlet er gjennomsyra av borgerlig ideologi ispedd marxistiske begreper uten marxistisk innhold.

Det er flere prinsipper som kunne vært tatt med i denne vurderinga, f.eks. spørsmålet om styreform og demokratisk sentralisme under sosialismen. Dette får jeg komme tilbake til seinere.

I.h.m.

Prinsippprogramdebatt

3. Sosialismens økonomiske problemer. Innlederen tok for seg problemene med planøkonomien, forholdet mellom sosialistisk og privat sektor og mekanismene på markedet. Vi diskuterte også hvorfor sosialismen hittil ikke har fungert særlig godt i praksis.

● Konklusjoner:

Det viktigste målet for en revolusjon er å frigjøre produktivkraftene fra de tingene som hindrer dem mer og mer, nemlig atskillelsen mellom kjøp og salg på markedet. Gjennom å gjøre de største bedriftene og finansinstitusjonene til deler av en sosialistisk planøkonomi, kan i alle fall den veldige destruksjonen av produkter og hele industrier stoppe opp. Enkelte bedrifter i Norge i dag er i en monopolstilling, og det gjør at de nesten fungerer «planøkonomisk». Her er det spesielt enkelt å få øye på hva som må endres, nemlig at beslutningsprosessen må bli samfunnsmessig, og ikke foregå i styrerom uten innsyn fra folket, som i dag. Å reversere en slik maktforandring virker tåpelig. Bare de som kan ha direkte fordeler av det, vil mene at det er bedre å gjøre slike pro-

sesser hemmelige igjen, eller knytta til enkeltpersoner.

For økonomien som helhet mener vi at det er store muligheter for å få til en planøkonomi. Men den private småproduksjonen vil fortsette å gjenspeile idéer om privat akkumulasjon og privat tilegnelse. Likevel vil den største faren i en sosialistisk økonomi være den mulige kapitalistiske verden utafor. Folk som er i en småborgerlig, kanskje borgerlig stilling under sosialismen, vil ha lett for å forene seg med krefter i en kapitalistisk blokk, som ønsker å styrte sosialismen. Dette vil føre til et sterkere press fra denne gruppa innafra mot sosialismen. Utafra vil det også legges press på staten(e) gjennom utenriks-handelen.

Vi er ikke enige i å forlate sjøberginglinja, men er enige i at det ikke er ønskelig, og heller ikke mulig, å stenge grensene helt for handel.

Et program vi berørte var den teknologisk-vitenskapelige utviklinga i et sosialistisk land. Under kapitalismen blir i gjennomsnitt 10% av merproduktet brukt til nyutvikling av produkter.

Markedets tvangslover gjør dette tvungende nødvendig. Bare de skarpeste hjernene får slike jobber under kapitalismen. Bedrifter som satser på feil hest, blir dødsdømt av markedskreftene. Slik skjer en voldsom utvikling, som skrur seg oppover og destruerer voldsomt. Det er en krig for å overleve.

Hvordan kan sosialismen skape liknende utvikling av oppfinnelser?

Vi kom fram til at det jaget som vi har i dag, ikke vil finne sted. Et mål for sosialismen kan være å jevne ut det nivået som eksisterer. Samtidig vil det foregå en utviklingsprosess, som et resultat av mange menneskers forsøk på å løse problemer, og deres idéer. Data vil også bli en ressurs her.

Vi gikk helt imot idéer om at arbeidsfolk ikke vil jobbe under sosialismen. Folk har et behov for å henge fingrene i noe som er vesentlig, og fagstolthet er allmennmenneskelig.

2. Partiets rolle under sosialismen. Innlederen tok for seg hva en sosialistisk revolusjon i virkeligheten er, nemlig en erkjennelse av omveltningen i basis. En frigjøring av produktivkraftene.

Det mest vesentlige her, er å forandre eiendomsforholda, produktivforholda. Det er på denne bakgrunnen vi skal se makta til partiet. Innlederen tok opp hvordan makta sitter i dag. Det er ikke i parlamentene, men hos borgerskapet og kapitalistene.

● **Konklusjoner:**

Under sosialismen må beslutningene foretas både mer lokalt og mer sentralt. Folk må beslutte så mye som mulig lokalt, og bare «samordningen» må skje sentralt. Likevel vil en nasjonalforsamling få mye større makt enn i dag. Parlamentarismens paroler må virkeliggjøres fullt ut, i motsetning til i dag. Rettigheter må slippes løs. Nominasjoner til nasjonalforsamlinga må bli reelle, og ikke av partitopper i det skjulte som i dag. Det vil være svære politiske kamper. Men det viktige blir hvilke mennesker som skal få makt: Arbeiderklassen gjennom nyskapte, demokratiske maktorgan overalt. Hvorfor trengs da et parti?

Vi mener at veien fram til kommunismen ikke er sjølsagt. De idéene som hadde grobunn under kapitalismen, vil også kunne virke tilbake på basisen og prøve å endre den i samsvar med disse. Det må føres en ideologisk kamp for å stake ut veien framover. Det gamle borgerskapet og deres medløpere vil på død og liv kjempe for å velte sosialismen. Deres «kampavdelinger» må bli

forbudt og straffefølgjes. Men deres politiske avdelinger må tillates. Dette er en helt nødvendig del av den ideologiske omveltninga som må finne sted. Å forby politikken vil bare føre folk i armene på disse kreftene, og kampen mot idéene blir vanskeligere. Vi er for flere partier under sosialismen. Samtidig er vi mest redd for at det som kan velte sosialismen, er at kommunistpartiet blir revisjonistisk. Største faren for dette, er at all makta ligger i kommunistpartiet. Da vil karrierister og nye borgere finne muligheter til å erobre festningen innafra. Derfor vil den sikreste garantien mot at kommunistpartiet degenererer, være at makta i store trekk ligger hos massene. Dette må nedfelles i grunnloven i den sosialistiske staten, og dette kan være en garanti mot at raske vedtak kan omgjøre grunnlaget for sosialismen. Det må også forsvares av alle kommunistene, som må kjempe for å opprettholde folkets makt.

Vi mener derfor at kommunistpartiets rolle blir å føre den ideologiske kampen på alle plan i samfunnet, gjennom sine kadre. Men gjennom at makta blir «pulverisert» ned på arbeidsplass- og boligplan, får ikke partiet noen særegen maktstilling. Også i hæren, som etter hvert vil være en vernepliktshær, mener vi at demokratiske beslutningsprosesser vil avsløre gale

linjer, i motsetning til i dag.

Likevel diskuterte vi særskilt hæren og voldsmakta. Det er hæren kontrarevolusjonære særlig søker til. Men det eneste som kan hindre noe slikt, er en demokratisk kontroll. Skulle noen øfiserer danne en hemmelig organisasjon, kan bare menige soldater hindre at et motkupp finner sted. Derfor går vi ikke inn for at partiet skal ha særstilling i hæren heller. Dette bygger på erfaringene fra tidligere sosialistiske land.

4. Kap. 3. i ppf: Intensjonene er riktige, men dårlig formulert. Vi tror ikke at ppf-forfatterne mener at vi kan tvinge supermaktene til å gi opp planene om en tredje verdenskrig, men kanskje at folkeopinionen kan bidra til å hindre en enkelt krig. Dette var det vi arbeidet for da vi støtte FNL. Imperialisme-teorien går fram av kapitlet, men det må bli skarpere.

Som helhet støtta alle opp om konklusjonene om økonomien. Noen reserverte seg mot å oppgi partiets særstilling. På bakgrunn av diskusjonene mener vi at det går an å bygge på ppf.

Noe vi likevel reagerte på, var framstillinga av kommunismen. Det er for lett vint framstilt hvordan man skal løse fellesoppgavene. Dette er å kaste blå i øya på folk, og virker heller ikke gjennomtenkt.

Faglig lag

Del 4

Diverse kommentarer

Bruk det gamle kapittel 3!

Vi har diskutert forslag til nytt prinsipp-program, kapittel 3, om «kampen mot supermaktene og krigen».

Vår viktigste innvending er at forslaget skaper illusjoner om mulighetene for å unngå en tredje verdenskrig. Vår oppfatning er at det eneste som kan hindre krigen er en revolusjon i en av de to supermaktene. Det er en del ting som kan utsette krigen — spesielt frigjøringskrigene i den 3. verden som Afghanistan, Kampuchea, Eritrea, Sør-Afrika.

— Et eksempel på slike illusjoner er på s. 15: «Folka i Europa kan verta ei kraft som hindrar at ein slik krig bryt ut, dersom dei går imot supermaktene.» Dette står i motsetning til vårt syn om at revolusjon i Sovjet eller USA kan hindre ny verdenskrig. Det burde stått klarere i 1980-programmet også.

Vi synes 1980-programmet har en klar profil på kampen mot de to supermaktene, og spesiell vektlegging på Sovjet. Ellers ser vi ikke de helt store forskjellene.

Derfor spør vi: Bortsett fra spørsmålet vi reiste i begynnelsen av dette innlegget, er det store prinsipielle forskjeller på prinsipp-programmet 1980 forslaget fra 1983 og P.G. Gabrielsens forslag fra 1983 som står i siste bulletin?

For å få diskusjonen om der det er uenighet foreslår vi: Bruk 1980-programmets kapittel 3 med en tilføyelse på uunngåeligheten av verdenskrig hvis det ikke blir revolusjon i Sovjet eller USA.

P.-avd. — Vestfold

Kvinnekamp

Avdelinga har diskutert UPP. Når det gjelder kvinnekamp og internasjonal politikk — som vi har diskutert spesielt — vil vi uttale flg.:

KVINNEKAMP

1. UPPs behandling av kvinnespørsmål er for dårlig.

2. Vi støtter i hovedsak Kitty Strand og Gro Hagemans artikkel «Prinsipp-programforlaget — en linje for fortsatt kvinneundertrykkelse» i 1. Diskusjonsbulletin.

Kommentarer til 2.

I artikkelen støtter vi både innholdet i hele artikkelen og oppsummeringa på slutten gjennom de 6 oppsatte prinsippene for kvinnepolitikk. Vi har imidlertid visse innvendinger mot disse 6 prinsippene.

Til prinsipp 1:

«Målet for kvinnekampen er avskaffinga av familien . . .» Det må presiseres at vi først og fremst ønsker å avskaffe familien som en økonomisk enhet. — I tråd med det bør det konkretiseres hva det innebærer av fellesvas-

kerier, felleskantiner, daghjem, osv. — f.eks. under prinsipp 4.

Til prinsipp 3:

Det bør framheves at kvinner skal positivt diskrimineres. Slik som også arbeiderklassen skal. Når mann og kvinne er jevn gode faglig sett, skal kvinner foretrekkes til verv. Dette er et prinsipp som bør fastslås.

Vi savner et punkt på kvinnekampen i dag under kapitalismen. Altså hvordan kvinner i dag skal mobiliseres til kamp for sosialismen og kommunismen.

Trønderavdeling

Internasjonal politikk

Til spørsmål om hovedmotsigelsen i verden: Hovedmotsigelsen i verden i dag bør presiseres klart og tydelig. Ellers, har det vist seg, kan lett misforståelser oppstå. Det er flere viktige motsigelser i verden i dag. Hvem som til enhver tid er hovedmotsigelsen kan bare avgjøres etter empiriske undersøkelser av verdenssituasjonen. Såvidt vi kan bedømme det bør partiet fasthol-

de at hovedmotsigelsen går mellom imperialismen på den ene sida og verdens undertrykte land/nasjoner på den andre.

Trolig pga. slapphet i å presisere denne hovedmotsigelsen har andre motsigelser fått karakter av hovedmotsigelse i bevegelsen. Blant annet visse krefter i RU har hevda at hovedmotsigelsen i dag står mellom de to su-

permaktene Sovjet og USA. Dette vil vi ta avstand fra. Om en mener som visse RU'ere og samtidig sier at Sovjet er den mest sannsynlige krigsutløseren, vil en ende opp med — slik visse RU'ere gjør — en lunken holdning til frigjøringskampen i Latin-Amerika. All kamp mot imperialismen må støttes.

Trønderavdeling

Om arbeideraristokratiet og reformismen

I det nylig utsendte nr. 1 av diskusjonsbulletinen om Prinsipp-programmet, gir TØ oss det savna kap. 4. I innledningen til dette presiserer han at det bare er en kladd, og at det sikkert inneholder feil og mangler.

Jeg har endel kommentarer i forbindelse med beskrivelsene av arbeideraristokratiet og reformismen (nå sier ikke dette kap. 4 stort om reformismen).

TØ serverer en rekke forklaringer på arbeideraristokratiet. Han sier bl.a. at det er en *kategori* som har muligheter til å avansere over vanlige arbeidere i kraft av sine politiske posisjoner i de borgerlige arbeiderpartiene eller fagbevegelsen, — at de er preget av god økonomi, sikker stilling, borgerlig livsførsel og ideologi — de er bærere av borgerlig politikk i arbeiderbevegelsen osv. osv. . . . Alt dette er vel og bra, men det som ikke er fullt så bra, er at TØ ser ut til å legge alt for stor vekt på «bestikkelsesforklaringa» (superprofiten) i sin materielle forklaring av arbeideraristokratiet som en kategori.

«ØKONOMISTISK» FORKLARING?

Jeg oppfatter at det er forskjell på å forklare arbeideraristokratiet utfra superprofiten, og det å gi en forklaring utfra kapitalismen som system. Det er det kapitalistiske system som spontant skaper reformismen, den materielle forklaringa på dette ligger i at den økonomistiske utbyttinga er skjult.

«Superprofitforklaringa» er ei økonomisk forklaring, den bygger på ideen om at uten imperialismen kunne kapitalismen vært bra. Resonnementet er at arbeideraristokratiet er *nåe* knyttet til kapitalismen i *imperialismens* epoke. En logisk forlengelse av dette må være at kapitalismen før imperialismen (ca. 1900) ikke gav noe materielt grunnlag for splittelsen i arbeiderbevegelsen! — En ganske oppsiktsvekkende konklusjon, — men like fullt riktig å trekke på bakgrunn av bestikkelses-teorien. Økonomistisk er denne teorien i den forstand at den utelukkende baserer seg på økonomiske bestikkelser som forklaring på arbeideraristokratiet og «klasseforræderiet».

TØ trekker riktignok ikke slike vidtrekkende konklusjoner i kap. 4, men han er her uklar og ønsker tydeligvis ikke å avgrense seg, — derfor åpnes det for mange tolkningsmuligheter. Sitat:

«I Norge har det vært mulig å bruke monopolenes superprofitter til å kjøpe opp et stort og viktig lag av politiske ledere, og på den måten legge grunnlaget for et svært sterkt og dominerende arbeideraristokrati.» Dette er jo klar ta-

le, men så sier han: «... men der er svært få land der dette har vært så godt organisert og fungert så vellykka for kapitalen som i Norge...» Her er han ikke fullt så klar, TØ veit godt at Norge er et lite imperialistisk land i den store sammenhengen. Skulle man basere seg på «superprofitforklaringa» — skulle arbeideraristokratiet fungert mye sterkere og bedre i de store imperialistiske landa.

Dette er kanskje å dra TØ etter håret, men han tåler det nok.

«SUPERPROFIT-FORKLARINGA» — IKKE NOK

En sak er at en slik konklusjon bryter fundamentalt med marxismen, det finnes ikke dekning for dette hverken hos Marx eller Lenin.

Lenins hovedpoeng i «Hva må gjøres» var at den sosialistiske bevisstheten måtte tilføres arbeiderklassen utenfra. Riktignok sier Lenin mye om «superprofiten» og den ideologiske innflytelsen fra småborgerskapet, — men disse forklaringer må bare oppfattes som *delforklaringer*, — men gode delforklaringer på arbeideraristokratiet. — Jeg oppfatter ikke noen steder i «Hva må gjøres» at Lenin direkte skriver at den skjulte utbyttinga er hovedårsaken til reformismen/arbeideraristokratiet. — Men han presiserer ganske klart at forholdet mellom de forskjellige politiske og økonomiske kampene grupper og klasser i samfunnet utkjemper mot kapitalistene, må bindes sammen for å gi en helhetlig forståelse av den kapitalistiske *utbyttinga*.

— Dette må samordnes og tilføres utenfra, sier han.

Så langt Lenin, men den som er klar på å gi den skjulte utbyttinga dvs. motsetninga mellom vesen og framtreddelsesform skylda for reformismen, er Marx. I *Kapitalen* sier Marx: «Fremtreddelsesformene reproduserer seg umiddelbart spontant som gjeldende tankeformer, vesensforholdene avdekkes av vitenskapen.» I denne konklusjonen ligger at arbeiderklassens spontane opplevelse av sin egen situasjon, er preget av fremtreddelsesreformer, av overflaten, den *ser* ikke utbyttinga.

Det tilsynelatende riktige inntrykk vi får av kapitalismen, er at vårt arbeid blir fullt ut betalt av kapitalisten. Det at kapitalismen skaper en framtreddelsesform som skjuler utbyttinga er den viktigste årsaken til den reformistiske bevisstheten. Denne bevisstheten som preger *hele* arbeiderklassen, gjør det mulig for arbeideraristokratiet å befeste sine posisjoner ideologisk og politisk.

Det er altså i *merverditeorien*, som er selve «hjertet» i Marx sin analyse av

kapitalismen, man finner forklaringa på reformismen. — Hvis vi erkjenner at dette er selve kjerna i forklaringa, og setter dette i sammenheng med den ideologien dette avskaller (den småborgerlige ideologien), og bestikkelsesforklaringa — vil dette til sammen gi en mer helhetlig forklaring på arbeideraristokrati, sosialdemokratisk tenkning og reformisme.

STRATEGISK ALLIANSE MED SOSIALDEMOKRATENE?

Jeg vil hevde at TØs forklaring på arbeideraristokratiet kan åpne for en mulig strategisk allianse med sosialdemokratene. «Superprofitforklaringa» bygger på en ide om at de som er under innflytelse av dette er banditter, mens resten ikke er det. Ei slik forklaring må nødvendigvis føre til en under vurdering av sosialdemokratiets strategiske og ideologiske rolle som borgerskapets forsvarere i arbeiderklassen.

Alle vil vel skrive under på at det finnes både bra og dårlige folk blant sosialdemokratene og at det er viktig å gjøre et skille mellom disse når det gjelder taktiske vurderinger på sak. Men taktiske vurderinger er noe annet enn de strategiske. Sosialdemokratenes strategiske politiske og ideologiske mål, står i *motsetning* til sosialismen. — Folk som er erklærte sosialdemokrater, er også erklærte reformister, — og følgelig våre strategiske fiender.

FORSKJELL MELLOM KATEGORI OG KLASSE

I og med at TØ kaller arbeideraristokratiet en *kategori* og ikke en *klasse*, åpner han for en forklaring som den ovenfor. Han er uklar på dette, og det er vanskelig å finne ut om han mener at reformismen er noe som er særegnet for arbeideraristokratiet, — eller om arbeiderklassen som *klasse* er dominert av reformismen.

Hadde han behandla arbeideraristokratiet som en klasse, ville han lagt vekt på arbeideraristokratiet som noe som stod i *motsetning* til arbeiderklassen, — og at det var et tidsspørsmål når arbeiderklassen vil avsløre og kaste sine ledere — dvs. at motsetningene var hovedsida i forholdet mellom disse. Jeg tror det heller er slik at *enheten* er den sida som dominerer sterkest.

Dette gjelder selv om store deler av arbeideraristokratiet og sosialdemokratiet er monopolborgere sjøl, og tendensen viser at byråkratkapitalismen (den off. kapitalisme) styrker seg på bekostning av den private virksomheten. TØ sier side 16: «Motsetningen mellom kapitalens jakt på rask og høy profit og hele den kapitalistiske økonomiens behov for fellestiltak bygd på

langvarig planlegging vil skjerpe seg... er tendensen at velferdsstaten bygges ned... disse svære endringene i den norske kapitalistiske økonomien skjerper også motsetningene i det politiske systemet som er bygd opp på grunnlag av de politiske ideologiene. *Det undergraver posisjonene til arbeideraristokratiet.*

Arbeidsfolk som har planlagt livet sitt ut fra løfter om trygge arbeidsplasser får oppleve at de blir snytt.»

SOSIALDEMOKRATENE STÅR STERKT I NORGE

TØ mener at nedbygginga av velferdsstaten gjør det vanskelig for sosialdemokratene og reformister å bevare sine posisjoner. — Jeg mener at TØ ser alt for positivt på de mulighetene den kapitalistiske krisa gir. — Tvert imot tror jeg heller at arbeideraristokratiet i denne situasjonen vil styrke seg — ikke svekkes, og at klasskamp-linja også vil svekkes. Den daglige kampen arbeiderklassen har ført og fortsatt fører, er stort sett leda av folk med en reformistisk linje for arbeiderklassens kamp — ei klassesamarbeidslinje. De forbedringer disse kampene gir, skaper grunnlaget for classesamarbeid. — Klassesamarbeid er reformisme, og er det første skritt i retning av en samla reformistisk holdning, reformismen er fullkommen når kamper eller reformer gir stadig bedre reformer, og dette blir gjort til selve veien til sosialismen.

I Kap. 4 sier TØ sjøl at sosialdemokratene har kommet langt i Norge, — kanskje lenger enn mange andre steder. Dette skjer samtidig som vi ser at krisa og raseringa av velferdsstaten pågår for fullt, — dette har verken avslørt eller svekka sosialdemokratene noe nevneverdig. Siste kommunevalg kan stå som en illustrasjon på det. Den årelange sosialdemokratiske tradisjonen med classesamarbeid som linje sitter dypt i den norske arbeiderklassen. — Ei økonomisk krisa er ikke nok til å avsløre og kle av classesamarbeidet. På denne bakgrunnen har jeg vanskelig for å forstå påstanden om at arbeideraristokratiet er svekka?

Jeg skulle ønske det var slik TØ beskriver, men slik er ikke virkeligheten. Den materielle årsaken til at virkeligheten er annerledes, finner vi i selve kapitalismens vesen. — Poenget er at utbyttinga er skjult. Sosialdemokratiske arbeideraristokrater og reformister prø-

ver ikke å avsløre dette. — Tvert imot er det deres oppgave å forhindre at karakteren av den kapitalistiske utbyttinga blir avslørt, og det er de meget dyktige til.

Det er disse folkene som med stor suksess går i spissen for å hevde at vi «er alle i samme båt», — og at vi må vise måtehold og bøye oss for den «økonomiske fornuften», og det er de samme folkene som trekker på smilebåndet når det blir hevda at Norge er et klasse-samfunn — deres svar er at alle har felles interesser i dag. Dette er hva lederne av arbeiderklassen i Norge står for, — at det de har sådd også gir frukter, er det vi møter rundt om på arbeidsplassene i dag et bevis på, de samme argumentene serveres titt og ofte av nære arbeidskollegar.

HVORDAN REAGERER FOLK I DAG?

Når vanlige folk ser arbeidsplassene gå dukken, — er det mange som reiser seg til kamp, men virkeligheten gis oss altfor mange eksempler på det motsatte.

Når folk mister jobben, — eller står i fare for å gjøre det, tapes motet, folk blir myke og servile. Politikk og årsaker er noe en aller sist tenker på, og det lille overskudd en hadde blir borte, — det er spørsmålet om å overleve fra dag til dag som blir viktigst.

Den sosiale posisjonen blir ennå lavere når en er arbeidsløs, enn når man var i arbeid. — De arbeidsløse blir et skitt i arbeiderklassen som de med arbeid ser ned på. — Solidariteten har magre nok kår som den har i dag, men ved økt arbeidsløshet vil kåra bli enda magrere. — Det som er et problem er at de kreftene som kjemper for økt solidaritet og samhold, står for svakt i den store sammenhengen. — Isteden for at arbeidsfolk skulle bli beredt til kamp og motstand i en situasjon med økt forverring, blir kåra for slikt arbeid magrere. — Det finnes unntak. Tyssedal og Sulis er eksempler på at kampviljen øker, — det skyldes styrken til arbeiderklassen på disse stedene, men kva som blir resultatet både konkret og politisk av disse kampene, er avhengig av hvilken linje denne kampen og styrken blir ført etter. — Klassesamarbeidet og reformismen kan gå styrka ut av disse kampene, — så vel som klassekamp-linja.

EN OPPFORDRING

Den som ønsker å studere mer rundt

problemet marxismen og reformismen, — bør lese både heftet og boka til den danske partiformannen Benito Scocozza. — Mange oppfatter det han skriver som «kjetterske tanker» i den marxistiske kirka, — men jeg oppfatter det heller som et forsøk på nettopp å bruke den marxistiske teorien på en konstruktiv måte. — For øvrig er det ikke noen marxistisk nyvinning han serverer, han bare foretar en avveining mellom de forskjellige forklaringene som klassikerne gir på reformismen, — og sier at merverditeorien er det grunnleggende, — og det er ingen teoretisk nyvinning?

FORSLAG

Det prinsipp-programmet som Landsmøtet 1984 skal vedta, må være så tidsmessig riktig som mulig, — og selvfølgelig så politisk riktig som mulig. Det må stake ut de politiske prinsipper vi skal kjempe etter i den norske klassekampen, — hvor bl.a. sosialdemokratene kanskje er den sterkeste politiske krafta i borgerskapets tjeneste.

Jeg mener at følgende saker om sosialdemokrati og reformisme må med i prinsipp-programmet.

1. Det må stå at arbeideraristokrater er en kategori og ikke en klasse (slik det er foreslått i utkastet).
2. Prinsipp-programmet må slå fast at det finnes monopolborgere innafor arbeideraristokratiet som objektivt har skifta klasse.
3. Det må slås fast at arbeiderklassen som helhet er under innflytelse av sosialdemokratisk og reformistisk tenkning, — og at hovedsida i motsetningen mellom arbeiderklassen og arbeideraristokratiet, — er enheten — ikke motsetninga.
4. Prinsipp-programmet må klart presisere at forklaringa på reformismen ligger i den skjulte utbyttinga (merverditeorien) i superprofittene, og i den småborgerlige ideologien, — men prinsipp-programmet må presisere at den skjulte utbyttinga er det grunnleggende element.
5. Det må slås fast at sosialdemokratiet er våre strategiske fiender, — og at deres politiske linje er reformismen — og at reformismen står i motsetning til sosialismen.

Hilsen Jon Solberg

Del 5

Helheten i programmet

Uttalelse om utkast til prinsipp-program

Helheten er et framskritt fordi det oppsummerer en del nybrottsarbeid som er gjort, når det gjelder datateknologi, klasseanalyse, demokrati under sosialismen osv. Men dette er også et framskritt fordi det er kortere og prøver å slå fast det mer prinsipielle uten for mye prat.

Kap. 1 og 3 om imperialism, krig og fred er for dårlig. Det må stå klarere at Sovjet er den mest sannsynlige krigsutløseren, at vi lever i en førkrigstid, og det må stå mindre om at det er så lett å hindre en verdenskrig. Vi støtter Per Gunnar Gabrielsen sitt syn på imperialism, krig og fred. Vi synes det er vanskelig å ta stilling til hovedmotsigelsen i verden i dag.

Til kap. 4: Kitty Strand og Gro Hagemann har reist en riktig kritikk av kvinnespørsmålet. Prinsipp-programmet må ha med at grunnlaget for kvinneundertrykking er at husarbeid og omsorgsarbeid er hver families private ansvar. Det er ikke nok med private husholdningsmaskiner, dette arbeidet må bli samfunnsansvar; familien som privat forsørgelsessystem må oppløses, og samfunnet må bære forsørgeransvaret. — For det andre må kvinnekampen mot kjønnsarbeidsdelinga fortsette enda sterkere under sosialismen, og det skjer ingen frigjøring uten at kvinnene reiser kampen sjøl. — For det tredje er jordbruket et eksempel på at også den private familieproduksjon gjør kvinnen til mennens eiendom og økonomisk avhengig. Kvinnekampen på slike steder må føres slik at det blir stimulert til produksjon i mer kollektivistiske enheter.

Til kap. 5 «Sosialistisk revolusjon i Norge».

Førsteintrykket er at dette er et høgrevvik. Men ved nærmere ettersyn står mesteparten av det som bør stå der. For å dra det litt mer til venstre, må det stokkes litt om, og strammes opp.

— For det første gjentas det alt for mange ganger at KP må kjempe politisk for å spille en ledende rolle. Dette er riktig, men KPs særstilling bør tas opp et sted og behandles skikkelig der.

— For det andre bommer mange av underoverskriftene på hovedpåstanden. Mange viktige spørsmål er pulveri-

sert utover forskjellige avsnitt. Det hadde vært fordelaktig om teksten kunne konsenteres om sentrale spørsmål som: — Hvordan sikre at arbeiderklassen blir herskende klasse, — hvordan redusere samfunnsarbeidsdelinga mellom statsbyråkrati og produsentene, — hvordan hindre at statsbyråkratiet blir et nytt borgerskap som gjør kontrarevolusjon, — hvordan hindre at KP degenererer til et vedheng til statsbyråkratiet, men tvert imot, sikre at det blir et ideologisk korrektiv og pådriver?

F.eks. har demokratiske rettigheter, frihet og parlamentarisme fått alt for stor plass i forhold til den første og viktigste oppgava for sosialismen: Hvordan arbeiderklassen skal bli herskende klasse og få reell særstilling i styring av samfunnet. Dette må samles til et punkt og komme først, — neste punkt må bli «demokrati og frihet», — deretter «parlamentarismen».

— Utvikling av produktivkreftene må taes opp som et underpunkt under «arbeiderstyring», fordi det er et økonomisk grunnlag for arbeidstidsforkortelse.

Her må det videre stå mer om direkte arbeiderdeltakelse av styringa, offentlige databanker for informasjon, masseudvikling av produksjonsplaner, at arbeiderklassens syn må ha ideologisk dominans i kultur, undervisning, forskning, at arbeiderne må få studier og diskusjoner om sosialistisk teori i arbeidstida osv. Arbeiderkontroll må føres som en politisk kamp, det kommer ikke av seg sjøl.

— UPP tar ikke opp forholdet mellom å utvikle produktivkreftene og klassekampen under sosialismen. Prinsipp-programmet må slå fast at sosialismens grunnleggende og langvarige problem er at produktivkreftene er såpass lavt utvikla at de ikke kan gi fritt spillerom for mulighetene til de nye stats- og gruppeeide produksjonsforholda, men gjør det nødvendig med statsbyråkrati. Dette gjør at hovedfaren for kontrarevolusjon oftest vil komme fra deler av statsbyråkratiet og spesielt KP som drar i retning av kapitalisme.

Derfor må utviklinga av produksjons-

kreftene være underordna og sees i lys av kampen mot kapitalistiske tendenser og degenerering av KP.

For det tredje, gjentatt bruk av begrep som arbeidsfolk, folk osv. gjør det uklart hvilken klasse som skal dominere staten. Arbeiderklassen skal lede statsmakta, den kan ikke det alene, men må alliere seg med andre deler av det arbeidende folket og inngå kompromisser med dem. Dette må slås fast skikkelig ett sted, og så henvises til med jamne mellomrom utover.

For det fjerde er det en formulering som sier at «KP... vil med alle middel hindre at kapitalismen vert attreist». Dette er vagt, og kan tolkes både som kuppmakeri og halehengspolitikk. KPs linje må være at når KP først har bygd opp en folkehær som har klart å forsvare sosialismen, må ikke KP overlata kontrollen over den til andre. Dersom ikke-kommunister (dvs. som er innen folket) får regjeringsmakt, må KP gjøre kompromisser. Men dersom anti-sosialister og kontrarevolusjonære overtar regjeringsmakta, vil de prøve å overta hæren også, hvis denne ikke er så politisk underlagt KP at KP reellt kontrollerer denne. Derfor må KP prioritere høgt å jobbe dra-i hæren og få oppslutning på alle nivå. Når kontrarevolusjonære overtar regjeringa må ikke KP gjøre militærkupp mot denne, men trekke seg vekk sammen med hæren og bygge opp en ny enhetsfront.

Tilleggsforslag kap. 4

MOTSIGELSEN MANN — KVINNE

(Nederst s. 8, mellom arbeidsdeling og kvinnebevegelser.) Så lenge familien er det private forsørgersystemet, vil den ivareta småproduksjonen bl.a. i jordbruket og gjøre kvinnene til annenrangs arbeidskraft. Mekanisering innen familieproduksjonen skyver kvinnen ut av jordbruket. Privatproduksjonen undertrykker kvinner som vil bli sammen med en gardsgut, hun må forplikte seg til å delta i gardsarbeid. Derfor må kvinnene på gardsbruk få vekk privatproduksjonen også.

Tilleggsforslag kap. 5

SOSIALISTISK EIGEDOM OG PLANØKONOMI

(Etter: De arbeidende bøndene... må få ha jorda si og produksjonsmidla sine... og... få tilbud om å bli med i sosialistisk samvirke.) For å fjerne årsakene til kvinneundertrykking må kvinnene bli en drivkraft for å avskaffe denne privatproduksjonen og kjempe for felles løsninger.

Sekretæren vår var den eneste som hadde fått lest (Disk Bull 2. 83), og mener at Gunnar Rutles endringsforslag til kap. 5 dekker vårt syn og bør støttes helljerta. Derfor plasseres flg. forslag i forhold til Rutles struktur.

Endringsforslag kap. 5

(Før Rutles behandling av representative organer (5.4.3) og demokrati og frihet (5.4.5). Her må samles alt om flg. viktige spørsmål og la det erstatte andre steder dette tas opp.)

HVORDAN SKAL ARBEIDERKLASSEN BLI HERSKENDE KLASSE?

Arbeiderklassen er tradisjonelt undertrykt og holdt borte fra de viktigste avgjørelsene, til fordel for ekspertene og departementsfolk. Arbeiderne må få en virkelig særstilling i styring av samfunnet. Antidiskrimineringsregler må hindre at byråkratene skyver arbeiderne til side. Arbeidsdeltakelse i statsbyråkratiet. Arbeiderkvotering for å trekke arbeiderne direkte med i styringa, offentlige databanker for informasjon, massediskusjon av produksjonsplaner. Arbeiderklassens syn må ha

ideologisk dominans i undervisning, forskning og kultur, arbeiderne må få studier og diskusjoner om sosialistisk teori i arbeidstida. For å gjøre dette mulig i stor stil, må arbeidstidas forkortes ved at produktivkreftene utvikles. Men helt fra starten må arbeiderkontroll føres som en politisk kamp, det kommer ikke av seg sjøl.

Tilleggsforslag kap. 5 (Først i G. Rutles 5.3. Nytt punkt før 5.3.a.)

SOSIALISMENS GRUNNLEGGENDE OG HOVED-MOTSIGELSE

I Norge vil sosialismens grunnleggende problem i lang tid være at produktivkreftene er såpass lavt utvikla at de ikke kan gi fritt spillerom for mulighetene til de nye stats- og gruppeide produksjonsforholda, men gjør det nødvendig med statsbyråkrati. Mens arbeidsfolk vil slite med lange arbeidsdager, vil statsbyråkratiet leve en delvis privilegert tilværelse, og danne et sosialt grunnlag for en ny overklasse. I de fleste kontrarevolusjonene som har skjedd, har nettopp statsbyråkratiet tatt makta i partiet. KP er blitt et vedheng til statsbyråkratiet og dermed er det siste hinderet for å ta statsmakta fjerna.

Hovedmotsigelsen i et sosialistisk Norge vil i de fleste situasjoner gå mellom arbeiderklassen og borgerskapet. Først kjemper arbeiderklassen for å ta makta fra det gamle borgerskapet. Deretter vil arbeiderklassen stå overfor framveksten av et nytt lederskikt eller de ekspertene som vil gå den kapitalis-

tiske veien, og som er et mulig nytt borgerskap. De private småprodusentene kan vinnes som støtte både av den gamle og nye typen borgerskap, men de utgjør neppe en trussel alene. Denne motsigelsen vil gjennomsyre de andre problemene. Ekspertene vil ofte mene at økt produksjon er viktigere enn arbeiderkontroll. Kvinnens kamp mot familieproduksjon og privat forsørging tapper planøkonomens investeringsmidler osv. Denne hovedmotsigelsen er ikke lik hovedmotsigelsen mellom arbeiderklasse og borgerskap under sosialismen. Under sosialismen er arbeiderklassen blitt den sida som bestemmer. Motsigelsen må ikke løses med samme metode som under kapitalismen, og på en mer forsønlig måte enn det firerbanden gjorde i Kina. Men for at ikke et nytt borgerskap skal ta makta, må tiltak for å utvikle produktivkreftene ses i lys av den ideologiske linjekampen og gjennomføres på en balansert måte.

Andre kommentarer til kap. 5:

—«Organisasjoner som har kontakt med fremmede makter skal forbys.» Dette er for hysterisk formulert. Vi er ikke mot vennskapssamband og fremmedarbeiderforeninger. Det bør stå fremmede «fiendtlige» makter.

— Demokratisk innsyn betyr ikke at alle etterretnings- og statshemmeligheter skal gjøres offentlig kjent, slik noen tolker det. Det som mehes er sjølsagt at arbeiderklassen må ha fullt innsyn i det som fremmer PD.

Bondeavd.

Tre tradisjonar og utkastet til prinsipp-program

Utkastet har vekt svært ulike reaksjonar. Trond Andresen helser det velkommen som eit «rundkast av dimensjoner». Ellen Pedersen stemplar det som revisjonisme av same grunn, mens Grethe Riise er tilbøyelig til å sjå framlegget som dårlig kamuflert stalinisme.

I hovedsak gjeld desse reaksjonane synet på proletariatets diktatur, demokratiske rettar og partiet si stilling under sosialismen. I nokon grad og synet på Stalin, Komintern og utviklinga i Kina. Dei same spørsmåla vil eg ta for meg. Eg er kommen til at dei svært ulike reaksjonane og den noko forvirra debatten kjem av at det fins tre idetradisjonar, i vårt parti som i den kommunistiske rørsle elles. Desse tradisjonane er sjeldan reindyrka. Dei fleste av oss tenker vel innafor alle tre.

1. DEN REVOLUSJONÆRE

Den revolusjonære tradisjonen bygger først og fremst på Marx, Lenin og Mao. Marx om Pariserkommunen, Lenin om Staten og revolusjonen og Maos kultur-revolusjon er hovedstolpar i denne tradisjonen. Det betyr ikkje at marx-

ismen er ferdig utvikla, eller at desse tre ikkje også tok feil. Kjerna i denne tradisjonen er at arbeidarklassen og dei breie massane kan og må styre samfunnet *mest mulig direkte*. For å makte dette, må dei *sjøl* undertrykke borgerskapet, om nødvendig med völd. Ved å halde fram med revolusjonen under sosialismen kan massane bryte ned maktforholda og dei hierarkiske styringsformene i bedriftene og i staten, dvs. revolusjonere produksjonsforhold og overbygning. Denne klassekampen opnar vegen for ei kommunistisk utvikling, mot eit samfunn uten klasse-skiller, kjønnsundertrykking og vår form for arbeidsdeling. Partiet sin leiande rolle er heilt nødvendig. Partiet representerer fellesinteressen og framtida. Det er *hevarma* arbeidarklassen treng for å løfte seg opp til herskande klasse. Partiet analyserer motseiingar, stakar ut kursen og forener krefter i kampen. Det er *kjernekrafta*, som ingen ting får til om ikkje massane tenker og handlar og gjør sine egne erfaringar i eit gjensidig forhold til partiet.

2. UNNTAKSSOSIALISMEN

Den andre tradisjonen vil eg kalle unntakssosialismen. Den har røtter i tida etter revolusjonen i Sovjet. For å berge revolusjonen gjennom overmenneskelige problem, beit kommunistane seg fast i toposisjonane i staten, ein stat som overlevde nokså uendra. Partiet si makt over staten blei den eine skansen som betydde alt for å berge sosialismen. Feilen var at denne unntakssosialismen blei gjort til ein dyd, unntaket til eit mønster. Proletariatets diktatur *på vegne av arbeiderklassen* blei sjølvdefinisjon av proletariatets diktatur. Partiet blei dermed redusert frå ei revolusjonær, ei samfunnsomstyrtande kraft, til eit statsbærande parti først og fremst. Status quo blei viktigare enn revolusjonære endringar. Ein stivna sosialisme var eit godt springbrett for ein «rød» overklasse og kapitalisme av ein ny type.

3. BORGARLIG-DEMOKRATIET

Den tredje tendensen er den borgarlig-demokratiske. Det er tendensar til å

ville forene proletariatets diktatur med borgarskapet sitt politiske system, til å viske ut klasseinnhaldet i begrep som demokrati og diktatur. Borgarlig-demokratane pratar om å utvide demokratiet til alle samfunnslivets område. Dei haurar opp fleirpartisystemet og vil når alt kjem til alt bygge vidare på det parlamentariske politiske systemet.

4. ELD OG VATN?

Å sjå til er unntakssosialismen og borgarlig-demokratane som eld og vatn. Men begge retningane er springbrett for revisjonisme. Den første for revisjonisme av sovjetisk og aust-tysk, trulig og albanisk merke: Den andre for utviklinga av sosialdemokratiet og den såkalte euro-kommunismen.

For borgarlig-demokratane er *kommunistpartiet* hovedproblemet og kjeldå til alt ondt under sosialismen. For unntakssosialistane er *folket* eit problem, som uten faste tøyler kan rote seg bort i alle slags kontrarevolusjonære fristelsar. Dei forenes i dårlig tru på at eit sterkt parti og ein aktiv arbeidarklasse *saman* kan snu opp ned på verda og revolusjonere ho vidare. Begge har passive massar som premis når dei går inn for i det eine tilfellet «all makt til Partiet», i det andre «all makt til Fleirpartia». Denne nedvurderinga av skaparkrafta i massane viser at det i begge tilfelle dreier seg om borgarlig ideologi.

AKP SI HISTORIE

AKP si ideologiske historie har *element* både av ekte revolusjonære idear og av unntakssosialismen. Studiar av Lenins Staten og revolusjonen og kulturrevolusjonen hadde svært stor betydning i starten. Klassekampen skreiv rundt 1970 om da proletariatet dikterte i Hammerfest og om kime til proletariatets diktatur i Saudastreiken. Tron Øgrim la ut om det direkte proletariske demokratiet i Nantes i -68 og i det frie Derry i heftet om proletariatets demokratiske diktatur.

Dette er den revolusjonære tradisjonen.

På meg verkar det som om denne tenkinga kom meir i bakgrunnen utover på 70-tallet. Det nødvendige forsvaret for ein sosialisme med alvorlige feil under ekstremt vanskelige forhold, blei meir og meir eit forsvar for sjølve modellen: Partiet styrer på vegne av ein meir eller mindre passiv arbeidarklasse.

5. LANDSMØTET I 1980

Motreaksjonen, knyttet til velkjent tvil om utviklinga i sosialistiske land og den indre utviklinga i partiet, kom i form av ein galopperande borgarlig-demokratisk frammarsj. Torstein Hjellum og Jarl Hellesvik er kjente eksponentar.

Landsmøte-diskusjonane i -80 hindra at borgarlig-demokratane ødela partiet som kommunistisk parti. Men delvis gjorde vi det ved å søke tilflukt i tankegods frå unntakssosialismen. Eit ekstremt utslag var Per Lund sitt forsvar for partiet i Røde Fane nr. 5—6/80. Der

blei teorien om det bevisste element og partiet sin leiande rolle forvrengt til ein teori om eit allvitande parti som i kraft av sin aprioriske (forut for uavhengig av erfaringa) visdom har rett til å styre alt og alle.

Særstillingsdebatten kjem delvis i same gate. Det *riktige* med den var avvisinga av ideen om at den politiske kampen under sosialismen er ein slags olympisk konkurranse der alle klassar og politiske krefter stiller på startstrekken under like konkurransevilkår, slik Kjersti Ericsson skreiv. Proletariatet og proletariatet sin ideologi må sikres særfordelar i skole, aviser, radio, TV, kulturliv. Partiet, som den fremste av proletariatet sine organisasjonar, må sikre seg avgjørande nøkkelposisjonar i staten og spesielt i hæren.

Det politiske *feilaktige* med særstillingsdebatten var at diskusjonen bygde opp under ideen om at partiet skal styre *på vegne av* arbeidarklassen. Eg er redd ideen om formell særstilling har stimulert idear i partiet om at partiet og kan styre *mot* arbeidarklassen. Det vil om det varer ved, seie å undertrykke arbeidarklassen.

Det politisk *fordummande* var at debatten og spreidde ideen om at partiet si stilling, for ikkje å snakke om sosialismens vere eller ikkje vere, kunne sikres gjennom eit par lure lovparagrafar. — Kor blir det av klassekampen i eit slikt syn? Prokuratorosialisme vil eg kalle det.

Det er på tide å avskaffe heile den sære særstillingsdebatten, og i staden diskutere korleis partiet skal fylle ein reelt leiande rolle for arbeidarklassen under proletariatets diktatur.

6. UTKASTET — I KA FOR EIN BÅS?

Kor står utkastet i dette bildet? I bås ein, to eller tre? I alle tre, er eg redd. Det skulle gå fram av det eg har sagt at eg er enig med utkastet når det gjeld formell særstilling for partiet. Likeså når det gjeld Stalin si reduserte stilling. Derimot syns eg utkastet går for langt når Komintern blir avfeid som eit einaste stort feilgrep.

Det beste med framlegget er at sosialismen blir framstilt som eit overgangssamfunn mellom kapitalisme og kommunisme, eit samfunn fullt av motsetningar, mellom styrande og styrte, mellom åndsarbeid og kroppsarbeid, kvinner og menn. Denne analysen gjør det mulig å stille partiet sine revolusjonære oppgaver under sosialismen riktig. Eg er og enig når utkastet går langt i å garantere ytringsfridom og retten til å danne politiske parti. Slike rettar er nødvendige for å skape ein atmosfære der skaparkrafta i massane kan bli utløyst, for å få fram behov og kunnskapar slik at planøkonomien kan fungere, for å løyse motseiingar i folket og for å få opposisjonen ut på flat mark. Ellen Pedersen er i motstanden mot dette falle ned i den unntakssosialistiske grøfta, når ho kaller dette for revisjonisme.

7. BORGARLIG-DEMOKRATISKE FEIL

Men Ellen Pedersen har rett i at utkastet sprer borgarlig-demokratiske, «klasselaure» idear om det sosialistiske samfunnet.

— Klassegrunnlaget for sosialismen blir utlagt i svært allmenne ordelag. Det tales vekselvis om «folket», «det arbeidende folket», «folkeflertallet», «folkeviljen» osv. Programmet frå -80 slår mykje klarare fast at grunnlaget er proletariatet med allierte klasser og grupper.

— For det andre er det nokså upresist å seie at hæren må vere i hendene på folk som er lojale mot sosialismen. Nettopp i hæren må det vere aller viktigast å sikre ein avgjørande innflytelse for det kommunistiske partiet.

— For det tredje går utkastet svært langt i retning av å lansere eit parlamentarisk fleirpartisystem som politisk system under sosialismen.

— Det hører antakelig med i dette høgrebildet at utkastet ikkje tar stilling mot utviklinga i Dengs Kina, samtidig som kulturrevolusjonen og Maos bidrag for å hindre kontrarevolusjon blir avfeid på 4 linjer. (Side 28).

Etter mitt syn er Dengs Kina uten samanlikning det viktigaste sentret for spreing av moderne revisjonistisk tankegods i den nye kommunistiske rørsela. Det er nok å nemne revideringa av teoriane om klassekampen under sosialismen, klasseanalysen, faren for kontrarevolusjon, oppfatninga av euro-revisjonismen og USA-imperialismen, ja trulig sosialimperialismen med, mistrua til dei revolusjonære potensiala i verda og den like store klokkartrua på profittens velsigningar. AKP kan ikkje i all evighet spise av det same gråutfatet uten å smake gifta.

8. PARLAMENTARISMEN

Eg vil gå særskilt inn på spørsmålet om parlamentarismen. Nedst på side 20 står det:

«Dersom det sosialistiske demokratiet *elles* berre er ein kopi av det borgarlige demokratiet, ser vi det som sannsynlig at det kan bli utgangspunkt for ei utvikling attende til kapitalismen.» Sant og visst.

Problemet er at dette synspunktet blir munnsvær så lenge det einaste politiske systemet som skisseres er nettopp parlamentarisk fleirpartisystem. Det ser ut til at framlegget ikkje heilt fattar skilnaden mellom at arbeidarklassen har demokratiske *rettar* og at arbeidarklassen har *makta* i samfunnet. Korfor er parlamentarisme og fleirpartisystem utbrukelig som instrument for arbeidarklassen si kollektive, direkte matk? Fordi partia blir ståande *mellom* arbeidarklassen og makta. Fordi partia splittar klassen.

Fordi den parlamentariske hestehandelen vil halde fram som før. Fordi tilbakekallingsretten blir illusorisk og dermed den kollektive makta over representantane. Dei gjør ka dei vil til neste valg om 4 år. Og da betyr nomi-

nasjonsmøtet meir for gjevvalg enn valget. Fordi partia passiviserer. Partiet ordnar opp. I stemmeurna er du berre eit individ, eit nummer uten del i klassen si kollektive kraft. Fordi partivalg verkar konserverande. Gammal lojalitet og tradisjonar meir, enn aktuelle kamp-saker avgjør valget. Sjå på Sulitjelma! Partivalg i Sulis fortel ikkje kva som er med eller mot i det avgjørande spørsmålet *kamplinja*, som har gitt Sulis ein sjanse til å overleve. Langt fleire stør. RV si kamplinje enn alternativet RV ved valg.

9. STANKEN

Etter mitt syn må vi gripe tilbake til Paris-revolusjonen, sovjetene i 1917 og kulturrevolusjonen. Utkastet er inne på tanke om revolusjonære maktorgan, men det blir ståande isolert. Vi må kjempe for valg på personar med politiske standpunkt snarare enn på parti. Vi bør slåss for at aksjonsgrupper, fagforeningar o.l. stiller opp, mens dei tradisjonelle partia kjem i bakgrunnen. Det kommunistiske partiet er av eit anna slag, og vil trives som fisken i vatnet i eit slikt system. Frå industriarbeidsplassane og dei ein-sidede industristadene velges det utsendingar til bedriftsråd, kommunalråd og fylkesråd. Dei som står i fiskarmantall og bondemantall sender sine representantar, andre grupper likeså. Bærum vel kan hende færre enn Oslo Ø, Rana fleire enn Bodø. Eit slikt system reiser mange problem. Vi bør arbeide for å klargjøre det direkte demokratiet og rådssystemet for norske forhold. Utkastet stiller ikkje ein gong oppgaven.

10. SJÅ PÅ SULITJELMA!

Er det tanke-spinn å tenke seg at arbeidarklassen organiserer seg som herskande klasse og tar makta *direkte*? Sjå på Sulitjelma. Snesvis av arbeidarar er aktivisert i eit langvarig arbeid for lokal-samfunnet. Borgarlig ekspertise er stilt i skammekroken av botnsolide utgreiingar laga av arbeidarane sjøl. Dei har gjort langt meir for å få til alternative arbeidsplassar enn staten og kapitalen har gjort.

På TV uttalte Elkem-direktør Karl Lorch at han som leiar i eit storkonsern misunte Sulitjelma-arbeidarane deires organisasjonsevne.

Er det ikkje på tide at Arbeidernes kommunistparti oppdagar denne evna? At arbeidarklassen har to i seg til å overta butikken sjøl? Fleire parti kan vere ein sikkerhetsventil mot ei fascistisk utvikling under sosialismen. Dei

har sin plass, men i pakt med den ekte revolusjonære tradisjonen må vi ha større mål og først og fremst arbeide for å organisere arbeidarklassen som herskande klasse.

11. PARTIET UNDER SOSIALISMEN

Dette lærer ikkje berre eit mest mulig direkte demokrati der arbeidarklassen utøver kollektiv makt. Det inneber og ei strategisk maktdeling mellom arbeidarorganisering på fleire plan, slik Morten er inne på i kommentaren til utkastet, ei maktdeling mellom masseorganisasjonar, revolusjonære statsorgan og det kommunistiske partiet.

Partiet må streve etter dei mest sentrale maktposisjonane i staten. Men først og fremst må det vere organisert ute i samfunnet, på arbeidsplassane. I kamp mot staten om den f.eks. skulle prøve å legge ned Sulis, i den aggressive sosialistiske Kvinnefronten, som Kjersti Ericsson tar som eksempel. Eit parti som stiller seg som oppgave å leie utviklinga i retning eit kommunistisk klas-selaust samfunn, som vil bryte ned arbeidsfordeling og maktfordeling, ja fjerne grunnlaget for staten sjøl, kan ikkje ha sin basis i det same statsapparatet. Drivkrafta i kampen for å komme vidare, og bryte ned skillene, må nødvendigvis vere behovet for å fjerne privilegier og posisjonar som hindrer arbeidarane og kvinnene, ja utvikle samfunnet etter sine egne behov. Tyngdepunktet i eit parti som skal leie denne kampen, ja tyngdepunktet i leiinga i partiet og, må ligge utafor statsapparatet, på arbeidsplassane.

Elles vil partiet ende opp som forsvarar for status quo. Dette er uten tvil eit brennbart spørsmål fordi behovet for tusenvis av kommunistar i sentrale verv vil vere akutt etter ein revolusjon, og fordi eit parti som her er skissert vil stå i fare for å forskreve seg. I dette viktige spørsmålet er utkastet absolutt på rett spor.

12. UTKASTET OG UNNTAKSSOSIALISMEN

Utkastet avgrensar seg på sett og vis både frå unntakssosialismen og frå borgarlig-demokratiet som mønster for sosialismen, begge deler på side 20. Men samtidig syns eg utkastet raver frå den eine grøfta til den andre.

Eg har vist til den eine, den borgarlig-demokratiske. Den andre kjem til syne når utkastet tar stilling til ein unntakssituasjon. På side 23 står det:

«Kommunistene vil alliere seg med andre for å forsvare sosialismen og med alle middel hindre at kapitalismen vert att reist.» Det høres greitt ut.

Eg er enig i at verken degenerering i toppen eller ei borgarlig maktovertaking gjennom «frie valg», kan godtas uten kamp. Etter som Partiet er hellig for unntakssosialistane og fleirpartia for borgarlig-demokratane, vil dei alt etter situasjon følge med på kvar si kontrarevolusjonære ferd. Vi må skjere av den veggen. Så langt så bra.

Men når Tron Øgrim på seminar i Rogaland seier at vi har «sosialistisk statskupp» i reserve under dyna dersom det parlamentariske systemet han vil programfeste, gir «feil» resultat, da luktar det stygt. Og borgarlig.

Etter mitt syn kan «med alle middel» ikkje bety statskupp, om det er aldri så «sosialistisk». Med alle middel må vi derimot arbeide for at fleirtallet i arbeidarklassen kjem på barrikadane til forsvaret for sosialismen. «Med alle middel» kan dessverre bety våpen mot folket. Øst-Tyskland 1953. Eller Polen i dag. Ka skal vi med ein sosialisme som må forsvares med våpen mot arbeidarklassen? Eller rettare: Ka vil vere igjen av sosialismen etter eit slikt forsvar?

KONKLUSJON

Utkastet sporer av først og fremst i høgretning, men viser og identiskheten mellom borgarlig-demokratiske høgrefeil og unntakssosialistiske «venstre» feil. Det er langt og fullt av gjentakingar. Men mykje er og i samsvar med det eg har kalt den revolusjonære tradisjonen. Redusert til minst 60% av omfanget kan det brukes om

1. Partiet vedtar å bygge på den revolusjonære tradisjonen og forkastar unntakssosialismen og borgarlig-demokratiet som modell.

2. Vi greier å definere grensene for den revolusjonære tradisjonen riktig.

3. Vi greier å utvikle denne tradisjonen og finne former for revolusjonær arbeidarorganisering som høver for norske forhold. Her trengs det både studiar av gløymte tekstar og av den norske virkeligheta.

Greier vi dette, vil vi få eit program å gå ut med i den norske arbeidarklassen og blant progressive som for alvor vil føre oss over på offensiven i den politiske kampen.

Brigt Kristensen

I hovedsak et bra programutkast

Da jeg første gang leste Utkastet til nytt Prinsippprogram, var mine meninger ganske delt. Delvis var jeg positivt innstilt fordi:

— Utkastet har et omfang, og ei form som er et langt steg i retning å gjøre det til et dokument som kan brukes i utadretta politisk arbeide for å utbre sosialismen og kommunismen sitt standpunkt. Fortsatt kan det knappes ned en del, og kapittel 4 må skrives om slik at det går inn i samme lesten!

— Utkastet tar opp spørsmålet om kommunismen på en helt anna og kvalitativt mye bedre måte enn våre tidligere program. Det slår fast at det ikke er sosialismen, men kommunismen som er vårt mål.

— Det bringer oss et steg videre i debatten rundt organiseringa av proletariatets diktatur og i spørsmålet om demokratiet under sosialismen. Delvis tar det også opp i seg en del av de forslag som blei reist i diskusjonen rundt forrige LM, men uten derfor å bryte med noen av de grunnleggende tinga. (At Trond Andresen mener dette er å bli enig med ham, og et rundkast, får stå for hans egen regning. Han bør i så fall lese gjennom sin egen RF-artikkel nr. 2/80 der han erklærer seg skeptisk til «å gi, ikke bare partiet, men også folkelige organisasjoner, formell makt under sosialismen».)

Delvis var jeg skeptisk, fordi det utvilsomt og åpenbart står en god del gærne ting her og en god del er utilstrekkelig behandla:

— Kapittel 3 inneholdt flere viktige feil og endringer, som påpekt av flere. PGGs endringsforslag dekker i hovedsak behov for endring her.

— Kvinnespørsmålet var mild sagt tvilsomt behandla. Dette er det også nå kommet skikkelig og konstruktiv kritikk av, fra Strand og Hagemann, som må innarbeides i et revidert utkast.

— Videre finnes det endel saker innafor avsnittet om sosialismen (kap. 5) som det må gjøres noe med:

— Klassegrunnlaget og klassealliansen må gis en klarere bestemmelse enn Utkastet gir. Det bruker mange ulike begreper om hverandre, som skaper endel forvirring.

— Det finnes en ubalanse i spesielt det økonomiske avsnittet, i retning av at sosialismen først og fremst sørger for planøkonomi, rettferdigere fordeling og vern om naturressursene, mens det nesten helt neglisjerer det helt avgjørende poeng at sosialismen skal:

1. Fjerne lønsslaveriet og utbyttinga, og
2. Utvikle de materielle forutsetninger for å endelig oppheve klassesamfunnet, undertrykkinga og knappheten, og ut fra dette bygge kommunismen.

Avsnittet blir derfor lett utopisk og idealistisk i framstillinga av sosialismen.

— Endelig mener jeg avsnittet er nokså uklart i behandlinga av småeiendommer. Dette skal jeg komme tilbake til.

Tross disse innvendingene, mener jeg alt i alt at Utkastet legger et bra grunnlag for videre arbeide med Programmet, og at kritikken av det som et gjennom revisjonistisk dokument, skyter langt, langt utafor mål. Noen av de ankepunktene «Revisjonist-kritikerne» har, er jeg enig i, som f.eks. endel av deres kritikk av kap. 3. Men faktisk mener jeg de tar fullstendig feil i en del viktige punkter. I sin iver etter å påstå at Utkastet er revisjonistisk, mener jeg de framfører en del venstristiske linjer som programmet bør avgrense seg fra. Jeg skal ta opp 4 punkter:

1. Endel kamerater anklager Utkastet for glidende overganger. I den grad denne kritikken retter seg mot Forordet som ikke påpeker faktiske endringer, som kap. 3, er det en rett kritikk. I den grad dette er en kritikk retta mot *programteksten* er jeg uenig, fordi det ikke kan være formuleringer av typen «før mente vi A, nå mener vi B, fordi...» i Programmet. Det vil være å ødelegge Programmet som bruksdokument å føre polemikken inn i teksten igjen.

2. Så finnes det et argument av typen: «Her er ikke ordet revisjonisme nevnt. Altså har Utkastet lav guard mot revisjonismen, ergo er Utkastet revisjonistisk.» Dette er et Mor Nille-argument. Det minner meg litt for mye om krav om ritualer og besvergelses som ikke hjelper oss det spøtt. Spørsmålet om Utkastet er revisjonistisk må avgjøres ut fra standpunktene som står i programutkastet.

Et anna spørsmål er om programmet vil bli et *bedre* bruksdokument om det hadde med et avsnitt om revisjonismen og reformismen. Jeg trur det. Dersom vi legger inn et kortere avsnitt i kapittel 6, kan vi forklare hvorfor det er viktig å bekjempe disse retningene.

For øvrig synes jeg kapittel 6 er av det beste når det gjelder å være presist i forma. Forfatterne bør ha litt honnør også.

3. Langt viktigere er kritikken av programutkastet for å være på gli i spørsmålet om væpna revolusjon. Dette er en kritikk jeg mener er fullstendig feilaktig. Men fordi det her framføres argumentert som jeg mener uttrykker ei *feilaktig politisk linje* fra kritikerne, og fordi dette er noe av det tunge skytset som skal bevise at Utkastet må trekkes tilbake, vil jeg være grundigere her.

Jeg skal henvise til Utkastet, side 16, og til Per Nybakk, Debattbulleti-

nen, side 49–50 og til «R», samme sted, side 58.

Per Nybakk sier at formuleringene om væpna revolusjon er defensive og unnskyldende i form, uten å kunne påvise at formuleringene er feilaktige. Og «R» sier at en væpna revolusjon som er en «*offensiv* politisk og militær operasjon...» «er beskrevet som en defensiv handling arbeiderklassen nærmest blir tvunget til av det udemokratiske borgerskap *etter* at revolusjonen er gjennomført».

Kritikken går altså på at Utkastet ikke beskriver revolusjonen som en «*offensiv* militær operasjon», og at våpenbruken framstilles som en defensiv handling dersom borgerskapet lager bråk. Les da følgende avsnitt hos Mao når han polemiserer mot Krustsjov og vestlige revisjonistpartier for standpunktet om «fredelig overgang» i 1957: (Mao: Vær aktivister i å fremme revolusjonen, Bind V, s. 509)

«Derneft er vi også uenige med Krustsjov og kollegene hans i spørsmålet om fredelig overgang. Vi holder fast ved at det proletariske partiet i alle land må være forberedt på to muligheter, den ene er fred og den andre er krig. I det først tilfellet krever kommunistpartiet i fredelig overgang fra de herskende klassene, og følger Lenin i den parolen han satte fram under perioden mellom Februar- og Oktoberrevolusjonen. På samme vis foreslo vi fredsforhandlinger for Chiang Kai-shek. Dette er en defensiv parole mot borgerskapet, mot fienden som viser at vi ønsker fred, ikke krig, og det vil hjelpe oss til å vinne massene. Det er en parole som vil gi oss initiativet, det er en taktisk parole. Men borgerskapet kommer aldri til å gi fra seg makta frivillig, det kommer til å ty til vold. Så har vi andre muligheter. Dersom de ønsker å kjempe og de avfyrrer det første skuddet, kan vi ikke gjøre annet enn å slå igjen. Å gripe statsmakta med væpna makt — det er en strategisk parole. (...) Allment sett er det best at de politiske partiene til proletariatet er forberedt på to muligheter: En — en herre bruker munnen, ikke nevene, men to — dersom en slamp bruker nevene, kommer jeg til å bruke mine. Å stille problemet slik tar vare på begge mulighetene, og lar ikke noe smutthull stå åpent.»

Er salig Mao «på gli» i spørsmålet om væpna revolusjon, og på vei over mot revisjonismen? Nei. Han stiller problemet helt korrekt: På et *politisk grunnlag*, basert på den politiske og militære makta arbeiderklassen besitter i en revolusjonær situasjon — krever vi at borgerskapet gir fra seg makta. Hvis de ikke gjør det frivillig, men vil sloss, er vi fullstendig forberedt på det. Men vi er

tilhengere av fred framfor krig, så lenge en kan vinne fram den veien.

Når «R» påstår at Utkastets formuleringer innebærer å programfeste mulighetene for fredelig overgang, kan han heller ikke ha stort til overs for Maos polemikk mot Krustsjov på dette punktet.

Den revisjonistiske læra om «fredelig overgang» sier at det er mulig å styrte borgerdiktaturet og etablere ei proletarisk statsmakt gjennom fredelige parlamentariske middel. Og at det derfor ikke *trengs* noen våpenmakt. Den marxist-leninistiske teorien derimot hevder at det må finnes ei militær støtte, ei militærmakt bak revolusjonen og maktovertakinga. Men den sier ikke at det med nødvendighet må bli krig. Tsjekkoslovakia er et eksempel på dette — det blei ingen krig fordi borgerskapet overhodet ikke hadde noen sjanse. Med forbehold om alle de andre feila Allende sikkert gjorde — feilen deres var ikke at de ikke starta en militær offensiv, men at de aldri skjønnte at de måtte forsvare det de hadde oppnådd med våpenmakt når borgerskapet ville sloss!

Så sier Per Nybakk (side 49 og 50) at 80-programmet sier at «det er tre våpen som er nødvendige for at revolusjonen skal seire. (...) eit revolusjonært kommunistparti, ein folkehær og ein einskapsfront». Den oppmerksomme leser vil se at i Utkastet er ikke folkehæren nevnt. (Enhetsfronten er tatt med — i konkret form.) Dette mener jeg — inntil det kommer overbevisende argumenter i mot — er ei endring i rett lei.

Det er bare dersom revolusjonen kommer som slutt — eller toppunktet på en revolusjonær frigjøringskrig eller borgerkrig at det vil finnes noen folkehær i en revolusjonær situasjon. Derimot vil det i en revolusjonær situasjon som kommer etter en periode med fred, ikke finnes noen folkehær. Det som da må være vår taktikk for å sikre militær ryggdekning for revolusjonen, er å få soldatene i vernepliktshæren til å snu våpna andre veien og slutte seg til arbeiderklassen.

Både begrepet om revolusjonen som en militær offensiv, og folkehærsoppbygget er etter det jeg kan forstå nokså nært knytta til og *uavhengig* av folkekrigstaktikken. Men dette er slett ikke den eneste mulige vei fram til revolusjonen. Det er en mulig taktikk — sett i krigsperspektiver er det også en ganske sannsynlig taktikk. Men det vil være helt feilaktig å låse seg fast til en slik oppfatning av hvordan revolusjonen vil foregå. Den vil raskt åpne for overgang til en rein militaristisk politikk, som ikke fører oss framover.

Videre mener jeg det vil være fullstendig øventyraktig å forsøke å bygge opp en folkehær som kan være støtte for revolusjonen i tider da det ikke er krig i landet. Det vil være en likvidatorisk taktikk, såvel politisk som militært. I en sån situasjon må vi tvert imot forsøke å finne fram så langt som råd er politis-

ke veier, og jobbe det vi kan for delvis å svekke borgerskapet militært, og delvis jobbe for at soldatene vender våpna sine den riktige veien. På et slikt grunnlag kan vi vanskelig gjennomføre noen militær offensiv sammen med en politisk offensiv, men vi kan mobilisere våpenmakt til forsvar for de politiske skansene som er vunnet.

Konklusjon: Per Nybakks og «R»s anklager mot Utkastet for å være revisjonistisk eller åpen for å «fredelig overgang» er helt feil. Og denna feilen grunner seg på at de har en forkjært, nærmest en militaristisk oppfatning av hvordan revolusjonen må foregå. I stedet for å endre Programmet i deres retning, er det ei riktig avgrensning mot krigsromantikk i Utkastets formuleringer.

4. Et anna punkt der det brukes tungt skyts, er avsnittet om proletariatets diktatur. Ellen Pedersen sier at beskrivelsen av proletariatets diktatur leder tanken hen på teselskapet, og at det er lite som minner om voldshandlinger og klassekamp. Hun sier også at i den modellen som det legges opp til, vil «borgerskapet få enorme fordeler» og at det uttrykker ei linje for å føre arbeiderklassen til slakterbenken. (Debattbull. side 20) «R» er ikke snauere: «Dette er i sannhet en politikk for opprettelsen av «hele folkets stat» og har *ingenting* med proletariatets diktatur å gjøre». (Debattbull. side 58).

En ting for seg er det at dersom Utkastet virkelig gjør seg fortjent til en slik flengende kritikk, så kan man vanskelig levne 80-programmet særlig mye ære heller. For i all hovedsak finnes de samme standpunkta der.

a) «R» sier nederst i 1. sp. side 58: «Et eksempel: «proletariatet» og «folket»: «Vi meiner at statsmakta åt proletariatet har som føresetnad at det vert eit demokrati som er så omfattande som råd er for det store folkefleirtalet.» S. 20, 15 linjer over: «Det sosialistiske demokratiet har til føremål å sikre at makta over staten og økonomien blir liggende hos folket». Her er det fritt valg, proletariatets diktatur eller hele folkets stat.»

Jeg forutsetter at «R» når han sier dette, anerkjenner at Utkastet kan bruke begrepet folket og folkeflertallet omtrent likedan som vi har brukt det i m-l-bevegelsen heile tida. Og jeg forutsetter at «R» har lest også de linjene som står litt lenger oppe i spalten der Utkastet tar opp spørsmålet om motsigelser i *folket* og motsigelser mellom folket og fienden. Slik at det er klart for ham hva Utkastet mener med «folket».

Hvis det er rimelige forutsetninger, kan jeg vanskelig tolke ham annerledes enn at han er høyst skeptisk til linja med å bygge proletardiktaturet på en klasseallianse. Hvis han er for denne klassealliansen, lurer jeg på hvordan han har tenkt å gjennomføre den hvis de siterte avsnittene er helt feilaktige.

For meg vierker det nokså utenklig at vi makter å bygge og holde en slik klasseallianse uten at de ikke-proletariske klassene og skikta har demokra-

tiske rettigheter og muligheter til å *bruke* disse rettene til å øve innflytelse og være med å bestemme.

Det er mulig jeg nå drar «R» etter håret (men ikke mere enn han drar Utkastet etter håret) men skal vi følge hans logikk må det bli omtrent slik: Demokratiet begrenses til proletariatet, efter: Det settes opp et formelt demokrati, men dette må være et skinn demokrati for alle andre enn proletariatet. Men vil ikke det være å spille ballen rett i henda på dem som ønsker å bryte opp klassealliansen, nære til misnøye, destabilisere staten og gjøre kontrarevolusjon? I forlengelsen av et slikt skinn demokrati synes jeg det er nærliggende å vente seg politisk ustabilitet, grobunn for kontrarevolusjonær propaganda, sikkerhets- og meningspoliti, og i siste instans militærdiktatur.

Det er mulig at uenighetene på dette punktet kan klars opp når en slutter å tvære hverandres standpunkter ut i urmeligheter. Det som forunder meg er at dette avsnittet betyr «hele folkets stat» i Krustsjov-forstand og «*har ingenting* med proletariatets diktatur å gjøre», mens 80-programmet som lider av akkurat den samme begrepsmessige uklarhet med «folket», «dei arbeidende folket», «dei arbeidande massane» osv., osv., tydeligvis er ganske stuereint for den samme «R».

b. En heilt anna sak er det dersom «R» virkelig mener det er revisjonisme å sikre virkelig demokrati for «folket», — nå brukt i Maos forstand av begrepet. Hvis det er sån at han mener det er revisjonisme å ha som mål å sikre at makta blir liggende hos «folket» eller «dei arbeidande massane», ja da er det ikke lenger snakk om begrepsklarhet, hverken hos «R» eller i Utkastet, men tvert i mot om en *politisk uenig*-het. Og der er jeg uenig med «R».

«R» spør etter *klasseundertrykkinga* av borgerskapet. Han mener at de demokratiske rettighetene Utkastet nevner — og som alle er nevnt også i 80-programmet — sikrer borgerskapet store rettigheter.

Da er det relevant å spørre: Hvem er borgerskapet, hvem utgjør *borgerklassen* etter at revolusjonen er gjennomført og systemet noenlunde stabilisert? Vil det i det hele tatt finnes noe borgerkap som eksisterer *som klasse* etter en slik revolusjon? Er det ikke revolusjonens oppgave å *knuse* denne klassen, ved at den river vekk det objektive, materielle grunnlaget for borgerkapet, oppløser og desorganiserer den? Ved at: borgerne

1. fratras kommandopostene i samfunnet,
  2. fratras eiendommen som gjør dem til borgere, dvs. produksjonsmidler og kontrollen over likvid kapital,
  3. må livberge seg gjennom vanlig arbeide og motta lønn på samme måte som arbeidsfolk,
  4. desorganiseres ved at deres foreninger og åpne og hemmelige sammenslutninger oppløses.
- Det vi da sitter igjen med er et antall

borgerlige elementer som kan ønske seg restaurasjon, men ikke klarer å jobbe effektivt for det uten å støte på lover som gjør slik virksomhet illegal. Undertrykkinga av slik virksomhet er da også nevnt i Utkastet.

«R» forutsetter i sin argumentasjon at borgerskapet som klasse, både i objektiv og subjektiv forstand, vil overleve revolusjonen. Det kan jeg vanskelig se noen grunn til at de skal gjøre; det vil i alle fall være opp til oss.

I den grad de nevnte rettighetene også blir rettigheter for et borgerskap, må det skje ved at det vokser fram et nytt borgerskap. Og det er jo *det* som har vist seg å være problemet i de landa vi hittil har erfaringer fra. Et slikt borgerskap kan vi — etter mi oppfatning — bare hindre ved følgende to typer tiltak:

1. Ved at det blir forbudt å eie produksjonsmidler utover et visst omfang. Tilsvarende forbud mot å leie arbeidskraft utover et visst nivå — 5 er at antall som er nevnt i forbindelse med Kina-debatten. Vi bør trolig si 0 eller 1. Dette vil hindre småproduzentene i å utvikle seg til å bli store, bli kapitalister. Allment sett er det småproduksjonen som er den *ene* spiren til nytt borgerskap.

2. Ved å gi den breie massen av folket — i fabrikkene, forretningene, transport, jordbruk, fiske, tjenesteyting, helsestell osv. utstrakte demokratiske retter og faktisk makt. I denne sammenhengen har vi også gode muligheter til å gi proletariatet særskilt stor makt, i det de kontrollerer storindustrien, transportmidlene og store deler av varedistribusjonen.

Etter min oppfatning er dette siste tiltaket den beste måten å sikre seg mot — eller i hvert fall motvirke — at en liten klikk eller nye skikt byråkrater slår seg opp til nytt borgerskap.

I denne sammenhengen må det være et aldri så lite tankekors når en både roper på særretter for kommunistpartiet i staten, og er skeptisk til utstrakt demokratiske retter for vanlige folk, at det faktisk er gjennom statsbærende kommunistpartier at de nye borgerskapa har vokst fram.

Min konklusjon på spørsmålet om klasseundertrykkinga av borgerskapet er derfor at dette delvis sikres nettopp gjennom det «R» er så fortarna over: demokratiske rettigheter og deltaking i offentlig debatt og statsstyring for folket. Dette vil være tiltak mot den *andre* spiren til et nytt borgerskap. Det må suppleres med andre typer tiltak mot pampevesen og byråkrati, men det er en annen skål — jfr. Utkastet side 23, 2. spalte.

Betyr så dette at jeg mener klassekampen er over, når borgerskapet som klasse er utrydda av revolusjonen? Nei, langt derifra. Men denne kampen vil ta ei anna form. Den vil i all hovedsak ha karakter av en kamp i overbygninga, som en kamp mot borgerlig ideologi og borgerlig politikk. Videre vil den ha karakter av kamp mot byråkratiske elementer og trekk, mot småborgerlige grupper som vil endre på forholda slik at de *kan bli* borgere, osv. osv. Og i denne kampen tror jeg vi har alt å vinne på å legge forholda best mulig til å rette for at vanlige folk, de arbeidende massene, folket — om en vil — blir trekt med i politisk virksomhet og diskusjon.

5. Dette bringer meg til et avsluttende punkt, der jeg mener det er Utkastet som er feilaktig. Et punkt «R» og revisjonismekritikerne merkelig nok ikke har tatt opp.

På side 17, 2. spalte snakker Utkastet om småproduzenten og småeiendommen, på en nokså laus måte. Utkastet sier at bøndene og dei aktive fiskarane med eigen båt «må få ha jorda si og produksjonsmidla sine. Berre på lang sikt og heilt ut frivillig må dei få tilbod om å verta med i sosialistisk samyrke med denne eigeidommen.» (...) «Vi vil gå inn for ei utvikling i tilsvarande former når det gjeld småhandel, liknande sjølvstendig, privat verksemd, i byane og sjølvstendig arbeidande intellektuelle.»

a) Utkastet bør unngå ord som «jorda si», «produksjonsmidla sine». Det finnes en politisk — klasseallianse — og en økonomisk grunn til at vi ikke ønsker å ekspropriere disse retter etter en sosialistisk revolusjon, men gradvis føre dem over i kollektive og deretter

statlige former. Det har svært lite med genitivsformen å gjøre.

b) Utkastet gløkker helt at i småproduksjonen ligger kimen til kapitalistisk produksjon. Småproduksjonen avler kapitalisme, og i dette ligger som nevnt over den ene kimen til et nytt borgerskap. Programmet må derfor si at dersom småproduksjonen og småhandelen vokser til større omfang og krever leid arbeidskraft (evnt. over et visst omfang) må denne virksomheten sosialiseres.

6. Endelig og helt til slutt: som nevnt innledningsvis må avsnittet om den sosialistiske økonomien endres en del. Delvis må det strammes opp i forma, nå blir det for pratsomt.

Viktigere er det at avsnittet må legges langt større vekt på å forklare at den sosialistiske økonomien har til oppgave å utvikle produksjonen kraftig, og frambringe de materielle forutsetninger for å gjøre slutt på knappheten, avskaffe vareproduksjonen, og på den måten fjerne ulikheten og undertrykkinga i samfunnet. Det er først når produksjonen har nådd et tilstrekkelig omfang der alle kan få etter behov, og yte etter evne, at klasseskillene og undertrykkinga endelig er å avslutta kapittel i historia. Nå blir dette aspektet nesten helt borte i lange utlegninger om mer rettferdig fordeling, ressursforvaltning, planøkonomi, sosiale tiltak osv. Sjøl om kapittel 2 representerer et kraftig framsteg fra tidligere program i og med at det gjør kommunismen til et sentralt spørsmål, blir sosialismen fortsatt for mye et spørsmål om rettferdig fordeling og økonomisk styring. I for liten grad får det fram at sosialismen frigjør produktivkreftene, øker samfunnets rikdom og åpner veien fram til det klasseleie samfunnet.

Sjøl om Utkastet i hovedsak er bra, er det kanskje symptomatisk at det sier at den sosialistiske revolusjonen kan skrive på fana si «at han er ein revolusjon for nasjonal frigjering, demokrati og menneskerett!» Men *unnlater* å si at det først og fremst er en revolusjon som skal gjøre slutt på lønnsslayeriet og utbyttingal

Finn, Trondheim

Revisjonisme er revisjonisme uansett språkdrakt

Prinsippprogramforslaget har starta teoretisk debatt i partiet, og det er bra, det trengs kontinuerlig. Jeg vil i dette innlegget komme med noen synspunkter på hvordan jeg tror et prinsippprogram bør se ut, særlig med utgangspunkt i at partiet nå har et arbeidsprogram. Til slutt vil jeg kommentere en par momenter i debatten.

HVORDAN BØR ET PRINSIPPGRAM SE UT?

PPU har tre hoveddeler som tar for seg,

henholdsvis *utviklinga i verden* (fram til og med kapitalisme/imperialisme, kommunisme og sosialisme som et skritt i dens retning og de viktigste oppgavene for verdens folk i kampen mot imperialismen i dag), Norge (utviklinga under kapitalismen, sosialismen, og dagkampen under kapitalismen) og den kommunistiske bevegelsen (internasjonale og AKP(m-l)).

1980-programmet har følgende deler: Kapitalismen og imperialismen; klassekampen i Noreg; revisjonismen

og opportunisten; kommunistane og klassekampen under kapitalismen; den sosialistiske revolusjonen; sosialismen, proletariatets diktatur og utviklinga til kommunismen; arbeiderklassens kommunistiske parti. Begge, program og utkast, bygger på at Samepolitisk Program og Militærprogrammet fra 1979 fortsatt skal gjelde som partiprogram.

Etter min mening skal et PP trekke fram prinsippene vi bygger på i vår analyse: — Historiske materialismen = utviklinga av klassesamfunn fram til

kapitalismen; hvorfor kapitalismen i imperialistmetidsalder ikke kan utvikle seg mer og at sosialismen/kommunismen er svaret. (Heri må en ta med marxistisk økonomisk teori.) Herunder kunne en ta den generelle utviklinga og den i Norge spesielt (få fram det sær- egne i Norge).

— Hva som trengs for å gjennomføre sosialismen (allment og i Norge). Herunder kommer de allmenne prinsippa som væpna-revolusjon, proletariats diktatur, partiets rolle. Særskilt for Norge: klasseanalyse av det norske klassesamfunnet, kamp mot reformismen og revisjonismen, kamp for norsk sjølstendighet og uavhengighet, kamp mot begge supermaktene, kamp mot krigsforberedelsene til supermaktene og kamp for å forberede det norske folket mot en mulig okkupasjon og for å drive okkupanten ut.

— Sosialismen som første trinn mot kommunismen. Diktatur og demokratisida av proletariatets diktatur i Norge og hva det betyr for klassene.

— Partiets rolle og AKP(m-l) og den internasjonale kommunistbevegelsen.

Når det gjelder kampen mot supermaktene og forberedelsene til motstand mot en mulig sovjetisk invasjon så vil en bare kunne henvise til militær-

programmet som bør trykkes sammen med PP. Ellers må en bygge på korte og greie definisjoner, kutte vekk «prat», og ha krystallklare holdninger til å ivareta marxistisk-leninistiske prinsipper: væpna-revolusjon, proletariatets diktatur, partiets rolle. Der det er naturlig, kan en henvise til Arbeidsprogrammet.

DEBATTEN TIL NÅ

Mye godt er kommet ut av diskusjonen om PPU. Det er viktig å avgrense seg fra moderne (og gammel) revisjonisme. Men det har vært utarting til å tillegge andre debattanter meninger som de aldri har uttrykt. F.eks. mener signaturen R (eller RJ) at når en uklar setning står så er det fordi en egentlig mener: fredelig overgang til sosialismen, at borgerskapet skal overta makta under sosialismen, at proletariatet skal dele makta med borgerskapet, at partiet ikke skal ha noe å si osv.

Med et sånt utgangspunkt kunne en si at RJ: vil sikre at det skal utvikle seg et nytt borgerskap under sosialismen (han er mot friheter som kan utnyttes av det gamle borgerskapet), for en militaristisk linje (sjøl om borgerskapet ikke kan løfte en finger pga. proletariatets overlegenhet må det skytes mye) og for en politikk der våpna leder poli-

tikken (en moderne revisjonistisk politikk som cubanerne hadde i 60-åra, og som Sendero Luminoso i Peru har i dag), mot demokrati for arbeiderklassen (kan bli utnytta av borgera) osv. osv.

Poenget mitt er at endel av disse tinga ikke er så lettvinne som RJ og andre debattanter vil ha det til. Har de tidligere sosialistiske landa degenerert til fascistiske diktaturer fordi arbeiderklassen hadde for store friheter eller for få?

Skal proletariatets diktatur være proletariatets eller et parti på vegne av det, et parti som kan degenerere? Hvis partiet degenererer, hvordan skal proletariatet ta makta fra partiet? Ved at vi har kulturrevolusjon på programmet? La oss diskutere *prinsipper* for dette proletariatet og ikke tro at vi løser disse problema ved ordmagi. Så lenge enkelte av debattantene i «venstre»drakt ikke er villig til å gå ut over ordmagistadiet, og bare kaller andre for revisjonister, vil jeg velge å tro at de ikke vil diskutere dette problemet. Derfor mener jeg at de er venstre i ord, men høyre i innhold. Og revisjonisme er revisjonisme uansett språkdrakt.

Olaf Svorstal

Vedtak fra Hammerfest AKP

Hammerfest AKP har på medlemsmøte 6.12.83 diskutert «Utkastet til prinsipp-program for AKP(m-l)» og har kommet fram til følgende generelle konklusjoner:

1. Dette utkastet er et framsteg for den revolusjonære bevegelsen i Norge. Vi mener utkastet er et godt grunnlag for den videre diskusjonen i partiet, og vi vil særlig framheve følgende punkter:
  - a. Utkastet har viet vårt strategiske mål, kommunismen, stor plass i programmet. Vi mener dette er en riktig prioritering, og slutter oss i hovedsak til konklusjonene i dette avsnittet.
  - b. Utkastet har viet sosialisme og demokrati stor plass. Konklusjonen i dette avsnittet sier at programkomiteen har tatt diskusjonene foran landsmøtet 1980 alvorlige. Dette kommer særlig til uttrykk gjennom sitt klare forsvar av demokratiet under sosialismen, og oppgjøret med de tradisjonelle ideene i den marxist-leninistiske bevegelsen

som har utøvd den monolittiske tradisjon, eks. Albania, Stalin.

- c. Utkastet tar klar avstand fra den s.k. Komintern-tradisjonen som den kommunistiske bevegelsen har forsvart.
- 2a. Utkastet kan tolkes sjølmotsigende — side 23. Vi vil presisere at dette må gjelde når et mindretall vil ta makta, ved udemokratiske metoder. Sosialismen kan ikke overleve uten støtte fra et flertall i det arbeidende folket.
    - b. Utkastet må ta et kraftigere oppgjør med Stalins praksis, bl.a. hans undertrykkingspolitikk overfor de mindre nasjoner i Øst-Europa.
    - c. Programmet må konkretisere hvordan arbeiderklassen skal sikres makta over produksjonen og statsapparatet.
    - d. Utkastet må ta kvinnespørsmålet alvorlig.
    - e. Det må konkretiseres hvem som skal ha makta over det militære maktapparatet.

- Utkastet har foruten disse punktene både bra og dårlige sider, som vi vil komme tilbake til seinere. Dete fordi at vi mener at formen på dette programmet ikke er egnet til konkrete endringsforslag. Utkastet er altfor langt, og til tider altfor pratende og med for mange gjentakelser. Vi imøteser altså et nytt utkast, som er drastisk forkortet og skrevet i mer «programatisk tone».
3. Til slutt vil vi påpeke at vi nå er fornøyd med måten SK har prioritert denne viktige diskusjonen, bl.a. gjennom utgivelsen av diskusjonsbulletinen hvor forskjellige syn strides. Men vi vil stille et spørsmål om ikke det ville være bedre om denne diskusjonen også fikk en større plass i Klassekampen. På den måten ville mange flere få anledning til å følge med denne diskusjonen, og den ville være mer «dagsaktuell». Vi vet at dere ønsker korte innlegg i Klassekampens debattsider, men kunne det ikke være en ide med ekstra debattsider hver 14. dag?

Kontrarevolusjonen i Kina og revisjonismen i AKP(m-l)

PROGRAMFORSLAGET ER REVISJONISTISK

Jeg har kommet til at Ellen Pedersen har rett. Programforslaget er revisjonistisk. Det betyr ikke at alt er revisjonistisk. Men det er tatt inn formuleringer som enten åpner for revisjonisme eller er direkte revisjonistiske på områder som er sentrale i marxismen-leninismen. Det er klart at revisjonen av tidligere standpunkter har foregått over lang tid. Når formuleringen kritiseres, tas det ikke sjølkritikk, men formuleringene forsvares med stor glød av partiledelsen. Dette viser at revisjonismen har fått et betydelig tak på partiets ledelse.

PRESSET FRA REVISJONISMEN

Det er mange kilder til revisjonistisk press mot marxismen-leninismen. De viktigste kildene i dag er:

Kapitalismen, som bestikker arbeiderklassen ved å skape et arbeideraristokrati gjennom superprofitt; som betaler de kommunistiske partier fra statskassa; som tilbyr «bein» i det parlamentariske systemet rollen som mediahelter etc. etc.

Supermakta Sovjet, som fører fram alimenn revisjonistisk ideologi og som skremmer ved trusselen om krig og lokker med den imperialistiske pasifismen som begge skaper illusjoner om fred.

Kina er en tredje viktig kilde. I denne staten har det etter min mening skjedd en kontrarevolusjon ved Deng Xiaopings maktovertakelse. Fra Kina er det mest kommet press for å revidere Maos teorier om sosialisme og kommunisme.

Det samla revisjonistiske press har hatt fryktelige virkninger på den nye ml-bevegelsen i Vesten. Finn Sjøe dokumenterte for noen år siden i Røde Fane (7/80) at de aller fleste ml-partiene i Vesten enten var oppløst eller var blitt revisjonistiske. AKP har vært utsatt for det samme presset. Det er derfor langt fra merkelig at vårt parti blir påvirket. Det er naivt å tro at AKP skulle være immun. Når den andre internasjonale og erfarne partier som SUKP (og etter min mening KKP) er ødelagt av revisjonismen, kan sjølsagt et uerfarent parti som AKP bli det.

Jeg er enig med TØ om at revisjonisme i dag ikke er identisk med revisjonisme i 1871 eller 1917. TØ har satt opp fire punkter for å vurdere hva som er revisjonisme i forrige RF. Disse

punktene kan med et visst forbehold brukes som et utgangspunkt. Jeg vil framheve noen punkter som bør trekkes fram spesielt i tillegg. Det ene er Lenins tese om at «imperialismen betyr krig», det andre er Marx' tese om «proletariatets diktatur», det tredje er Maos teori om «å fortsette revolusjonen under proletariatets diktatur» og det fjerde er *holdninga til Kina i dag*.

Uten en klar holdning til Deng Xiaopings stat kan en ikke skille mellom marxisme og revisjonisme i noe viktig programspørsmål. AKP har vært nær knytta til KKP og er (det skal jeg vise) sterkt påvirket av KKP's nye linje. Det hjelper ikke å argumentere med at det tar lang tid å ta stilling. Poenget er at Kina er revisjonistisk uansett hvor lang tid det tar AKP å ta stilling, og påvirker partiet i revisjonistisk retning uavhengig av vår stillingstaken. Denne artikkelen har jeg ordna slik: Først behandles spørsmålet om Kina. Deretter væpna revolusjon. Så proletariatets diktatur. Og til slutt Maos teori om å «fortsette revolusjonen» som har en rekke underpunkter fra «klasseanalysen i sosialismen» og utover.

KONTRAREVOLUSJONEN I KINA

Jeg skal ikke forsøke å bevise kontrarevolusjonen i Kina i en kort debattartikkel. Når jeg likevel setter fram påstanden om kontrarevolusjon er det i hovedsak på grunnlag av et materiale på noen få titusen sider om de økonomiske teoriene til det nye borgerskapet i Kina og i Sovjet. Det som materialet viser er den grunnleggende likheten i de kinesiske og søyjetiske teorier av i dag. (For en punktviss sammenlikning, se Bulletin nr. 1/82, s. 47–48) Essensen i de økonomiske teoriene i Sovjet og Kina er at de begge avspeiler stater hvor produksjon av merverdi er målet for den herskende klasse. Det er også viktig å merke seg at det nye borgerskaps teorier eksisterte i Sovjet og Kina under Stalin og Mao, men da som teoriene til et *undertrykt* borgerskap med produksjon av merverdi som et mål for en kontrarevolusjon. Dette materialet vil danne grunnlaget for artikler jeg vil skrive om emnet neste år.

Dette er ikke det eneste som teller, også andre politiske endringer bidrar til å framkalle et bilde av en kontrarevolusjon:

— Maos teorier om å «fortsette revolusjonen under proletariatets dik-

tatur» er iflg. partisjef Hu Yaobang «likvidert» og «grundig knust». (Tale på 12. partikongress.) Maos linje gjelder ikke i Kina.

— Den nye politiske linja til Deng «skiller seg grundig fra» og er «uforenelig med» Maos linje fra 1962–1976. (Resolusjonen om partihistoria, og vedtaket om partikonsolideringa.)

— De politiske maktorganene til proletariatet (revolusjonskomiteene) er fjerna og erstatta med «arbeiderkongresser» som har formelle rettigheter på linje med dagens sovjet etc. i USSR.

— Maoister renskes ut av KKP dersom de ikke erklærer seg enig med og utfører linja til Deng (som altså er uforenelig med Maos).

— Arbeiderklassen er forvandla til en vare i verdilovens klør, og arbeidernes opp i masseomfang der bedriften ikke har profitt, og fordeles i arbeidsmarkedet etter verdilovens krav. (Beijing Review 51/82, Chinese Economic Studies, sommer 1980, s. 17–18.)

IMPERIALISME BETYR KRIG

Denne tesen av Lenin har Deng Xiaoping revidert. I motsetning til i Maos og Huas tid mener ikke KKP lenger at motsigelsen mellom Sovjet og USA «uunngåelig» fører til krig. Krig kan hindres. (BR)

UPP har også gått bort fra AKPs tidligere standpunkt om at krigen mellom Sovjet og USA er «uunngåelig» (TØ i RF 1/78). I stedet hevder samme TØ i UPP at «folka i Europa kan verta ei kraft som hindrar at ein slik krig bryt ut» (s. 15). Videre: «Ei verkeleg fredsørslø... kan tvinga supermaktene til å gi opp erobningsplanene» (s. 14). Dette står i skarp strid med enhver marxistisk lære om krig. Hva mente Lenin var forutsetning for verdenskriger?

a) Eksistensen av kapitalistiske produksjonsforhold,

b) konkurranse mellom imperialistiske stater om merverdien på verdensmarkedet,

c) at verden er oppdelt og

d) en ujevn utvikling av økonomisk politisk og militær styrke mellom stormakter.

Kan «ei verkeleg fredsørslø» i Europa oppheve noen av disse forutsetningene? Kapitalistiske produksjonsforhold i Sovjet eller USA? Konkurransen om merverdien? Oppdelinga av verden i interessesfærer? Den ujevne utviklinga? Det er nødvendig å bruke sterke ord. Det er fullstendig absurd å tenke

seg at en fredsbevegelse skal få til noe sånt. Den er verken innretta på det eller har styrke til det. Formuleringa i UPP overser suverent at en fredsbevegelse i Europa ikke vil røre ved noen av demotsigelsene og økonomiske lover i det imperialistiske systemet som driver fram kriger mellom Sovjet og USA. UPP er nødt til å tenke seg at fredsbevegelsen skal presse supermaktene til å føre en ikke-krigersk politikk. Denne tanken er den reneste kautskianisme. Det nye forslaget til kap. 3 fra PGG utmerker seg med ikke å behandle hva som kan utsette eller hindre krigen. Dette er totalt utilfredsstillende fordi det ikke garderer mot alskens sosialdemokratiske håp om fred.

KRIG ELLER REVOLUSJON

Programmet 1980 sa at «det ikkje er utviklinga i retning revolusjon som først og fremst pregar verdssituasjonen, men utviklinga mot ein ny verds-krig» (s. 21). I UPP og PGGs nye forslag likestilles tendensene til krig og revolusjon. De er ingen hovedtendens eller hovedmotsigelse. Samtidig spekuleres friskt om hva som kan hindre krig — høyt heva over de reelle motsigelsene i verden. Tidligere mente AKP at *bare* revolusjon i supermaktene kunne hindre krigen. Dette er i tråd med Stalins og Maos syn. Det er *ingen* som har hevdta at revolusjon i supermaktene er realistisk.

Partiformannen har antyda at «nasjonalt opprør» i Øst-Europa skulle kunne hindre krigen. Bokstavelig talt betyr opprør *ikke* vellykka revolusjon og kan derfor *ikke* hindre krig. Men opprør kan *utsette* krig dersom det er sterkt nok til å destabilisere Sovjets blokk over lengre tid. Det har vært to nasjonale opprør i Øst-Europa siden 1968 (Polen og Tsjekkoslovakia). Ingen av dem har klart å hindre Sovjets stadige styrkeutvikling. Og man må spørre hvor i virkelighetens verden de politiske krefter er som skulle starte betydelig kraftigere opprør enn dette?

Partiformannen har antyda at revolusjon i den tredje verden skulle kunne «forhindre» krig. Revolusjonen i tredje verden kan *ikke* i seg sjøl oppheve kapitalismen i supermaktene eller konkurransen mellom dem om merverdien. Revolusjonen kan bare skape politiske stormer i imperialiststater (Belgia 1960, Frankrike 1962, Portugal 1974) og det avhenger av de indre kreftene om det blir revolusjon i supermaktene. Det er vanskelig å skene slike stormer i *oppadstigende* stormakter. Men revolusjon i tredje verden kan åpenbart *utsette* krig hvis de er sterke nok. Historiske erfaringer viser at sjøl svært sterke nasjonale frigjøringskriger (Kina i trettiåra) ikke var i stand til å hindre ei *oppadstigende* imperialistmakt (Japan) i å starte den andre verdenskrig mot USA, og kanskje heller ikke utsatte Japans nyoppdelingskrig særlig lenge. Man må spørre partiformannen hvor de krefter i den tredje verden er som skal hindre Sovjet i å gå til krig eller *utsette*

den, når de hittil *ikke* har klart å rokke ved Sovjets styrkeutvikling.

Tvert om synes tendensene til krig å vokse raskere enn tendensen til revolusjon i virkelighetens verden. De nasjonale frigjøringsbevegelser nådde et høydepunkt i 1975 med Indokina, Afrika etc. Men er det ikke et faktum at Sovjet har tatt makta i 7 av de nylig frigjorte statene pluss Afghanistan? Samt at de har stor innflytelse i ytterligere 14 land med 7–800 mill. innbyggere? (Soviet Military Power, CIA 1982) Typer ikke dette på at Sovjet er i stand til å dominere tendensen til revolusjon i våre dager?

Mens partiledelsen hengir seg til ønsker om hva som helst burde skje har det muligens interesse å studere hva Sovjet-ledelsen mener faktisk skjer i denne verden. De hevder temmelig klart at Sovjets blokk dominerer verdensutviklinga: «Den sosialistiske blokk har i økende grad stått fram som den bestemmende faktor på den internasjonale arena» (Sheetnikov), og videre: «Styrkeforholdet på den internasjonale arena er forandret en gang for alle til sosialismens fordel» (Røde Stjerne). Videre: «De krefter finnes ikke som kan stanse sosialismens seierrike framgang på vår planet» (Generals-tabssjef Ogarkov).

Dette er nok ikke bare løst snakk. En kjølign analyse av styrkeforholdet i verden siden 1917 viser at Sovjets blokk dengang hadde en ørliten del av verdens industrielle og militære potensiale (2–3%). I våre dager kontrollerer Sovjets leir en svært betydelig del av industripotensialet (30–40%) og har verdens sterkeste militærmaskin. (RF 7/80 og 1/82) Det er denne industrielle og militære muskel som i økende grad gjorde det mulig å pøge verdensutviklinga. Denne muskel ble forandra til ei reaksjonær kraft ved kontrarevolusjonen, og truer verden med krig. Anerkjenner partiledelsen at ei sånn ujevn utvikling har skjedd eller ikke? Mitt inntrykk er at partiledelsen i flere år har vært prega av den utbredte tendensen i Vesten til å undervurdere Sovjet: (se PP 1976, 1980 og RF 1/82).

Partiledelsen synes å helle i retning av at de samla fredskrefter likevel kan hindre den konkrete krigen USA/Sovjet. Her oppstår et alvorlig problem for deres forhold til historisk materialisme. De samla fredskrefter makta ikke å stanse den første verdenskrig og heller ikke den andre til tross for at Dimitrov stiftedet som mål. Hva er det ved imperialismen eller klassekampen dere mener er så annerledes enn i 1914 og 1939? Hvis dere har gjort en stor ny oppdagelse, vennligst bring den videre.

Så vidt jeg kan se øker tendensene til krig i dag raskere enn tendensen til revolusjon. Jeg ser ingen krefter som skulle være i stand til å *oppheve* de kapitalistiske produksjonsforholda i supermaktene, konkurransen om merverdien mellom dem, oppdelinga av verden eller den ujevne utviklinga. Så lenge disse forutsetningene består, vil kri-

gen «uunngåelig» komme som Lenin sa det i «Junius-pamfletten». Dette er en økonomisk lov som springer ut av de eksisterende produksjonsforholda i det imperialistiske systemet.

VÆPNA REVOLUSJON

Det er en kjent sak at revisjonister til alle tider har gått mot væpna revolusjon, og at Deng Xiaoping har tatt til å propagandere denne muligheten.

UPP hevder å forsvare væpna revolusjon, men har innført to setninger som åpner for «fredelig overgang». Den ene er at «borgerskapet har enno stor makt» (kap 5). Den andre er at borgerskapet bare vil bruke vold «hvis han tror det går» (s. 16). Det er ikke lett å komme med *originale* bidrag til teorien om fredelig overgang. Et Bresnev-tidskrift feiret 50-årsdagen for oktober-revolusjonen med å skrive at borgerskapet bare gir fra seg makta hvis det «er overbevist om at væpna motstand er håpløs» (Filosofiens Problemer, 2/67). Ikke ulikt formuleringa i UPP?

Etter at disse setningene er kritisert har partiformannen forsøkt å forsvare innholdet i den siste setninga. Eksemplet han har brukt er Tsjekkoslovakia 1948.

Nå er heller ikke dette noe originalt bidrag til teorien om fredelig overgang. Eksemplet Tsjekkoslovakia er brukt av revisjonister før. Og er kritisert av marxister tidligere. Folkets Dagblad kritiserte det sønder og sammen under Den Store Polemikken (25.9.63). Saken er at Tsjekkoslovakia 1948 overhodet ikke er sammenlignbart for revolusjoner i utvikla kapitalistiske land:

— Den tidligere tsjekkiske herskerklasse, godseierne og storborgerne brukte våpen mot arbeiderklassen i 1945 og ble styrta med vold.

— Tsjekkoslovakia var fra 1945 et folkedemokrati med en folkefrontregjering leda av kommunistpartiet men med deltakelse av borgerskapet. Borgerskapet hadde fra 1945–48 *ikke makta over hæren og politiet*. Arbeidermilitsen hadde dessuten 400 000 mann under våpen.

— Den Røde hær sto ved grensa, noe borgerskapet var helt klar over. Eksemplet er fullstendig irrelevant for det borgerlige *diktaturet* i et utvikla kapitalistisk land med sterk hær, politiet og NATO-nædlemskap. All erfaring tilsier at borgerskapet bruker vold. Lenin sier: «Å befri den undertrykte klassen er... umulig uten voldelig revolusjon» (Staten og rev.).

KLASSEGRUNNLAGET FOR PROLETARIATETS DIKTATUR

Deng Xiaoping har revidert klasseinnholdet i staten og kaller den «folkets demokratiske diktatur». UPPs forslag er at «folket» og «folkefertrallet» etc. skal bestemme. Dette åpner for Krustsjovs «hele folkets stat».

Lenin og Stalin var klare på at arbeiderklassen allierer seg med mellomliggende klasser og grupper og gir disse medbestemmelse i staten. Trotskis og

Hovdens fornektelse av klassealliansen er likvidasjonisme.

Likevel sa Lenin at »den klassen som tok makta gjorde det i vissheten om at den gjorde det alene. Dette er den reelle betydning av begrepet proletariats diktatur». Lenin går så rett over til en polemikk mot dem som vil «bedra andre eller seg selv med snakk om folkelig regjering med tilslutning gjennom allmenne valg» (Coll Works, bd. 32, s. 273—4). I dette ligger prinsippet om proletariats *avgjørende makt* i klassealliansen. Formuleringa for dette er «arbeiderklassens ledende rolle». De historiske erfaringer viser nettopp hvorfor arbeiderklassen må ha slik avgjørende makt.

For det første er det arbeiderklassens oppgave å oppløse klassene og gå fram til kommunismen. De klassene som skal omformes er bl.a. de allierte innen folket, bøndene, de intellektuelle etc. Disse klassene står økonomisk i en mellomstilling mellom borgerskap og proletariat, og Lenin påpeker at de derfor er *vaklende* klasser, som historia viser kan skjene fram og tilbake i det politiske terrenget når kampen fra borgerskapet er ekstra bitter. Spørsmålet er hvordan disse klassene overhodet skal kunne oppløses hvis ikke proletariatet har avgjørende makt over dem. De kan ikke oppheve seg sjøl. Lenin sa at «*bære proletariatet* kan lede oppløsninga av klassene» og at grupper i folket ikke kan annet enn å «*anerkjenne proletariatets autoritet*» (Lenin: utv. verker, bind 10, s. 240—43). Partiformannen synes å gå imot at arbeiderklassen skal ha avgjørende makt alene. (Svar til RJ) Hvordan mener han at kollektiviseringa i Sovjet og Kina ble gjennomført? Fordi proletariatet hadde den avgjørende makt alene. Det er naivt å tro at klassene kan oppløses uten at dette skjer. For det andre må arbeiderklassen ha avgjørende makt alene for å kunne hindre kontrarevolusjon. Fødselsmerkene fra kapitalismen (arbeidsdeling etc.) vil hver time og hver dag skape et nytt borgerskap. Dette vil erfaringsmessig springe ut av «*folkets*» rekke, især de intellektuelle. Eksempler på dette er Bukharin, Voznesensky og Kosygin i Sovjet. Men også tidligere arbeiderledere kan forvandles til borgere når de lenge har vært «personer i maktstilling» som har fjerna seg fra massene, f.eks. Krustsjov og Deng. Saken er at arbeiderklassen må ha avgjørende makt i parti og stat slik at også nye borgerlige elementer kan nedkjempes straks de går den kapitalistiske veien. Ikke minst er det sentralt å ha sånn avgjørende makt i hæren.

KLASSEANALYSEN UNDER SOSIALISMEN

Som kjent har KKP under Deng Xiaoping endra klasseanalysen på den måten at borgerskapet som klasse ikke eksisterer under sosialismen.

TØ har sagt seg uenig med KKP ved flere anledninger, bl.a. i UPP. Likevel er det sånn at UPP bryter med Maos klas-

seanalyse på et særdeles avgjørende punkt; borgerskapets stilling i partiet.

UPP sier rett og slett ingenting om dette. Det nærmeste er to diffuse setninger på s. 23: Partiet har «vakse fram til å bli regjeringspartiet for den statskapitalistiske overklassen». Videre ein reiskap for ein ny overklasse». Hvordan? Hva slags redskap? Intet svar.

Dette ligger temmelig langt fra Maos teori. Mao oppsummerte: «Dere gjør sosialistisk revolusjon og likevel vet dere ikke hvor borgerskapet er. Midt i det kommunistiske partiet.» Mao går ennå et stykke videre. Borgerskapet består iflg. han i «de personer i maktstilling som går den kapitalistiske veien» Det er iflg. Mao i toppen av partiet borgerskapet bl.a. finnes under sosialismen. Han presiserer at dette gjelder «en håndfull personer». Det er ikke bare sånn at partiledelsen «glemmer» denne teorien. I Røde Fane 3/83 har Steigan åpent sådd tvil om det overhodet fantes et borgerlig hovedkvarter i partiet helt bortsett fra vanskene med å definere dette. Han skrev at gruppa til Liu «representerer angivelig borgerskapet» (s. 17).

UPP finner det ikke verd å nevne at borgerskapet gjorde kontrarevolusjon i Sovjet ved å erobre partiet innafra. Steigan betviler at det overhodet var et borgerskap i partiet representert ved Liu. Dette er ikke bare en åpen revisjon av Maos grunnleggende teorier. (TØs pkt. 2) Det innebærer samtidig en uttallig avvæpning av arbeiderklassen i et spørsmål av største rekkevidde.

HOVEDMOTSIGELSEN UNDER SOSIALISMEN

Det er en kjent sak at Deng Xiaoping har revidert Maos analyse av hovedmotsigelsen under sosialismen. (Bull. no. 1, s. 45) Jeg pekte i samme bulletin på at Maos analyse av hovedmotsigelsen (proletariat/borgerskap) fantes i 1976-programmet men var strøket i 1980 samt i UPP 1983.

Det er ingen av partilederne som har kommentert dette. Det kan neppe være fordi de synes det er uviktig. Det gjelder hvilken motsigelse som styrer alle andre motsigelser under sosialismen. Dessverre er det grunnlag for å tro at strykinga av Maos hovedmotsigelse kommer av at partiledelsen er uenig med Mao. Vi har sett at Steigan betviler at Liu representerte borgerskapet i partiet. Det er også en kjent sak at formannen i en artikkel i et internt blad i vår lanserte en *annen* hovedmotsigelse enn Mao. Denne hovedmotsigelse ble kritisert for å likne ikke så lite på Lius formulering av hovedmotsigelsen. Selv om det er visse ulikheter mellom Steigans og Lius formulering etter min mening.

Dette er nok et tilfelle av revidering av Maos grunnleggende teorier. (TØs pkt. 2) Og det innebærer nok en gang en farlig avvæpning av arbeiderklassen. Det er jo et faktum at motsigelsen borgerskap/proletariat dominerte sosialismens historie i Sovjet. Ikke bare

ytte borgerskapet enorm motstand i intervensjonskriger og senere mot kollektivisering, mot planøkonomi, mot opphevelsen av klassene. Men dette gamle og nye borgerskap makta jo iflg. UPP sjøl å vinne statsmakta gjennom kontrarevolusjon. (Dette er etter min mening også tilfelle i Kina.) Hvordan kan man da nekte for at sosialismen er en kamp på liv og død mellom proletariat og borgerskap på det viset at motsigelsen mellom disse klassene dominerer alle andre? Kanskje man kunne vente en begrunnelse for revisjonen?

DEMOKRATI OG DIKTATUR

Som kjent har Deng Xiaoping revidert Maos revolusjonskomiteer og i stedet satt «*folkets demokratiske diktatur*» basert på en rekke formelle rettigheter for «*folket*».

UPPs holdning avgrenser seg ikke mye fra Deng når det gjelder «*sosialistisk demokrati*». UPP fremmer en rekke rettigheter som skal sikre at makta ikke «går over til fienden på nytt» (s. 20—21). Dette demokratiet blir framstilt som noe i *motsetning* til Sovjet i trettiåra som skal ha stått for noe UPP kaller en «*monolitisk stat*». Jeg har sammenlikna UPP med Stalins konstitusjon av 1936. Saken er at UPP ikke går særlig langt utover denne. De er stort sett like mht. rettigheter. De eneste tillegg av betydning er frie fagforeninger, streikerett og sk. innsynsrett. Som kjent kunne ikke sovjetarbeidernes rettigheter forhindre at borgerskapet tok makta på nytt. Den kinesiske konstitusjon av 1975 hadde også streikerett. Heller ikke dette hindra Dings kontrarevolusjon. Det som er ennå mere talende er at UPP ikke skiller seg *vesentlig* fra konstitusjonen i Andropovs Sovjet og Dings Kina. Her er begge steder organisasjonsfrihet som i prinsippet tillater frie fagforeninger. Streikerett er ikke forbudt men heller ikke lovlig i Sovjet. (Jfr. konstitusjonene av 1978 og 1982.)

Som vi ser kan ikke utstrakte *formelle* demokratiske rettigheter forhindre kontrarevolusjon eller at arbeiderklassen omgjøres til en vare i verdilovens klør slik at den blir kilde til en ny herskerklassens profitt. Poenget er at et nytt borgerskap er i stand til å *undertrykke* enhver formell rettighet, noe som faktisk skjedde i Sovjet. (Jfr. Malenkovs beretning til den 19. partikongress.) Det springende punkt i spørsmålet om demokrati og diktatur er naturligvis *maktspørsmålet*. Makta over produksjonsmidlene og geværet, makta i parti og stat. Til dette er formelle rettigheter for arbeiderklassen absolutt en styrke og en av forutsetningene. Men det grunnleggende er å skape *maktorganer* som kan utøve proletariatets diktatur. Mao søkte å skape slike maktorganer gjennom revolusjonskomiteene. Disse maktorganene var ikke først og fremst avhengige av formelle rettigheter. Lenin pekte på at proletariatets diktatur er «*uinnskrenka av enhver lov*». Demokrati og diktatur er i siste instans

helt og fullt avhengig av *klassekampen*.

KLASSEKAMP OG KULTURREVOLUSJON

KKP har under Deng revidert kjerna i Maos teori om at «*revolusjonen fortsetter under proletariatets diktatur*». (Resolusjonen om partihistoria, pkt. 26.)

UPP anerkjenner at klassekampen eksisterer under sosialismen. Det heter t.o.m. at «*om sosialismen overlever... er avhengig av denne klassekampen*». (s. 21) Dette ser tilsynelatende pent ut, men er like fullt et brudd med Mao.

For det først er det et brudd med Maos syn på *målet* for klassekampen, som iflg. hans oppsummering av erfaringene fra Sovjet og Kina er «*de personer i maktstilling (i partiet) som går den kapitalistiske veien*». UPP sier ingenting om at klassekampen har en slik målretting.

For det andre er det et åpent brudd med Mao når det gjelder *metodene* i klassekampen mot borgerskapet Mao utvikla som kjent metoder som gikk ut over det allmenne demokrati og Stalins administrative metoder. Mao lanserte teorien om kulturrevolusjonen, dvs. massekamper med sikte på å gripe makta og revolusjonere produksjonsforhold etc. Som kjent ble kulturrevolusjonen bevisst strøket i PP 1980. UPP går et skritt videre og argumenterer aktivt mot kulturrevolusjonen. UPP sier om Maos analyse av kontrarevolusjonen og metoder til å hindre det: «*Han greide ikkje å analysere på kva måte dette (kontrarev.) vart til, og på kva måte ein skulle forhindra det*» (s. 28). Dette kan vanskelig tolkes som noe annet enn en tilslutning til partiformanens åpne avvisning av kulturrevolusjon som metode. Man blir uvilkårlig påminnt om Lenins utsagn om at «*revisjonismen anerkjenner alt i marxismen*

unntatt arbeiderklassens kampmetoder» (Renegaten Kautsky).

For det tredje er dette et åpent brudd med Maos analyse av klassekampens *allmenne stilling* i sosialismen. Mao sa at «*alt avhenger av klassekampen*». Dette sa han i en polemikk mot Deng om klassekampens generelle stilling overfor produksjonen. I UPP har produksjonen åpenbart forrang (s. 18–19). Og Steigan angriper kameraet som baserer seg på Maos analyse av klassekampens allmenne stilling og kaller dette «*en verdiløs frase*». (Klassekampen 5.8.)

ALL HISTORIE ER KLASSEKAMP

Det er en konsekvent linje i programforslagets avvik fra marxismen. I de sentrale spørsmål er det *klasseforholda* og de lover som springer ut av dem som tilsløres eller underkjennes helt. I spørsmålet om verdenskrig benektes at krigen er uunngåelig så lengde de kapitalistiske *produksjonsforhold* under imperialismen består. Likeledes tilsløres at bare revolusjonen i supermakten kan hindre krigen i det de nettopp opphever de *produksjonsforhold* som skaper krig. I spørsmålet om revolusjon ligger likeledes en underkjenning av de *antagonistiske produksjonsforhold* under kapitalismen og de væpna kamper proletariatet må igjennom for å styrte det borgerlige diktaturet. I avsnittene om proletariatets diktatur underkjennes nødvendigheten av å undertrykke *borgerskapet som klasse* og sikre arbeiderklassen den ledende rolle. I avsnittene om Maos teori om sosialismen skjules eksistensen av et *fiendtlig borgerskap i partiet* og nødvendigheten av at arbeiderklassen fortsetter revolusjonen mot dette. Det som har skjedd er at UPP har tatt et avgjørende skritt bort fra Marx' grunnleggende teori om at *all historie er klassekamp*. UPP beveger seg nå inn i den sosialdemokratiske ønskeverden. I denne kan de lovene

som springer ut av motsigelsene mellom borgerskap og proletariat under kapitalisme og sosialisme trylles vekk uten at det skjer revolusjonære endringer nettopp av disse klasseforholda sjøl. UPP er inne på idealismens vei.

EN DØDELIG SJKDOM

Årsakene til disse revisjoner av marxismen i UPP ligger sjølsagt i samtlige ytre og indre kilder til degenerasjon. Av disse faktorene veier Kina svært tungt. I fem år har KKP vært revisjonistisk. I fem år har KKP påvirket partiledelsens linje i revisjonistisk retning. En gjennomgang av partiledelsens bøker og artikler i RF etc. de siste 5 år viser at ledelsen har henta mange av sine problemstillinger, argumenter og konklusjoner fra KKP. Ikke minst når det gjelder kritikken av Maos teori om å fortsette revolusjonen under proletariatets diktatur inkl. kulturrevolusjonen. Vi må være klar over at KKP's nåværende kritikk av Mao er *borgerskapets* kritikk av sosialismen. Den står i samme stilling som Krustsjovs kritikk av Stalin. NKP ble i sin tid revisjonistisk bl.a. fordi de ikke evna å ta et oppgjør med Krustsjovs kritikk av Stalin. AKPs ledelse står i fare for å gå samme vei som NKP fordi de ikke har tatt et grundig prinsipielt oppgjør med Dengs kritikk av Mao. Her holder ikke det småpirk mot Deng som hittil er servert. En omfattende kritikk av revisjonismen til KKP (og SUKP) er en forutsetning for å kunne vurdere programspørsmåla fra arbeiderklassens standpunkt. Strengt tatt burde hele programforslaget trekkes og ideologisk unntakstilstand erklæres inntil dette oppgjør var tatt. Hvis dette oppgjøret ikke tas kan partiledelsen vanskelig stå imot den revisjonistiske sjukdom. Som kjent er denne sjukdommen dødelig og har likvidert mange kommunistpartier tidligere.

Av Erik Strøm

Svar til RJ

Vi er Arbeidernes Kommunistparti – ikke Arbeidernes Krigsparti

1. HVA ER VÅR STRATEGI?

Jeg har utfordra RJ til å uttale seg om hva som er viktig i programmet og hva som er mindre viktig. Han har så svart på det: «Jeg oppfatter partiets strategi i en krigssituasjon som en viktig del, og partiets forestillinger om kommunismen som mindre viktige.» (DB 2, s. 29) «For det står ingenting der om hvordan folkekrigen i Norge skal føres, bortsett fra sjølve grunnlaget. Kunne det ikke være fruktbart å utvikle en politikk for forhold som kan ligge like rundt hjørnet, i stedet for å skrive side opp og side ned med luftige formuleringer om programkomiteens forestillinger om kommunismen?» (s. 31)

Her ser vi at RJ behandler målet vårt som *mindre viktig*, og midlene, veien som *mer viktige*. Eduard Bernstein gjorde seg herostratisk berømt med replikken: «Bevegelsen er alt, målet er intet». For Bernstein var dette en måte å avskrive målet, kommunismen, til fordel for reformpolitikken og parlamentarisk arbeid. RJ sier det samme. I likhet med Bernstein behandler han målet som noe underordna, mindre viktig, mens en kampform, nemlig den væpna kampen, gjøres overordna.

Dermed stiller RJ hele vår strategi, hele vårt klassestandpunkt på hue. *Vårt mål er ikke krigen*. Vi har ikke danna partiet for å føre krig. Vårt mål er kommunismen, det klasseløse samfunnet. For å nå dette målet, veit vi at vi må kjempe et utall kamper, økonomiske kamper. Vi må ta i bruk alle kampformer, når forholda krever det, også den væpna kampen i revolusjonen, eller folkekrigen. Hvis vi skjønner målet vårt, skjønner hvortor kommunismen er nødvendig og mulig, har vi en desto høyere kampmoral uansett hvilken kampform vi tar i bruk. Men mister vi målet av syne, eller ikke forstår nødvendigheten av det, kan vi bli reformister eller militarister.

Vi har skjont at «volden er fødsels-hjelperen for ethvert samfunn som går svanger med et nytt», som Marx sa. Vi har skjont at for å bli kvitt krigen, må vi være villige til å føre krig, for å si som Mao. Men vi forherliger ikke krigen. Her går det ei ideologisk demarkasjonslinje som vi ikke krysser. Krysser vi den, er ikke veien lang til Nietzsche: «den gode krig er den som helliger enhver sæk».

Derfor er det prinsipielt forkastelig å hevde at kommunismen er et mindre viktig spørsmål enn krigen i programmet til et *kommunistparti*. Som kommunistparti kan vi ikke begrense oss til å være et «streikeparti» eller et «folkekrigsparti», ja vi kan ikke en gang begrense oss til å være et sosialistisk parti. Ingen andre enn oss kan holde fram kommunismen som løsningen på de grunnleggende motsigelsene i dagens verden. Det er programutkastets store fortjeneste at det langt tydeligere enn noe tidligere program har satt søkelys på målet for kampen vår.

Men RJ reiser med dette også et annet spørsmål av stor strategisk betydning, nemlig: Hvilket strategisk mål jobber vi for nå? Hvilken strategisk fase befinner vi oss i?

RJ ser ut til å mene at vi står i en strategisk fase med å forberede oss på en nasjonal-revolusjonær folkekrig. Dette er ikke riktig.

Hovedmotsigelsen i Norge går mellom borgerskap og proletariat. Løsningen på denne motsigelsen er den sosialistiske revolusjonen. Det er derfor *sosialismen* som er vårt nærmeste strategiske mål. Vi må derfor se vårt arbeid under et slikt perspektiv. Derfor er sosialismediskusjonen viktig. Derfor er systemkritikken av kapitalismen viktig.

I dagens verdenssituasjon er det ganske sannsynlig at veien til sosialismen kan bli midlertidig stengt av en sovjetisk okkupasjon. I så fall vil hovedmotsigelsen endre seg, og den nasjonal-revolusjonære frigjøringskrigen må føres tør sosialismen kan bli mulig. Det at vi regner med en slik mulighet forandrer ikke på hva som i dag er hovedmotsigelsen, eller det strategiske målet vårt. Dette er viktig, for vi har erfaringer for at partier som har tatt feil av dette, har endt opp som støttespillere for sitt eget borgerskap, slik som en del av de europeiske partiene KKP reklamerte så sterkt for på midten av syttitallet.

Legg merke til at partiprogrammet fra 1980 gjør nøyaktig de samme vurderingene. Kapittel 28 slår fast at det ikke er noe mellomstadium mellom kapitalisme og sosialisme i Norge, mens en eventuell frigjøringskrig behandles under avsnittet om *kamper som må føres under kapitalismen*.

2. PROLETARIATETS DIKTATUR OG KLASSEALLIANSEN

I partiets nåværende program står det (s. 100): «Forfatninga må slå fast at dette er staten til arbeiderklassen og det arbeidende folket og at han skal tenne deira interesser.» Det står *ikke* at det er staten til *bare* arbeiderklassen. Staten til arbeiderklassen og det arbeidende folket. Dette kan ikke tolkes som at arbeiderklassen skal ha makta aleine. Det kan utelukkende tolkes dit hen at arbeiderklassen og det arbeidende folket skal ha makta, med arbeiderklassen i ledelsen. Altså som Mao sa: «Hvem skal utøve dette diktaturet? Selvfølgelig arbeiderklassen og hele folket under dens ledelse.» (Skrifter i utvalg, s. 320–21)

Når RJ sier i sitt første innlegg at «det er bare proletariatet som kan utøve proletariatets diktatur» så er det faktisk en kraftig revisjon av partiets strategi. Han mener han har Lenin og Stalin på sin side i denne saka, men mon det.

De sitatene RJ refererer skriver seg fra en diskusjon om disse spørsmåla i det russiske kommunistpartiet. De Leninsitatene som RJ viser til og som snakker om at *en* klasse tok makta aleine, blei brukt av Kamenjev og Trotski til å si at de arbeidende massene på landsbygda ikke skulle ha noen del av makta, og til å avvise klassealliansen. Fordi Lenins uttalelser blei brukt til innpekt for et sånt syn, oppsto det en politisk kamp mellom blant annet Trotski og Kamenjev på den ene sida og Stalin på den andre. I den kampen fant Stalin det nødvendig å understreke klasseforbundet langt sterkere enn Lenin hadde gjort i sine uttalelser. Stalin sa, f.eks.: «Proletariatets diktatur er klasseforbundet mellom proletariatet og de arbeidende masser av bøndene med det mål å styrte kapitalen og nå fram til den endelige seier for sosialismen – forutsatt at proletariatet er den ledende kraft i dette forbundet.» (min understreking – PS) Mot dette sa Kamenjev: «Diktaturet er ikke en klasses forbund med en annen» (min understreking – PS). Når RJ så sterkt framhever at proletariatet aleine skal ha makta, og framstiller klasseforbundet som om det ikke har noe med makta i staten å gjøre, så velger han Trotskis og Kamen-

jevs tolkning og ikke den tolkninga som ligger i 1980-programmet: «staten til arbeiderklassen og det arbeidende folket». Han velger ei tolkning som også ligger tett opp til Chang Chun-chiaos teori om «proletariatets allomfattende diktatur».

Så mye om definisjoner og sitater. Så over til Norge. Skal vi si til småbønda, til fiskerne, til reieneierne og til lærere og sjukepleiere: Bli med på å bygge sosialismen, vi vil gjerne ha allianse med dere, men siden dere ikke tilhører arbeiderklassen, må dere være klar over at dere ikke kommer til å få noen del i makta. Makta skal utøves av arbeiderklassen og den aleine. Skal vi si dette? Regner vi med at de vil bli med oss på slike premisser? Hvis dette er vår plattform, kan vi slutte opp om RJs formuleringer. Men vi kan også si: Arbeiderklassen vil spille den ledende rollen i den nye statsmakta og dere må godta dens ledelse. Men gjør dere det, vil dere også være med på å utøve makta i samfunnet. Hvis dette er vårt utgangspunkt, vår plattform, må vi avvise RJs standpunkt og snakke om «staten til arbeiderklassen og det arbeidende folket som tjener deres interesser». Og det er ikke å revidere vårt gjeldende program, men å fastholde det mot en fraseradikal kritikk. Jeg kaller den *fraseradikal*, fordi den på tross av sine radikale ord, slett ikke regna til å fremme kampen for sosialismen, men tvert om egna til å skade kampen for og oppslutninga om sosialismen.

RJ har en befriende evne til å ikke se noen forsonlige trekk hos sine motstandere. Han slår f.eks. fast som et faktum at jeg ikke skjønner at «klassealliansen ikke vil være statisk», at allierte «kan komme i opposisjon til proletariatets diktatur», at «motsigelser som normalt er ikke-antagonistisk kan utvikle seg til å bli antagonistiske». Det er mye jeg ikke skjønner. Men de enkle sannhetene som RJ sier at jeg ikke skjønner, har jeg da skjont. Det har bare ikke noe med saka å gjøre. Det vi drøfter er hva som er *partiets prinsipp*er for *klassealliansen*. Er klassealliansen et taktisk knep fra partiet, en dekkoperasjon for å lure med oss folk på falske premisser, en «allianse» som vi etter eget forogtdbefinnende vil gi blaffen i og erstatte med partiets sjølherskerdømme? RJ vil forhåpentligvis protestere mot at han skal ha ment noe av dette. Men derfor må han heller ikke omtale klassealliansen så vilkårlig som han gjør. Partiet må kunne *forplikte* seg til en langvarig strategisk allianse mellom arbeiderklassen og det arbeidende folket. Vi må forplikte oss til å *respektere* våre allierte. Vi må forplikte oss til å *ikke trække på eller behandle dem vilkårlig*. Vi må forplikte oss til å *ikke misbruke makta* til å frata dem rettigheter vilkårlig. Dersom noen grupper skulle bryte forutsetningene for alliansen, krenke det arbeidende folkets interesser eller liknende, så er det i så fall *de og ikke det kommunistiske partiet* som gjør det. De har brutt alliansen, ikke vi.

Om de gjør det, må sjølsagt partiet og arbeiderklassen ta sine motforholdsregler. Da er det oppstått en krisesituasjon. Men vi ønsker ikke å gjøre krisesituasjonen til norm for åssen sosialismen skal fungere. Vi ønsker at folk skal ha grunn til å tru på partiets ord. Derfor er det uhyre viktig at vi klart og utvetydig slår fast at vi går inn for klassealliansen som en langvarig, strategisk politikk, og ikke som taktisk skuebrød.

Når dette er så viktig, så kommer det av at mange kommunistiske partier har gjort grove prinsipielle feil på dette området. Det er f.eks. ikke noe samsvar mellom Sovjetunionens grunnlovsfesta nasjonalitetspolitikk under Stalin og den storrussiske deportasjonspolitikken som Stalin gjennomførte overfor krim-tartarene. Det var også ei grov krenking av arbeiderklassens rettigheter og kvinnes rettigheter når KKP på egen hånd og gjennom diktat oppløste fagbevegelsen og kvinneforbundet under kulturrevolusjonen. Slike handlinger er ikke forbilder for oss.

3. DEMOKRATI

Jeg synes ikke det er helt urimelig å trekke i tvil om RJs holdning til demokrati er helt marxistisk. Det synes for meg som om han er langt mer opptatt av å hindre at borgerskapet skal få noen rettigheter enn å sikre arbeiderklassen rettigheter og demokrati under sosialismen. RJ er redd for at borgerskapet skal kunne utnytte de demokratiske rettighetene. Ja, det vil de sjølsagt prøve på. Hvis vi *bare* skal holde på de demokratiske rettighetene som borgerskapet ikke kan utnytte, så finnes det bare *en løsning*: å *ikke ha noen demokratiske rettigheter overheadet!*

I PPU blir det slått fast at «folk må også få fri innsynsrett i statsstyringa og den økonomiske administrasjonen». RJ reagerer på dette på en merkelig måte: ««Folk må få innsynsrett i statsstyringa», står det i PPU. Dette er jo helt utrolig! Skal hvem som helst forlange å få vite hva som helst om forsvarssaker, økonomiske forhold, handelsforbindelser med utlandet, osv.?» Hvor djupt stikker forsvaret for demokratiet når en kan skrive noe sånt? På andre ting RJ skriver, har jeg skjont at han er for kulturrevolusjonen i Kina. Men med dette utsagnet plasserer han seg ikke bare direkte i motsetning til noe av det mest positive under kulturrevolusjonen, nemlig massenes krav om å få innsynsrett i «hva som helst» av statssaker. Han plasserer seg også *til høyre* for Liu og Deng, for de var i det minste *ikke i prinsippet* mot en slik innsynsrett, sjøl om de kanskje var temmelig restriktive i praksis.

RJ mener det er utrolig at massene skal ha innsynsrett i statssaker. Jeg spør: åssen kan arbeiderklassen og folket bli oppdratt til å styre sin egen stat mer og mer direkte hvis de ikke får innsyn i det som skjer bak departementenes lukkede dører? Marx og Lenin

hylla Pariskommunen fordi den rev ned den hemmelige måten som borgerskapet driver politikk på, og åpna styringa for det arbeidende folket. Lenin drømte om at kokkepikene skulle kunne styre staten. Men hvis RJ får vilja si, så er det bare *toppfunksjonærer, offiserer, byråsjefer og direktører* som får innsynsrett i statsstyringa. Kokkepikene får jo ingen innsynsrett etter hans modell. Han er så redd for at borgerskapet skal utnytte denne friheten at han også vil nekte folket den. Det er ikke noe godt utgangspunkt. På denne måten vil det sikkert lykkes å holde det gamle borgerskapet nede, noe de fleste sosialistiske land for øvrig har klart ganske godt. Men det vil være ei gavepakke til dem som vil ale fram et nytt byråkratborgerskap, og det er jo nettopp på det området de fleste sosialistiske land har møtt sin skjebne.

Når RJ gjør prinsippfeil, så syns jeg stort sett de er av «venstre»type. Men jeg syns ikke at holdninga hans til demokratiet og til massene er spesielt radikal. Den er høyre — ganske langt til høyre.

Sjølsagt skal jeg ikke stikke under en stol at det også under sosialismen finnes ting som må holdes hemmelig, som må graderes. *Men det må ikke være normen*. Normen må være den frie innsynsretten. Hemmeligstemplinga må være *unntaket*. Statsbyråkratiet må ikke få adgang til å hemmelighetsstemple seg bort fra nærgående spørsmål fra arbeidsfolk.

4. PARTIETS ROLLE

RJ sier: «Jeg er enig med Steigan i at ei formell særstilling for partiet ikke sikrer noe som helst.» Det er godt. Da er vi enig om det. Men hvis det ikke sikrer noe som helst, hva skal vi med den da? RJ: «Men hvorfor ikke gi partiet formelle særretter (juridiske) også?» Det hjelper ingen ting, men hvorfor ikke gjøre det allikevel? Dette er ikke noe argument, RJ.

RJ er enig med meg i at nasjonalforamlinga skal være folkevalgt, og at nasjonalforamlinga skal utnevne regjeringa. Godt. Men skal partiet kunne avsette ei regjering som er oppnevnt på den måten? Skal partiet kunne sette et hvilket som helst vedtak i regjeringa eller nasjonalforamlinga til side? Hvis svaret på dette er ja, er det da riktig å si at det er nasjonalforamlinga som utnevner regjeringa? I PPU står det at partiet ikke skal diktere regjeringa. Ønsker RJ at partiet *skal* diktere regjeringa? I 1980-programmet står det at «*statsmakta må vera leidd av folkevalde organ*». (s. 99) Dette må vel også være «*revisjonisme*» *dersom en egentlig mener at partiet skal diktere politikken*.

5. VÆPNA REVOLUSJON

RJ synes fortsatt det er rimelig å tolke PPU som at det «åpner for fredelig overgang», sjøl om det står mange ganger at revolusjonen må være væpna. RJ misforstår meg når han trur at

jeg går inn for å folke PPU i «beste mening». Jeg har bare nøydt meg med å peke på at RJs tolkninger er *urimelige*. Logikken har sine lover. Et utsagn kan tolkes på flere måter. Men noen tolkninger er rimelige og noen urimelige. Ta følgende utsagn: «Folket som vil innføre sosialisme i Noreg, må difor vera budd på å føra militær kamp for å sigrar over våpenmakta til kapitalistklassen og utanlandske åtak.» (PPU s. 16) Finnes det noe i dette utsagnet som med noen grad av rimelighet kan tolkes som et forsvar av teorien om fredelig overgang? Nei, det er totalt urimelig og altså ulogisk å tolke det slik. Dersom det skulle være rimelig å tolke det slik, ville vi innføre en «logikk» der ethvert utsagn kunne tolkes akkurat som vi lytter. Og da kan vi like godt skrinlegge oppgaven med å skrive prinsippprogram.

Så til RJs «offensive politiske og militære operasjon». Det sier seg sjøl at det å ta makta er en offensiv handling. Men hvem framtvinger våpenbruken? Hvor ligger ansvaret for at revolusjonen med største sannsynlighet blir voldelig? Ansvaret for dette ligger hos borgerskapet og borgerskapet aleine. Vi er ikke mot fredelig overgang fordi vi ikke ønsker det. Dersom det sto til oss, skulle revolusjonen bli en fredelig affære. Men vi er mot den teorien som hevder at en slik overgang vil være mulig, fordi alle historiske erfaringer viser at borgerskapet vil gripe til vold og tvinge arbeiderklassen til å gjøre det samme. For å si som Mao: «Allment sett er det best at de politiske partiene til proletariatet er forberedt på to muligheter: En — en herre bruker munnen, ikke nevene, men to — dersom en slamp bruker nevene, kommer jeg til å bruke mine.» (Bind 5, s. 509)

Vi har bruk for en kjølig og nøktern påvisning av de historiske og aktuelle erfaringene med borgerskapets voldsbruk. Men vi har ikke bruk for kraftfulle formuleringer med «masse hår på brystet» om vår «offensive» væpning. RJ mener sjøl at han evner godt å skille mellom en revolusjonær og en terroristisk eller eventyrpolitisk holdning til våpenbruk. Men samtidig klarer han å framholde den peruvianske gruppa Sendero Luminoso som et positivt eksempel. For de fleste har dette liten betydning. Men for folk som kjenner latin-amerikanske forhold, er det omtrent som om noen skulle si: Jo, jeg har god greie på Maos folkekrigslinje, se bare på den fine kampen som Che Guevara førte i Bolivia!

6. KINA

Jeg har utfordra RJ til å svare på når en eventuell kontrarevolusjon skjedde i Kina og bedt han om å skrive et forslag til programtekst om dette.

Til dette svarer han at han ikke har

materiale til å tidfeste det nøyaktig, men han antyder tida rundt avsettelsen av Hua.

Når han har tatt et så klart standpunkt, må det være tillatt å kreve at han underbygger det. Hvilke kriterier er det han legger til grunn? Hvilke forhold i klassekampen i Kina tilsier at det akkurat var avsettelsen av Hua som markerte det kvalitative skillet? For da var det i hvert fall mer enn tvilsomt om det skjedde i legitime former. De som spådde at arrestasjonene av firerbanden ville måtte føre til fordømmelse av kulturrevolusjonen og rehabilitering av Deng, fikk jo helt rett, ikke sant?

Jeg kunne fortsatt. Poenget er imidlertid at RJs korte svar ikke er noe svar i det hele tatt. Det reiser en uhorvelig mengde ubesvarte spørsmål som en er nødt til å svare på dersom en skal jobbe vitenskapelig med dette, og ikke bare er ute etter en lett utvei.

Neste del av RJs svar like sørgelig som første del er klar. Han vil ikke lage et forslag til en programtekst om kontrarevolusjonen i Kina fordi han «betrakter det som prinsipielt feilaktig å komme med tilleggs/endringsforslag til et revisjonistisk programutkast».

Dette må betraktes som en politisk konkurs. Det RJ gjør med dette er jo egentlig å melde seg ut av hele debatten, og oppfordre andre til å gjøre det samme. Fra et slikt standpunkt er det jo «prinsipielt feilaktig» å skrive et forslag til et skikkelig kvinnepunkt eller lage endringsforslag om Sovjet. Ei sån holdning skader sjølsagt partidemokratiet og viser ganske godt at jeg dessverre hadde rett når jeg kritiserte RJ for ikke å følge Maos prinsipp om «enhet — kritikk — enhet».

Men konkurransen går enda djupere. For dersom RJ trur at han slipper unna med en så lettvinnt manøver, tar han feil. Jeg kan endre spørsmålet mitt slik: Hva mener du, RJ, *burde ha stått* vårt partiprogram om den angivelige kontrarevolusjonen i Kina, dersom resten av programmet hadde vært slik du ønsker? Jeg venter på svar.

Hvor lite seriøst han behandler Kinaspørsmålet viser seg ved at han hevder at en eventuell kontrarevolusjon i Kina ikke får noen konsekvenser for tre-verdener-teorien. For den er nemlig «ikke avhengig av utviklinga i Kina». Men hør nå! Kina er en fjerdedel av menneskeheten. Kina er en tredjedel av den tredje verden. Kina har vært den mest konsekvente fortroppen i den tredje verdens kamp mot imperialismen. Så vil ikke overgang fra sosialisme til kapitalisme i Kina ha noen som helst virkning på tre-verdener-teorien!

Når det gjelder Kinas eventuelle svik overfor frigjøringsbevegelser, så bør vi avgjort studere det grundig og eventuelt kritisere det. Men Kina har vel foreløpig ikke gjort så grove feil på det-

te området som Stalins Sovjet. Jeg tenker på slikt som Sovjets anerkjennelse av Israel, deres relativt positive holdning til den tyske invasjonen i Norge og Danmark, delinga av Polen og holdninga til den greske motstandskampen etter 2. verdenskrig, for å nevne noe. Jeg verner dette, ikke for å unnskyldte eventuelle forbrytelser fra Kina. Men jeg har et inntrykk av at en del av de som avskriver Kina helt, er de samme som prøver å dempe og redusere den marxistiske kritikken av Stalin.

7. KOMINTERN

Diskusjonen om Komintern dreier seg ikke om hvorvidt det kunne vært riktig av kommunistene på Lenins tid å opprette en eller annen form for internasjonal kommunistisk bevegelse, en kommunistisk føderasjon av partier, samordning av kreftene eller liknende.

Jeg gjentar det spørsmålet som jeg stilte RJ i min forrige artikkel, og som han svarte som følger på: «Det var riktig.» (DB 2/83 s. 29) Spørsmålet lød i sin helhet: «Mener RJ at det var riktig å opprette et Komintern som et verdensparti med internasjonal demokratisk sentralisme og med det russiske partiet som de facto storebrorparti, eller mener han at det var gærnt?» Og RJ svarer altså: «Det var riktig.»

Det er altså dette det dreier seg om. Komintern var:

- et verdensparti
- med internasjonal demokratisk sentralisme
- Med et senter som kunne overprøve vedtak i de enkelte partiene
- dette senteret lå i Moskva, og det russiske partiet opptrådte de facto som storebrorparti.

Jeg mener dette var, riktig nok forståelig og historisk betinga, men likevel en stor feil. Det var en filosofisk og teoretisk feil. En trudde at ett senter kunne utforme ei riktig linje for hele verden, altså gjennom å gripe «det allmenne i motsigelsen.» Men det var Mao som hadde rett, og ikke Komintern. Mao insisterte på at hvert enkelt parti måtte gjøre sin egen, sjølstendige og særegne analyse, og gripe «det særegne i motsigelsen». Det kunne ikke sentret i Moskva gjøre. Hele ideen om at det kunne la seg gjøre på den måten var altså en filosofisk og teoretisk feil. Denne feilen i tenkninga førte seinere til grove politiske feil, slik som de kommunistpartiene som var så dresserte til å følge Moskva, at når Moskva slutta å kritisere nazi-Tyskland, så gjorde de det og. Vi veit jo i dag at hadde KKP bøyd seg for Komintern-filosofien og dermed for Komintern-direktivene, så hadde den sosialistiske revolusjonen aldri seira i Kina. Jeg etterlyser nå en argumentasjon fra RJ som forklarer hvorfor han kan svare så uforbeholdent positivt på det spørsmålet jeg stilte.

Av Pål Steigan

NYTT UTKAST TIL KAPITTEL 3

KAPITTEL 3, KAMPEN MOT SUPERMAKTENE OG KRIGEN.

3.1. Einheitsfronten mot imperialismen.

Den viktigaste felles oppgåva for folka i verda er no å byggja opp ein brei, internasjonal einheitsfront mot dei to supermaktane Sovjet og USA. Det er umogleg å kjempa mot imperialistisk utbytting, underutvikling, krig, folkemord, svolt og fascisme utan å på samme tid kjempa mot dei to supermaktene. Dei er det største hinder for verkeleg revolusjon, frigjering og framskritt i verda. Kampen for sosialisme i alle land kan berre sigra om han og blir ein kamp mot supermaktene. Den 3.verda der eit fleirtal på jorda bur, kan aldri reisa seg utan å knuse makta til dei to supermaktene.

Kampane som utviklar seg i ulike land og verdsdelar har ulike former og ulike nære oppgåver. I somme land er det revolusjonær frigjeringskrig. Somme har fascisme, andre borgarleg demokrati. Nokre er prega av elende og ekstrem krise. I somme land dominerar kampen mot utlandsk imperialisme, i andre mot den indre herskarklassen.

I verdsmålestokk må likevel desse kampane samla seg slik at dei dreg i same lei. Dei må retta seg mot dei to supermaktene.

Den farligaste og mest aggressive av dei to no er Sovjet. Det er naudsynt å vera særleg på vakt mot den supermakta som er i oppgang og ekspanderar. Samstundes er USA-imperialismen framleis ein sterk og farleg fiende av folka i verda.

Det trengs ein brei internasjonal einskapsfront mot Sovjet og USA. Hovudstønaden for ein slik front finn vi i den kampen folkehopen i den 3.verda fører mot imperialismen. Denne striden må også omfatta flest mogleg i dei kapitalistiske landa og i dei to supermaktene sjølv. Fronten må samla frigjeringsrørsler og nasjonale parti i den 3.verda, arbeidarorganisasjoner og anti-imperialistar i dei kapitalistiske landa og oposisjonsgrupper i dei landa Sovjet rår over. Det er også bra om regjeringer i den 2.verda stør ein slik front i einskildsaker eller heilt ut.

I ein slik front er det naudsynt å samarbeida med mange ulike krefter. Nasjonale einskapsfronter t.d. mot ei supermakt kan omfatta krefter som vil slåst mot denne makta, men som ikkje er antiimperialistar eller framstegsvennelege i andre sammenhenger.

Å utvikla fronten mot supermaktene står ikkje i motstrid til å utvikla klassekampen i kvart einskild land. Nokre regjeringar undertrykkjar sitt eget folk, på same tid som dei tar stilling mot supermaktene. At dei går mot supermaktene er bra og må støttest. Om folket gjer opprør og setter inn ei revolusjonær regjering, er det betre og må sjølvsagt også støttest. Det arbeidande folket er hovudkrafta i kampen mot imperialismen.

Dei kapitalistiske landa i den 2.verda er også trua av dei imperialistiske supermaktene. I desse landa er det særleg viktig å utvikla solidariteten med dei undertrykte folka i den 3.verda, med dei som er utsatt for rasisme og sjåvinisme i dei utvikla landa sjølv. Det

arbeidande folket i desse landa må kjempa mot imperialismen til sitt eige borgarskap, kjempa mot politiske retningar som neglisjerar den antiimperialistiske kampen i den 3.verda og kjempa mot imperialistisk ideologi og politikk i det arbeidande folket sjølv. Dette er viktig for om det arbeidande folket i den 2.verda skal bli ei kraft med eller mot den kampen storparten av folka på jorda førar mot det imperialistiske systemet.

Den mest effektive måten å utvikla denne fronten på no er å styrka det konkrete støttearbeidet for dei folka som til ei kvar tid står i fremste rekke i kampen mot imperialismen. I 1983 vil dette m.a. seia frigjeringsfrontane i Kampuchea, Afghanistan, Eritrea, Palestina, det sørlege Afrika, Sentral-Amerika, Solidaritet i Polen. Desse kampene bind kreftene til supermaktene og gjer dei veikare. Dinest er dei føredøme for andre og oppmodar til motstand andre stader.

Skal denne fronten utviklast vidare, er det viktig at dei mest medvetne og antiimperialistiske krefter styrkar kontakten seg imellom. Revolusjonære patri og regjeringar, frigjeringsorganisasjonar, fagforeiningar, kjempande intellektuelle, anti-imperialistar og demokratar over heile verda må difor samarbeida og stø kvarandre.

3.2. Kampen mot supermaktene krigsførebuingar.

3.2.1. Krig under imperialismen.

Faren for ein tredje verdskrig aukar. Dei lokale krigane breiar seg og vert fleire. Kampen mot krigen vert eit brennande spørsmål. Men kampen mot krigen kan berre lykkest om den verkeleg angriper og utrydder kilden til krig i tida vår.

Imperialisme betyr krig. Det kan ikkje bli slutt på all krig før det imperialistiske systemet sjølv er avskaffa.

Famfor alt vil det seia at dei undertrykte folka må reisa seg og styrta imperialismen. Men det kan berre skje ved å gripa til våpen. Mao sa det slik: "Vi går inn for å avskaffa krig. Vi ønsker ikkje krig. Men krig kan berre avskaffast gjennom krig, og for å bli kvitt våpna er det først naudsynt å tå opp geværet".

Når krig bryt ut, må vi skilja mellom rettvis og urettvis krig. Imperialistiske åtakskriger er urettvise. Anti-imperialistiske forsvarskrigrar er rettvis. Borgarkrigrar og masse mord frå fascistar er urettvise. Opprør frå antifascistar og revolusjonar frå undertrykte fleirtal er rettvis.

Rivaliseringa og hegemoniet og den ujamne utviklinga av styrkeforholdet mellom imperialistmaktene er ei kilde til krig under imperialismen. Åtak frå slike statar og krigrar mellom dei er uungåeleg så lenge imperialismen fins. Dette er urettvise krigrar.

Dei urettvise imperialistiske krigane fører til si motsetning, land som utsettes for imperialistisk aggresjon forsvarar seg, koloniar og undertrykte nasjonar reiser seg mot kolonialisme og fascisme. Sånne nasjonale og demokratiske frigjerings- og forsvarskrigrar er rettvis krigrar.

Undertrykkjinga og utbyttinga i dei imperialistiske landa fører til at arbeidarklassen og folket gjer opprør

mot borgarskapet. Sånne proletariske revolusjonære krigar er også rettwise.

For å stoppe imperialistiske krigar mot frigjeringsrørsler og land som blir underkua, er det einaste rette å gje dei som slåst mot imperialismen så god hjelp som råd, sånn at imperialismen blir nedkjempa.

Kreftene som verkar mot ein konkret imperialistisk krig påvirka tidspunktet for utbruddet, omfanget og forløpet av krigen. Dersom desse kreftene er kraftige nok, kan dei i nokre tilfelle tvinge imperialistmaktene til ikkje å starta akkurat denne krigen. Men dette vil ikkje seia at det er mogleg å hindra alle imperialistiske krigar, så lenge imperialismen framleis finnst. Regelen under imperialismen er at kriger og folkemord sprer seg til større og større område. Historia om den 2.verdskrigen og ei uavbrutt rekke store, blodige krigar etter 2.verdskrigen bekrefter dette.

3.2.2. Trusselen om ein 3. imperialistisk verdskrig.

Verdsutviklinga har lenge pekt i retning av ein 3. imperialistisk verdskrig mellom supermaktene Sovjet og USA. Allment har ein sånn krig blitt meir sannsyneleg i dei siste ti åra.

Sovjet, som den supermakta som er i oppgang og som er mest aggressiv, er den mest sannsynelege utløysaren av ein sånn 3. verdskrig.

I ein sånn krig vil Europa-Midt-Austen bli både det viktigaste krigsbyttet og det viktigaste krigsteateret. (Sjå kap. 1.4.5.)

I dag er det ei brennande viktig oppgåve å styrka dei krefter som står mot supermaktene, og særleg Sovjet sine krigsførebuingar.

Den væpna frigjeringskampen som land i den 3.verda fører mot Sovjet, er i dag den viktigaste krafta som verkar mot dei sovjetiske krigsførebuingane. Oposisjonen i Aust-Europa, særskilt i Polen, har også blitt ei kraft mot desse krigsførebuingane.

Motstand mot supermaktene aggresjon, støtte til den 3.verda og motstand mot forsøk frå Sovjet på å leggja under seg land i Europa og Midt-Austen særskilt er i dag faktorar som kan verka mot krigsførebuingane. Unnfallenheter og kapitulasjon ovanfor Sovjet og borgarleg kapitulasjonspolitikkk auker i røynda faren for krig, av di det oppmuntrer til nye framstøt.

Forsvaret mot sosialimperialismen må ikkje bli gjort avhengig av den andre supermakta USA. USA er ute etter å bruka dei små landa som frontsoldatar for interessene sine, eller som byttemiddel i dragkampen med Sovjet.

Desse kreftene verkar mot ein 3.verdskrig. Men ei vurdering i 1984 viser at kreftene som drar i retning av ein krig er sterkare og veks hurtigare. Ein krig blir derfor meir og meir sannsyneleg.

3.2.3. Kamp mot ABC-våpen og folkemord, spørsmålet om nedrustning.

Det er viktig å krevja at supermaktene øydelegg lagra av atomvåpen, biologiske våpen og kjemiske våpen. (ABC-våpen.)

Imperialismens strategi for undertrykkjing nyttar

planlagte og kaldblodige gjennomførte folkemord.

Det er viktig å krevja at supermaktene rustar ned, reduserar dei konvensjonelle styrkane sine og lagra av A-, B- og C-våpen.

Supermaktene utviklar særskilte våpenslag doktrinar til bruk for folkemord. Atomopprustninga til dei to supermaktene trugar alle folk på jorda. Sovjet nyttar kjemiske våpen i mange land. Folkemord skjer med konvensjonelle våpen og med medvite bruk av hungersnaud.

Det er nødvendig å reisa kampen mot folkemordet supermaktene gjer seg skuldig i. Vi har ikkje illusjonar om at folkemord og A-, B- og C-våpen kan verta avskaffa berre ved hjelp protestar. Det kan einast skje ved at imperialismen vert avskaffa. I mellomtida er det viktig å mobilisera størst mogleg motstand mot folkemord for så langt som råd å minska omfanget av det i krigane no.

Nor det gjedl krav om nedrustning, er det avhengig av kven krava blir retta mot.

Det er rett å krevja at dei to supermaktene skal rusta ned og redusera dei konvensjonelle styrkane sine. Det er dei som er kilde til krig, det er dei som trugar og førar krig mot andre folk.

Det er feil å stilla krav om nedrustning til frigjeringsrørsler eller sjølvstendige land som blir truga eller angripne av supermaktene. Om frigjeringsrørsler legg ned våpna eller sjølvstendige land som er truga av supermaktene rustar ned, auker det faren for åtak, og gjer dermed krigsfaren større. Uansett er det naudsynt å kjempa mot illusjonar om at krav om avrustning eller tilmed nedrustningar frå supermaktene kan gjer slutt på krigene. så lenge imperialismen finns. Allment er dei historiske erfaringer at nedrustningsforhandlinger har blitt brukt i propaganda foran store krigar, for å føra opprustning bak eit røykteppe og svartmale den imperialistiske motparten.

3.2.4. Fredsrørsla i Europa.

Folka i Europa fryktar ein 3.verdskrig. Denne frykten er vel begrunna. Det er grunn til å frykta Sovjet. Det er ingen grunn til "tillit til USA". Millioner i Europa har sjønt at det er folkemassane her som vil bli slakta ned om denne krigen kjem.

~~Dette har ført til rørsler og store demonstrasjoner med paroler om fred. Kva rolle denne europeiske fredsrørsla kan spele, avheng av kva retning den tar.~~

Dersom denne rørsla knytter an til dei kreftene som verkeleg står mot krigsførebuingane, kan den spela ei positiv rolle.

Det vil seia å knytta band til frigjeringskampen i den 3.verda, og til dei verkelege fredsgruppene og opposisjonen i Aust-Europa og Sovjet. Det vil seia å stå mot både Sovjet og USA. Det vil seia å avsløra og fordømme opprustning og aggresjon frå Sovjet. Det vil seia å gå inn for ei europeisk uavhengighet av USA og USAs atomvåpen som bygger på ei fast haldning mot Sovjetiske framstøt, ikkje på ettergivenhet. Det vil seia å rette kampen mot a-våpen i Aust og Vest, ikkje mot dei delane av det konvensjonelle forsvaret i små europeiske land som ikkje truger noen, men som kan avskrekka ein angriper.

v/d

Ei rørsle som tar utgangspunkt i dei rettmessige øns-
ker folk har om å gjera noe for fred, men gje denne kamp-
en gal retning, kan også spela ei negativ rolle.

Europa har ikkje bruk for ei "fredsrørsle" som for-
råder den 3.verden berre det ikkje bryt ut krig her. Det
vil seia å gå inn for fred her for at Sovjet, USA og Eur-
opa i fellesskap skal kunna plyåra og driva folkemord i
den 3.verda. Europ har heller ikkje bruk for ei "freds-
rørsle" som vil kjøpa "fred" for Vest med å
selja fridomen og den nasjonale uavhengigheten til Aust-
Europa. Ei "fredsrørsle" som skjuler Sovjet sin aggre-
sjon, drar på offisielle "fredskongresser" i Aust sammen
med dei som står for opprustning og krig der, som vil
kjøpa "fred" med å kapitulera for sosialimperialismen går
mot interessene til folka i Europa. Ei slik rørsle auker
i røynda faren for krig.

Fredelege demonstrasjonar i Vest-Europa kan uansett
storleik og parolar berre ha begrensa betydning. Det er
naudsynt å utvikla kampen for at fredsrørsla tar ei rik-
tig retning, og samstundes går mot illusjoner om at slike
rørslar aleine kan bremse utviklinga i retning krig, så
lenge andre og langt større krefter ikkje kjem i rørsle
i Aust-Europa og den 3.verden.

3.3. Det som må gjerast dersom verdskrigen bryt ut.

Det er naudsynt å ha ei nøktern vurdering av kreftene
som kan utløysa ein 3. verdskrig.

Utviklinga i dei siste 10 åra har vore at kreftene
som peikar i retning ein sånn krig veks raskare enn dei
som verkar mot han. Krigsfaren held fram å auka. Framtida
ser mørk ut, og særleg gjedl det Europa.

Om ein 3.verdskrig skulle bryta ut, med dei katastro-
fale følger det ville få, finst det berre ein utveg. Det
er å kjempa for fridom mot imperialistiske åtak og okupa-
sjon, mot fascisme og folkemord. I Europa og andre stader
der imperialismen går til åtak, vert oppgåva å reisa fol-
ka til frigjeringskrig. Dei må føra ein langvarig folke-
krig for å vinna nasjonal frigjering og demokrati, og
kjempa for revolusjon mot kapitalisme og imperialisme.
Berre slik kan dei leggja imperialismen i grava for al-
ltid og gjera parola "Aldri meir krig" til røyndom.

I ein 3.verdskrig må folka i verda fram for alt stola
på seg sjølv og slosst for å gjera den om til ein krig
for si eiga frigjering, ikkje for ei eller anna imperia-
listisk gruppe. Arbeiarane og dei undertrykte må gå sam-
an og det skal bli mogleg: I landa som angrip og i dei
landa som blir angripne, i rike og fattige land, i mindre
imperialistmakter og i koloniar. Mot den truende imper-
ialistiske krigen reiser vi den gamle parola til dei rev-
olusjonære kommunistane:

ARBEIARE OG UNDERTRYKTE FOLK OG NASJONAR I HEILE VERDA,
GÅ SAMAN!

Januar 1984

Tron Øgrim og Per Gunnar Gabrielsen.